פרשת **וארא** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתפ"ב שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

והכבד את לבו ולא שמע אליהם

סערה והמולה רבתי שררה בשוק העיירה, קולות וברקים מילאו את חללה עוברים ושבים נתקהלו לחזות שנעמדו שני השותפים יהודי וגוי שהסתכסכו בוויכוח סוער, וכשראו שאינם באים לעמק השוה הפנו את טענותיהם אל השופט שידון ביניהם, כשכל אחד משני הצדדים מנסה להוכיח את צדקתו ואשמת חבירו.

השופט שהיה שונא ישראל מובהק נטה כל הזמן לצידו של הגוי, וכשראה היהודי שידו על התחתונה והולך להפסיד את המשפט שלח להשופט מתנה בסתר כדי להטות את לבבו לטובה אליו.

שאל אותו השופט: כיצד הנך נותן לי שוחד הלא בתורתכם כתיב שאסור לתת שוחד לדיין שהרי לב הדיין יטה אחר נותן השוחד, והדין שיוציא לא יוכל להיות דין אמת, מכיון שהשופט נוגע בדבר.

השיב לו היהודי: אילו היית יהודי והיו באים לפניך ראובן ושמעון לדין, דעתך על שניהם שקולים היא, ואין לבך נוטה לזה יותר מאשר לזה, והדין יכול להיות דין אמת, לכן אם צד אחד יתן שוחד הוא מכריע בכך את לבו של הדיין לצידו, וכל מאזני הדין תטה לטובתו, לא כן הדבר כאשר באים יהודי וגוי לדון בפני שופט גוי, כאן דעתו של השופט אינה שקולה ושוה לגבי שניהם, לבו של השופט נוטה מלכתחלה לצד הגוי, שהרי הלכה הוא בידוע שעשו שונא ליעקב, וכדי לאזן את דעתך שלחתי לך שוחד, כנגד נטיית לבך לצד בעל דיני תבוא נטיית הלב אל השוחד, וכפות המאזניים של המשפט תהיינה שקולות, והדין יצא מתוקן.

על פי משל זה מבאר הבית הלוי מבריסק זי"ע את קושיית המפו' כיצד הכביד ה' את לב פרעה והרי על ידי כך נטל ממנו את האפשרות לבחור בטוב ולשלוח את בני ישראל מארצו.

אך לפי האמור מובן, שהרי רצונו האמיתי של פרעה היה שלא לשלוח את בני ישראל מארצו, אולם מתוך הסבל הגדול שהיה לו ולעמו מהמכות הוא עמד לפעול נגד רצונו, יציאה בתנאים אלו לא היתה נחשבת לפרעה לזכות, הואיל ומה שנעשה בהכרה אינו אלא אונס ואינו נחשב למאומה, חיזוק לבו ע"י ה' היה איפוא לא כדי לשלול ממנו הבחירה, אלא אדרבה כדי להסיר ממנו את יראת המכה, וע"י כך שב פרעה לרצונו העצמי שהיה שלא לשלח.

אכן בני ישראל הם להיפוך, כמ"ש הרמב"ם (הל' גירושין פ"ב ה"כ) על מה דקיימא לן גבי גט וקרבן (יבמות קו.) כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, כי באמת מוטבע בנפש כל אדם מישראל לשמוע למצות קונו, אלא שיצרו הרע מסיתו לעשות הרע בעיני ה', ושאור שבעיסה הוא המונע והמעכב מלעשות הטוב והישר בעיני ה', ולאחר שהוכה ותשש יצרו הרע הרי הוא עושה כטבעו וכרצונו כדת של תורה.

וממוצא דברים אלו נמצינו למדין מליצה ישרה על כל בית ישראל, כי אף אם נכשלו ועברו על מצוות ה', לא מרוע לבבם עשו כן ולא להכעיס את בוראם חלילה, אלא אנוסים הם ביד יצרם הרע הבוער בקרבם תמיד, אבל בפנימיות לבבם כל רצונם ומאוויים ותשוקתם לעשות רצון קנם וחפץ צורם, ולאחר שמסירין המונע ותשש יצרם הרי הם עושים הטוב והישר כטבעם וכרצונם.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דבש תפרים - לקיטת תפרים ..... ג
קדוש יאמר לו ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פיטת קרת ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שיחתו ..... י
למען ציון לא אחשה ..... יא
פשוטו של מקרא ..... יב
דברי הקודש ..... יג

לשמרך בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

קול יטב לב דסאטמאר
בארה"ק

מיסודו של מרן רביה"ק זי"ע • בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

נקדמה פניהם בתודה בזמירות נריע להם

מרשות זקנים ונערים יושבי שורה, ומרשות יושבי אהל אלופי התורה, ומרשות תינוקות של בית רבן הלומדים בקדושה וטהרה, ומרשות כל הקהל הקדוש מפז ומפנינים יקרה, מקדמים אנו בברכה בשירה חמרה, הני שלשה מטיבי לכת מלא אורה, אישי הציבור הנודעים בשערים סגל חבורה, ראשונים הם למקראי קודש בכל דחבי תבל כעיד שיחדיו חוברה, בוני עולמות של חסד ותורה, קדואי מועד אנשי שם לתפארה, אודחינו החשובים והדגולים מעליא נהודא, היושבים ראשונה במלכות סאטמאר המעטירה, אתון בנציבין ומצודתכם פרוסה על ארצינו הקדושה הוד תפארה, בעושה ובמעשה תמידין כסדרן חשיכה כאורה

הרבני החסיד הנגיד הנכבד והנעלה

מיה"ר **אשר זעליג לעוו** הי"ו

ראה"ק דקהלתינו הק' בעיר הבירה לאנדאן יצ"ו

הרבני החסיד הנגיד הנכבד והנעלה

מיה"ר **אברהם בראך** הי"ו

מראשי קהלתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו

הרבני החסיד הנגיד הנכבד והנעלה

מיה"ר **אברהם יהושע** הכהן **גלאנץ** הי"ו

מראשי עסקני קהלתינו הק' בקרית יואל יצ"ו

אחרון אחרון חביב

מקדמים אנו בברכה רבה, הני תרי צנתרי דדהבא, ידידינו הנאמנים, הם המה העומדים על הפקודים,
לשרת בקודש לפני ולפנים, ועומדים לימין קהלתינו הקדושות בארה"ק ומוסדותי' היקדים.

ה"ה האי גברא יקירא בהדרתי, עין חי"ם הוא על משבירתי, שלב"ה שבו ושליט"ה אובנתו, איש חי ורב פעולתו, כביד שם תפארתו

הרה"ח ר' **חיים שלמה פישער** שליט"א

מש"ק ואיש אמוני של כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

ובשנה"ו בדומה לו, נפתל"י אילה שלוחה תהלתו, הטוב וטיטב לזולתו, כביר המעש ונזר הפעולה, איש האשכולות לשם ולתהילה,

הרה"ח ר' **נפתלי הירצקא שטיין** שליט"א

מנאמני כ"ק רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל בואם לשערי ארה"ק תובב"א
בשליחת הקודש של איתן אדונינו כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לחזק בריחי שערינו, אנשי שלומינו, אברכי הכוללים ותלמידי מוסדותינו, חברי הנהלת הקהלה והמוסדות ועסקני הכלל בקרב קהלתינו,
לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלי קודש בקרב קהלתינו הקדושות פה ארה"ק ת"ו.

אשר אינו דומה שמועה לראיה בשגשוג ופריחת קהלתינו הק' ומוסדותי' בעיה"ק ירושלים ת"ו.
פינת יקרת שיכון קדית יואל ומוסדותי' בבני ברק יצ"ו. וזריחת שמשה של אנ"ש בעיר בית שמש יצ"ו

על בשורות טובות אומרים הטוב והמטיב לנו, לבשר צדק לכ"ק מרן רבינו עטרת ראשינו, את אשר ראו עיניהם ולא זר, בקרב הקהלה והמוסדות על ראש ההר,
בבת עיניו הקדושים מפגינים יקר, הבט נא עמך כלנו, ומברכותיו דקדושות יברך אותנו, עלינו ועל דודותינו, עדי נזכה לעלות לציון ברנה בביאת משיח צדקנו,
ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו.

המברכים בשמחה ומצפים לקבל פניכם בארבה

הנהלת הקהלה – הנהלת המוסדות
הנהלת כולל לבעזיונים ויואל משה
עיה"ק ירושלים ת"ו

הנהלת הקהלה – הנהלת המוסדות
הנהלת כולל עיני חיים
קרית יואל בני ברק

הנהלת הקהלה – הנהלת המוסדות
הנהלת כולל דברי יואל
בית שמש יצ"ו

שואם לבית ד' להעמידו על מכונו
עזרא פרק ב'

בואו יבואו ברינה לנצח על מלאכת בית ה', מערכת התורה והחינוך ומבצרי קהלתינו ומוסדותי' די בכל אתר ואתר מרחבי ארה"ק ת"ו העומדים על הפרק, אשר מפעלים הללו יחד יעלו ויגיעו לסכום עצום וכביר של

קרוב לחמישים מיליאן דאללאר

מנדבת לבם של אנשי שלומינו בכל קצוי תבל

בנין החדש המפואר בית חינוך לבנות בנות ארץ ישראל של מוסדותינו הק' בבני ברק יצ"ו, העומד בגמר מלאכת הבני' לשם ולתפארת בקרב הימים, בס"ד.

בנין האדיר תל תלפיות של קהלתינו הק' ומוסדותי' בירושלים עיה"ק, אשר יכלול בתוכה: ביהמ"ד הגדול, חדרי תפילה, היכל התורה, תלמוד תורה וישיבה קטנה, כולל אברכים ועוד. העומד בגמר התוכניות ובעז"ה תחילת מלאכת הבני' בקרב הימים, בס"ד.

עריכת וסידור פרטי התחלת מלאכת הבני' לבנין ביהמ"ד החדש והמפואר בקהלתינו הק' בבני ברק יצ"ו, אשר יתפרסמו הפרטים בקרב הימים, בס"ד.

לחשוב מחשבות למען הרחבת גבולי הקדושה להמשך פריחת ושגשוג חינוך הבנים והבנות בתוככי מוסדותינו בעיה"ק ירושלים.

שטה החדש רחבת ידים בעיר בית שמש יצ"ו, אשר ממנה יתד ופינה לבניני קהלתינו הק' ומוסדותי' בעתיד בס"ד.

יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידיכם
וייהי נועם ה' עליכם

וארא אל האבו"ת - אל אלו שיש להם רצון טוב

וארא אל אברהם וכו'. ופירש רש"י, **וארא אל האבות**. וכבר תמיה זו מפורסמת, מה בעי רש"י בזה כו', כי היה קשה, כי התורה הקדושה הוא נצחיית ומה בא הפסוק ללמדינו וארא אל אברהם, **וזה פי' רש"י וארא אל האבות, שיהיה גילוי השם יתברך לאותם שמתנדבים עצמם להשי"ת, ואבות הוא לשון רצון, כמו כי לא אבו, הגם שעדיין אינם עובדים להשי"ת רק שיש להם רצון טוב לזה יהיה להם גם כן גילוי יתברך שמו:**

אור לשמים

הש"י שומע צעקת החפץ לשוב וקשור בחבלי היצר

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי. יאמר כשאדם חוזר בתשובה ותוהא על הראשונות, **רק שהוא קשור מאוד כל כך בחיצר הרע שאינו יכול להפריד את עצמו ממנו, והוא מבין דבר זה וצועק לה' על דבר זה, אז ה' שומע בקולו והבא לטהר מסייעין אותו** (יומא לח:). וזה: **"וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל"**, שכל צעקתם הוא **"אשר מצרים"** היינו היצה"ר **"מעבידים אותו"**, היינו שעובד עמו עבודת שלו ואינו יכול לעזור את עצמו להפטר ממנו ולהנצל מעצתו, אז שומע ה' צעקתו ומסייעין אותו מלמעלה.

מבשר צדק

נאקת ישראל על אשר ע"י הצער שב אל ה' ולא מעצמו

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי. כשאדם שרוי בעת צרה רח"ל, ומתעורר על ידה לתשובה, הרי מתחרט הוא אח"כ ומתבונן בנפשו: למה המתנתי מלעשות תשובה עד בא עת צרה, מוטב היה לי לעשות תשובה בעת הרווחה. הנה, **"זה הדרך הוא חשוב לפני הבורא ב"ה, ועל ידי זה כשהחרטה היא באמת, הקב"ה מרחם עליו ופודה אותו מהצרה"**. וזהו: **"וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל"** שכל נאקתם היא **"אשר מצרים מעבידים אותם"** שעל ידי הצרות שהמצרים מצירים להם, זה גורם ומביא אותם לעבוד את ה' מעבידים אותם ולהתחרט על עונותיהם, כי מוטב היה לצעוק אל ה' קודם הצרה. **"והיה זה השכל חשוב מאוד בעיני המקום ב"ה ושמע להם ופדה אותם".**

מבשר צדק

(בשם "הרב החסיד מקולבסיוו", הוא הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע)

גאולתנו תלויה באמונתנו

וידבר משה לפני ה' הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. ידוע קושיית המפרשים דק"ו פריכא היא, כי הרי מפורש בפסוק הטעם שלא שמעו לו בני ישראל "מקוצר רוח ומעבודה קשה". וראיתי פירוש הגון וישר בספר יד יוסף כי הגאולה היה תלוי באמונת ישראל שיאמינו לדברי ה', **וע"י שישראל האמינו בה' ובמשה עבדו היתה ירידה לפרעה עצמו ולעמו, והיה מוכרח לציית, וכאשר נפלו ישראל מהאמונה ובטחון לא רצה פרעה לשמוע.** וזה היה טענת משרע"ה: **'הן בני ישראל לא שמעו אלי'** ונפלו מהאמונה ובטחון **'ואיך ישמעני פרעה'** כי זה תלוי בזה, אם ישראל יתחזקו באמונה שלימה בה' יהיה פרעה מוכרח לציית, אבל אם בנ"י לא שמעו האיך אפשר שישמע פרעה ולהוציא ישראל מתחת ידו, והוא נכון.

עבודת הגרשוני

(להגה"ק רבי גרשון מקאלאמייא זי"ע)

התנין הוא אות תחיית המתים, ומזה יש תקוה בכל מצב

כי ידבר אליכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין. ובאמת אין לך דבר שעומד בפני התשובה, ואם הוא רחוק בתכלית הריחוק מהשי"ת, אם ישוב מיד יקבלו, כמ"ש (יחזקאל לג, יא): "חי אני נאם ה' החפץ אחפוץ במות הרשע כי אם בשובו מרשעתו וחי", ר"ל **'חי אני'** אני המחיה הכל, והרשעים הרחוקים ממני קרויים מתים, **'בשובו מרשעתו וחיה'** יהיה דבוק אלי ויחיה, ונקרא חי. **והראיה על זה מתחית המתים הגשמי,** בוודאי אין לו שום חיות גוף הגשמי, וברצון השי"ת מחיה אותם, כמ"ש (שם לז, ג): **"התחיינה העצמות האלה", ומכל שכן נשמות הרשעים שהם מתים, עבור שהם רחוקים מהשי"ת, ובשובו מרשעתו חי' יחי', וימשך עליהם חיות מהשי"ת.** וזה שאמר: **"כי ידבר אליכם פרעה"**, ר"ל שיאמר לכם שתאמרו גם כן זאת לישראל: **"תנו לכ"ם מופת"** דייקא ר"ל שיתנו מופת לישראל אם אפשר להם שיצאו ממומאת מצרים וישיעבדו את השי"ת, מאחר שהם רחוקים בתכלית הריחוק מהשי"ת. והכופרים גם כן אינם מאמינים בתחית המתים שיקדו ממנו ראיה לנשמת רשעים שיכולין לחיות. **וכי ידבר אליכם פרעה כזה אז: ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין, וזה ראיה גדולה על תחיית המתים.**

אורה לחיים

השגחת הש"י אף על אלו שכבר נמצאים בשפל המצב

כי אני ה' בקרב הארץ. ושמתי פדות בין עמי ובין עמך. הקב"ה מלכותו בכל משלה, **ואף האדם שחטא ושקע בתוך הארציות, ישמרנו השי"ת לבל יחטא ויוסיף עוד בבחינת 'גם שם ידך תנחנו'.** וזהו: **'כי אני ה' בקרב הארץ'** בקרב הארציות, אלו החוטאים בנפשותם, אף שם **'ושמתי פדות בין עמי'** פדות והצלה לנפשו שלא יחטא עוד.

זאת זכרון

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

גאולה האחרונה תהיה בזכות התורה

לכן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם וגו'. במסורה לכן אמור לבני ישראל (שמות ו, ו), לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום (במדבר כה, יב). ונ"ל כי הנני נותן לו את בריתי שלום, פירושו שכרתי עמו ברית שיהיה הוא המבשר בגאולה אחרונה. ועל פי זה יתפרש המסורה לכן אמור לבני ישראל וגו' והוצאתי אתכם וגו', **ושמא תאמר מה ישיענו בזה, הא גלות האחרון קשה עוד יותר**, לזה אמר 'לכן', ר"ל על ידי גאולה זו אמור הנני נותן לו את בריתי שלום, **דהיינו שעל ידי זה יהיה גם גאולה אחרונה, דגאולה הראשונה הכנה היתה לגאולה האחרונה**, כי אחר יציאתן ממצרים נתנה להם התורה, **"והגאולה האחרונה היא על ידי התורה"**, כמו שדרשו רז"ל (ב"ב ח, א) בפסוק (הושע ח, י) גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם.

ישמח משה

התורה מרחבת לבו של אדם

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח. אולי כי לצד שלא היו בני תורה (– שהיה אז קודם מתן תורה), לכן 'לא שמעו', ולזה יקרא קוצר רוח – **'כי התורה מרחבת לבו של אדם'.**

אור החיים

"הירא את דבר ה'" עושה תורתו קבע ומלאכתו עראי

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים. "את עבדיו" כמו: מן עבדיו [ע"ד הכתוב (בראשית מד, ד) "הם יצאו את העיר" מן העיר]. כי ידוע ש"יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ" (אבות ב, ב) **אבן חירא שמים, אין ח'דרך ארץ' עיקר אצלו, ובורח תמיד מטרדות משא ומתן אל התורה והתפלה.** וזהו: **"הירא את דבר ה' הניס את עבדיו ואת מקנהו"** בורח מעבדיו ומקנהו **"אל הבתים"** לבתי כנסיות ובתי מדרשות, **"ואשר לא שם לבו אל דבר ה' ויעזוב את עבדיו ואת מקנהו בשדה"** את פירושו גם: עם פירוש, **נשאר משוקע עם עבדיו ומקנהו בחוץ.**

דברי ישראל

תפילה

חיזוק עצום לתפילה לכל יחיד בכל מצב, אף כשקשה להוציא דיבור של תפילה כראוי, הנלמד מגאולת מצרים

וידבר משה כו' הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. הנה כתוב בספרים שבגלות מצרים היה הדיבור בגלות, שלא היה להם דיבור כראוי של קדושה, ולכן נקרא זמן יציאת מצרים פסח לשון פ"ה ס"ח, ולהבין זה, דהלא כתיב 'ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה', נמצא שעלתה תפילתם השמימה לו ית"ש ואיך אמרינן שלא היה להם דיבור של קדושה שיעלה לה'.

רק הענין על דרך הכתוב **'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם כו' לכלותם'**, ופירשו בספרים לשון תשוקה, שאף תשוקתם של ישראל אינו מואם השי"ת, וכתיב 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך'. **ולכן אין לשום אדם מישראל לייאש את עצמו כלל וכלל, ולא יאמר ח"ו אני נפסק מקדושתו ית"ש, שאין אני יכול להתפלל בלא מחשבה זרה וכדומה, שנראה לו שאין לו דיבור של קדושה שתעלה תפילתו לו ית"ש, לא ייאש את עצמו בכל זאת, כי לא ידח ממנו נדח, והטוב כי לא כלו רחמיו וחסדיו, ואומר השי"ת וחנותי את אשר אחון אף על פי שאינו חגון וכדאי.**

וגם האיש הזה שהוא בשפל המדריגה מאוד ונסתמין דבריו ואינו יכול לפתוח פיו כראוי לדבר לפניו ית"ש כלל, אף על פי כן ידע באמת, שגם התשוקה הזאת שחפץ ומשתוקק לדבר ולהתפלל לפניו ית"ש כראוי אף שאינו יכול, זה גם כן רואה השי"ת וחשוב לפניו ית"ש.

וגם יכול לעשות לעצמו שיחה ותפילה מזה בעצמו שיצעוק ויתחנן לפניו יתברך שנתרחק כ"כ מאתו ית"ש שאין יכול לדבר כראוי, ויבקש מאתו ית"ש רחמים ותחנונים שיחמול עליו, ויפתח פיו שיוכל לפרש שיחתו לפניו ית"ש שיהיה לו דיבור כראוי, ויוכל להתפלל כדת וכראוי וכנכון, ובודאי יעזרהו ית"ש.

וכעין זה מצינו הענין במצרים, דכתיב 'וישמע אלהים את נאקתם', וכתיב 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', וידוע שנאקה הוא בלב לבד, **ששמע יתברך את תשוקת לבם לעובדו ית"ש כראוי בדיבור קדוש, והם בעצמם ביקשו רחמים על דבר זה שנתרחקו מאתו ית"ש, וצעקו על זה לו ית"ש**, וזהו שנאמר 'ויאנחו בני ישראל – מן העבודה', **פירוש על עבודתו יתברך שאינו כראוי, על זה צעקו לו ית"ש**, ושמע השי"ת ועזר להם. ובבחינה זו היה יציאת מצרים אף שהיה כנ"ל שלא היה להם דיבור כראוי לו ית"ש. וזהו פי' הפסוק הנ"ל **'הן בני ישראל לא שמעו אלי'**, שהגם שהאמינו כמו שנאמר 'ויאמן העם וישמעו', לא היה השמיעה בבחינת **'אלי'** [שהוא לשון נוכח, ובחי' השכל, עיי"ש], רק עזרם מבחינת עתיקא, מבחינת לעושה נפלאות גדולות לבדו, שאין השכל משיגו, ונעלם מכל רעיון החסד הגדול הזה כו', עד שיצאו ונקרא פס"ח לשון פ"ה ס"ח כנ"ל.

זרע קודש

בס"ד

מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר - בני ברק

ואילו פינ"ו מלא שירה כים

בתודה וקול זמרה, ובאותות כבוד והוקרה, נשגר בזאת השורה, ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל מע"כ ידידינו היקר האי צנתרא דדהבא, עושה ומעשה למען מוסדותינו הק' בהתמסרות עצומה ורבה, מסייע לשאת בעול קיום והחזקת המוסדות ברוח נאמנה, רודף צדקה וחסד לכל אשר אליו פונה, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה בכל עת ועונה, שמו הטוב מהללים בשפתי רננה,

הרבני הנגיד הנכבד המפואר, יפה פרי תואר

מוה"ר וואלף פערל הי"ו

חבר הנהלת מוסדות "יטב לב" בארה"ק

לרגל שמחת היכנס בנו
כמר אברהם אבא ני"ז
לעול התורה והמצוות

וזאת הברכה, יצו ה' ככה, שיזכה לרוות רב תענוג ונחת ממנה ומכל המשפחה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, וימשיך בהרמת קרן מוסדותינו מתוך רוב שמחה ואורה, לשם לתהילה ולתפארה, עדי נזכה לביאת גוא"צ במהרה.

המברכים ברגשי ידידות ושמחה

יחזקאל ראטטער - יקותיאל יצחק בראך

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק

ולקחתי אתכם לי לעם וגו'. נ"ל עפ"י המבואר בפר"ד שבנ"י מחויבים לקבל גזירתו של הקב"ה וראוים לענש חי"ו כשאינם מקיימין מצד דינא דמלכותא, אף דהאי דינא ליתא באינו משוה גזירתו על כל בני מלכותו, הרי איתא בפרדר"א בשעה שהפין ה' את העמים נתן כל אומה לשר שלו, ויישראל נשארו תחת יד הקב"ה לבדו, ונמצא דישראל הם בני מלכותו, והיינו ולקחתי אתכם דייקא לי לעם, לכך והייתי לכם לאלוקים דיין ליפרע כי כיון שרק אתם בני מלכותו א"כ דינא דמלכותא דינא.

(ישמח משה)

☆

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים. ופירש"י כי כן הבטחתי ואח"כ יצאו ברכוש גדול, נשאלתי למה הביא רש"י סיפא דקרא ברכוש גדול, וי"פ דכתיב למעלה ויישימו עליו שרי מסים וגו' ויתכן כי העניים בנו והעשירים היי פודים את עצמם במס שנתנו להעמיד אחרים במקומן ואח"כ רבתה המשא עד שמכח זה נעשו עניים ואפשר שמה שאמר למען ענות"ו היינו לעשותן עניים בסבלותם ומפני זה אמר כאן והוצאתי אתכם לא מבעיי מגוף סבלותם אלא אפילו מן העניות עיי"ש המם שנתנו במקום סבלותם (כמו עין תחת עין) וזהו "מתחת" סבלות מצרים היינו מה שנתנו במקום סבלות מצרים, וזה שפרש"י כי כן הבטחתיו שנאי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול

(ויטב לב)

☆

לכן אמור לבני ישראל אני ה' וכו'. ונראה עפ"י הנודע

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

משה רבינו רצה שתהיה הגאולה לגמרי ע"י הש"י בעצמו

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים. שמעתי מאחד מחבירי ששמע בעצמו **מפה קדשו של אדמו"ר הגה"ק בעל עצי חיים זצוק"ל** טענתו של משה "הן בני ישראל לא שמעו אלי", היינו דע"כ לא שמעו אלי בני ישראל, משום דלא רצו שיהא הגאולה על ידי, דאז לא יהיה גאולה נצחיית, ואיך ישמעני פרעה, דמה נעשה אם פרעה ישמע אלי, א"כ יהיה הגאולה על ידי, ולא יהיה גאולה נצחיית, עכדה"ק.

פרדס מרדכי

הטעם שבת תחילה סימן יפה לבנים

ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה ותלד לו את נדב ואת אביהוא את אלעזר ואת איתמר. פירש"י ד"ה אחות נחשון, מכאן למדנו הנושא אשה צריך לבדוק באחיה. אמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ב קמא.) 'בת תחילה סימן יפה לבנים' פעם אחת פירש רבינו זצ"ל הטעם בזה בדרך צחות, דהא איתא בגמרא (ב"ב קי.) הנושא אשה צריך לבדוק באחיה, ולכן על בתולה מונח האחריות שיהיה אחיה טובים מאוד, כדי שהיא תעשה שידוך הגון וטוב, ולכן היא מחנכת את אחיה גם כן שילכו בדרך התורה והיראה. ולכן אמרו בת תחילה מי שיש לו בת תחילה, סימן יפה לבנים, שיבוא אחריהם, כי בוודאי תשתדל שהם ילכו בדרך הטובים.

זכר צדיק לברכה (סי' תתתשפ"ט)

כשהגאולה תהיה ע"י הקב"ה בעצמו אז יהיה גאולה נצחית

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה. במסורה שלוש פעמים פדות, "ושמתי פדות בין עמי ובין עמך (שמות ח יט), "פדות שלח לעמו" (תהלים קיא ט), "כי עם ה' החסד והרבה עמו פדות" (שם קל ז), **ופירש מרן הגה"ק בעל "ויטב לב" ז"ל** דהנה ידוע מה שכתבו הספה"ק דלכן גאולת מצרים לא היתה נצחית, יען שהיתה ע"י שליח בשר ודם, שהוא גם כן אינו נצחי, והיינו ע"י משה ואהרן, אבל הגאולה העתידה תהיה נצחית כי תהיה ע"י הקב"ה שהוא נצחי. ז"ש: **"ושמתי פדת** (חסר י"י) **בין עמי ובין עמך"**, כי הגאולה (הפדות) לא תהיה שלימה (שהרי נכתב חסר), ואמאי על זה אמר, כי **"פדות שלח לעמו"**, כי הגאולה היתה ע"י שליח, אולם **"כי עם ה' החסד"**, כלומר אם השי"ת יעשה עמנו חסד ויגאלנו אז **"והרבה עמו פדות"**. וזהו כוונתו של ישעי' הנביא שאומר: **"ישראל נושע בה'"** כלומר, אם הישועה תהיה מאת הקב"ה, אז **"תשועת עולמים"** (ישעי' מה יז).

עולמו של אבא (עמוד תנ"ד)

דע"י אמונה יוכל להמשיך רב טוב לבית ישראל, וכדאיתא במדרש אין ישראל ניזונים אלא בזכות האמונה, ואיתא בייטב לב כי הוא מלשון ויהי אומן את הדסה לשון המשכה כי ע"י האמונה נמשך כל מילי דמיטב, ולכן ציוה הקב"ה לכן אמור לבני ישראל אני ה', שע"י האמונה שיאמינו ישראל יוציא אותם ממצרים, ואח"כ כתיב בא דבר אל פרעה וישלח את בני ישראל מארצו בזכות האמונה כנ"ל, וזה ירצה בתשובת מרע"ה הן בני ישראל לא שמעו אלי מאיזה טעם שיהיי עכ"פ ע"י שלא שמעו אלי נחסר האמונה במה להמשיך הגאולה, וא"כ איך ישמענו פרעה לשלחם, כי בחסרון והעדר האמונה במה יוכל להמשיך הגאולה.

(קדושת יו"ט)

☆

וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה'. ויתבאר עפ"י משל הידוע לאחד שחטא נגד המלך והמלך מרוב חסדו לא רצה לעונשו ועכ"ז ביקש לעורר לבבו לשוב, הגדיל אותו ביתר שאת, ובראותו את גודל טובו וחסדו של המלך אליו אחר שחטא, נתמלא בושה והכנעה באומרו מה עשיתי כי מרדתי פי המלך הטוב והמטיב וזה הבושה והמרדות שבלבו טובה יותר ממאה מלקות, ובזה י"ל וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה', ר"ל דהדיבור הקשה ודק שדיבר הקב"ה אל משה היה בזה שאמר אליו אני ה' אמירה רכה כי ע"י נעשה קטן ושפל בעיניו עוד יותר.

(עצי חיים)

☆

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים ולקחתי אתכם לי לעם. ויל"פ בהקדם דברי הישיש"ם ליישב קושית אוה"ע כלום כפית עלינו ההכר כניגית, דהנה לכאורה קשה על אמרם ז"ל שכפה עליהם הר כניגית, הא קיי"ל אונסא כמאן דלא עביד, אך ידוע מה שכתב הרמב"ם בהא דכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, כי טעם הדבר, דטבע הישראל לשמוע למצות קונו, אילולא המונע הוא השאור שבעיסה, ואחר שמסירין המונע עושה הטבע את שלו, ולפי זה לא קשה כלל קושית אומות העולם, דדוקא בישראל מהני כפיה לאשר הם זרע קודש מחצבתם, ועיקרן ושרשן טוב, ובהסיר המניעה שדי נופן בתר עיקרן וקבלו ברצון, אבל בעכו"ם לא מהני כפיה דאונס שלהם לא הוי כרצון ע"כ, וזש"ה והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, ושמא

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

צריך לעשות לעצמו נדרים וסייגים בכל ענינים

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים. שמעתי מפה קדשו של רבינו בעהמ"ס הק' ייטב לב זצ"ל בהרימו את קולו הנעים בהספד מר על מטתו של הגה"ק מהר"ם שי"ק זצ"ל. ענה ואמר כתיב הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים (שמות ט כ). ופירש עפ"י מה דכתיב ובשר בשדה טרפה (שמות כב ל), ודרשו חז"ל (חולין דף קט"ו:) בשר שיצא חוץ למחיצתו, **ויש לפרש דאיש הישראלי הירא את דבר ד', צריך לעשות לעצמו גדרים וסייגים בכל ענינים, כדי להנצל מן היצר הרע,** אבל איש אשר לא שם לבו לדבר ד', זהו בבחינת שדה בלי גדר ומחיצה כלל, עבדא בהפקירא ניחא ליה, וזה שאמר **"ובשר בשדה"** מי שהוא בבחינת **"שדה"** זה הוא **"טריפה"**, ופירשו חז"ל בבשר שיצא חוץ **"למחיצתו"** הכתוב מדבר, דהיינו שאינו רוצה בשום מחיצה גדר וסייג. ואי' בספה"ק ד'פרעה' הו רמז ליצה"ר בחי' הער"ף, גם י"ל דהחושים של האדם נקראים עבדיו משום דמשועבדים לו ולכל אשר יחפץ יעשו, וז"ש הירא את דבר ה' **"מעבדי פרעה"** היינו מלהיות ח"ו עבד להיצר הרע, **"הניס את עבדיו"** אלו החושים שלו בתשובה, **"ואת מקנהו"** כל מיני קנינים שלו, **"אל הבתים"** לבחינת בית מוקף מחיצות דהיינו גדר סייג לתורה, **ואשר לא שם לבו אל דבר ד'** ויעזוב את **"עבדיו"** ואת **"מקנהו" בשדה,** בבחינת שדה בלי שום גדר וסייג.

נפש יהונתן (פרשת שופטים ובפרשתן)

הלהרגני אתה אומ"ר, באמירת שם הקדוש, כאשר הרגת את המצרי

ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו, הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי, ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר. איתא בגמרא, בשעה שהוציאו את ר' עקיבא להריגה, זמן ק"ש היה, והיו סורקין את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, א"ל תלמידיו 'עד כאן', אמר להם, כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך, אפילו נוטל את נשמתך' אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנה, ועכשיו שבא לידי ולא אקיימנה, היה מאריך ב'אחד', עד שיצאה נשמתו באחד, (ברכות דף ס"א). **שמעתי ממו"ח זקיני הגה"ק מהר"מ ט"ב זלה"ה** (מרן הגה"ק בעל ישמח משה) ע"פ מה דאיתא בכתבי האר"י ז"ל דבשם "תכה", הרג משה את המצרי, שנאמר למה 'תכה' רעיך, ודתן ואבירם אמרו לו 'הלהרגני אתה אומ"ר כאשר הרגת את המצרי' באמירה בלבד. והנה סופי תיבות של את' ה' אלקיך' הוא גם כן שם "תכה". לכן כשראו תלמידיו של רע"ק שהוא מאריך בתיבת 'אחד', אמרו לו, רבינו עד כאן, למה אתה מאריך בתיבת אח"ד, ולא תרצה לומר להלן הפסוק שלאחריו "ואהבת את ה' אלקיך", שמרומז שם השם תכ"ה בסופי תיבות, שתוכל להנצל בכח שם קדוש זה משונאיך, השיב להם ר' עקיבא, ידעתי מזאת, אבל בכיוון איני אומר הפסוק הזה של ואהבת, מפני שאמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו, שרצוני להדבק בו ית' באהבה ומסינ"פ.

דברי יחזקאל (אגדות עמו' קג"ו)

תאמר מה נשתנו אלו מאלו, לזה המשיך ואמר ולקחתי אתכם לי לעם, וביאר הרמב"ן בבואכם אל הר סיני ותקבלו התורה, וקשה הרי קבלת התורה היתה ע"י כפית הר ואונסא כמאן דלא עביד, וע"כ משום דבישראל מהני כפיה לאשר השורש שלהם טוב, ומזה מוכח כי גם כל המכשול של ישראל במצרים היה רק מתוך טירוף הדעת. **(ברך משה)**

☆

הן בנ"י לא שמעו אלי וגו'. והקשו המפו' דהרי הוא ק"ו פריכא דישראל לא שמעו מקוצר רוח ומעבודה קשה משא"כ פרעה, וי"ל לפימש"כ ביושב אהלים להעיר דמבואר בגמ' אמרי נהרדעא לא כתבינן אורכתא (הרשאה) אמטלטלי דאם כפריה אינו ברשותו, ומעתה כיון שפרעה כפר בעיקר ואמר לא ידעתי את הי וגם את ישראל לא אשלח הרי הוי מטלטלין דכפריי וממילא אינו נעשה שליח, אך י"ל עפ"מ דקי"ל תקנת הגאונים לעשות הרשאה בכל אופן, ומעתה אף דמדינא לא היה יכול לעשות שליח בהרשאה מ"מ מתקנת הגאונים שפיר הוי שליח, והנה בייטי"ל כתב איך יצאו בנ"י ממצרים קודם הזמן, דכתיב הי ציק"ך דבמדה שאדם מודד מודדין לו, וכיון שראה הקב"ה שעתידין ישראל לעשות משמרת לתורה גדרים וסייגים קודם זמן, בנוך להוסיף מחול על הקודש בשבתות וי"ט שהוא מדברי סופרים לכמה פוסקים, כמו"כ הקדים לגאלינו קודם זמנו וכאילו כבר הגיע זמנו ע"כ, וזש"ה הן בנ"י לא שמעו אלי ואיך ישמענו פרעה, כי היה לו טענה חזקה להקב"ה שאם בנ"י כאשר שמעו דיבורי קודש אלו יוצאים מפי משה רבינו אבי החכמים לא שמעו אליו, הרי לא קיימו ולא שמעו לדברי חכמים, א"כ ואיך ישמענו פרעה לשלוח את בנ"י כי איך הנני יכול להיות שליח בהרשאה הא במטלטלי דכפריי לא מהני הרשאה, וליכא למימר דאיכא תקנת הגאנים הא במדה שאדם מודד מודדין לו ואם אין בנ"י מקיימים תקנת חז"ל למה יקיימם פרעה, ואני ערל שפתים מטענת פרעה לאו בעל דברים דידי את ואין מענה בפי להשיב לו. **(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)**

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות ה"ק עצי התמרים

אף אם מתאספים למען שמו ית', אבל אם ח"ו אינם פרושים מע"ז ומינות, אזי הוא בהכרח שלא באמת, ואינו מרוצה

ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה. פעם אחת כשבא אדמו"ר אחד מארץ ישראל, והאדמו"ר הזה היה אחד מהחותמים שמצוה וחוב קדוש להשתתף בבחירות הטמאים בארץ ישראל, וכמה מבחורי הישיבה הלכו אל שלחנו בליל שבת קודש. **וכשנודע לרבינו דבר זה, רמז להם אז** [פרשת שמות שנת תשי"ח לפ"ק] **בתורתו בשלש סעודות**, וכך דרש ואמר לפרש הפסוק **'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה'**, ואחר שדיבר באריכות בענין ביטול עבודה זרה, הוסיף ואמר (נעתק מן הטעי"ם):

"דער בורא כל עולמים איז א מגיד מראשית אחרית, אבער משה רבינו האט דא נאך גארנישט געהערט, ווייל ווילאנג ער האט נישט געזען קיין ביטול עבודה זרה, האט ער (השי"ת) אים נאך גארנישט געווייזן דערווייל, **און אזוי ברויך טאקע צו זיין, אז מען זעהט נישט קיין ביטול עבודה זרה, אפילו מען זאגט תורה, איז דאס אלעס גארנישט, עס איז ליגנט און שקר.** אזוי ווי דער פסוק זאגט טאקע דארט (ישעי' א טו- טז) אין זעלבן קאפיטל (וואו ס'שטייט) ידכם דמים מלאו רחצו הזכו (וגו') פארענט (כמה פסוקים לפניו בפסוק י"ג) זאגט דער פסוק 'חודש ושבת קרא מקרא לא אוכל און ועצרה', זאגט רש"י פשט וואס האב איך פון אייערע אסיפות, איר קומט זיך צוזאמען אויף א שבת א חודש, איר קומט פאר מיר "לפני", איך זע אבער אין הארץ האט עטץ אלץ אינזין עבודה זרה, **און ביידע זאכן אינאיינעם קען נישט זיין, אז מ'איז נאך נוטה אין הארץ צו דער עבודה זרה, דאס איז נישט סובל מ'זאל זיך קענען צוזאמען קומען פארן בורא כל העולמים, מ'זאל זיך צוזאמען קומען פאר מיינעט וועגן און אינזין האבן עבודה זרה דאס קען נישט אויסהאלטן**, אזוי טייטשט רש"י דעם פסוק, און אלע מפרשים טייטשן אזוי אויס דעם פשט אויף דעם דרך, זיי טייטשן אזוי דעם פסוק, אז די ביידע אינאיינעם, דאס קאן נישט זיין'.

ואחר אריכות דבריו הקדושים, סיים בדברות קדשו בזה"ל: "דארף מען וויסן אז נאר דער כח התורה דאס קאן מציל זיין אידען און מ'זאל זיך חלילה נישט טועה זיין חס ושלום ולא יעלה על לב לעולם. (שאפשר גאולה בלא זה) **שטייט ארויס אז שבת, חודש, אז מ'קומט זיך צוזאם און מ'האט א מחשבה פון עבודה זרה, שטייט, אז השי"ת זאגט, איך בין ענק מוחל דעם חודש מיטן שבת, אזוי שרייט געוואלד דער פסוק, וואס ברויך מען מער**, מחשבות עבודה זרה בעוה"ר חס ושלום ווייסט דאך יעדער ווי **רוצה זיין אין א מלכות המינות וואס ס'איז דא דערינען בעוה"ר עבודה זרה ממש, ס'איז נאך ערגער, ס'איז עבודה זרה מיט מינות, מיט אלעס, אז מ'איז חלילה נוטה צו זיי, ברויך מען נישט זייער דאוועגען, מיט זייערע שבתים, מיט זייערע אסיפות.** זאגט דער פסוק בפירוש **"און ועצרה"**, אפילו זיי זענען זיך מאסף **"לפני"** אפילו גאר פארן בורא כל עולמים ס'וועגן אז מ'איז זיך מאסף, ווייל די מחשבה איז אבער נוטה לעבודה זרה (אינו מרוצה לפניו יח"). **"השי"ת זאל העלפן מ'זאל האבן די זכי' מ'זאל זיך פורש זיין פון אלע דרכי עבודה זרה פון דרכי המינות, מ'זאל האבן די זכי' מ'זאל זיך מדבק זיין אין דרך האמת".**

זכר צדיק לברכה (אות תתתקי"ט)

תודה וקו"ל זמרה

ברכות עד בלי די

בכבוד והוקרה, נשגר ברכת מזל טוב בזאת השורה, בשפה נעימה וברורה, קדם מעלת כבוד האי גברא רבא ויקירא, חריף ובקי טובא במכמני התורה, איש האשכולות, פה מפיק מרגליות, נודע ומפורסם בשערים, בדרשותיו ושיעוריו היקרים, נואם בחסד עליון, עומד תמיד לימינינו, במאמריו הנפלאים מעטר גליונינו, מדי שבת בשבתו, שלמ"ה שמו ושלימה משנתו, בפי ישרים תהילתו, ה"ה

הרה"ג המפו'

רבי שלמה שבתי קעסטנבוים שליט"א

וגבר מערכת "קול התאוחדותינו"

לרגל נישואי בתו שתחי' למז"ט בשעטו"מ

החתן החשוב המופלג בתורה וביראה טהורה, שמו הטוב נודע לתפארה

כמר אלימלך פריעדמאן ני"ו

בן מחו' הרבני הנכבד והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, נודע לשם ולתהילה

מוה"ר יצחק אייזיק פריעדמאן ני"ו

והברכה אחת היא קדם מע"כ אביו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

הרה"ח ר' משה אהרן קעסטענבוים ני"ו

ותהי נא ברכותינו עטרה, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות תדירא, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, ויזכה להמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו בראשינו, בב"א.

החותמים למען שמו באהבה ובהודאה

מערכת "קול התאוחדותינו"
בהוה"ב

מערכת "קול התאוחדותינו"
בהוה"ק

פנינים מתורתן של מרן רגי"ה ק' בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם (ו ג). פירש"י ותרע"ן, על התמדה. ועלתה כל תכמי לב להבין מה הוסיף רש"ז בזה יותר מן המפורש בקרא.

ונראה כי הקב"ה הבטיח לאבותם לתתו בברית בין הבתרים כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו', ומתרי כן ינאו וגו' (בראשית טו יג-ד), הרי שהבטיחו יתברך כי בניו יהיו בגולה ויזכו תמר כך להגאל משם, לך פרעה טען לעומתם כי הם אינם זרעו של אברהם, כי אם בגופם שלטו קל וחומר בנשותיהם, וממילא אינם רואים לנאת, לפיכך הטיל הקב"ה אמו עליהם, כדכתיב (במדבר כו ה) ה'חנוכי', ה'פלוני', שהטיל הקב"ה ר"ע מלד זה ויו"ד מלד זה, לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם (רש"י שם). ולכן כיון שהעיד הקב"ה בעצמו שהם כשרים ומיוחסים, שפיר רואים לנאת לחירות. וזהו שפירש רש"י ותרע על התבות, כלומר דהקב"ה העיד עליהם שהם בני התבות, והיינו שהם נקראים אבותיהם והם בניהם לפי שמתייחסים תחרי אבותיהם, ולכן רואים הם להגאל ולנאת לחירות, ועל כן אמור לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתתת סבלות מצרים וגו' (פסוק ו).

דברי שלום ר"פ וארא, דברי שלום ח"ז עמוד שכא

והבאתי אתכם אל הארץ וגו' ונתתי אותה לכם מורשה אני ה' (ו ח). כתב בבעל הטורים במסורה ג' מורשה, דין, ומידך (דברים לג ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב. ויש להבין שייכות העניינים אלו זו לזו.

ויש לומר על פי מאמרם (ברכות ח.) אמרו ליה לרבי יוחנן מיכף סבי בבבל, תמה ואמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב (דברים יא כא), אבל בחוצה לארץ לא, כיון דאמרי ליה מקדמי ומאחרי לבי כנישתא, אמר היינו דאמרי להו. וביאר המהרש"ל, דאמרו חז"ל (מגילה כט.) עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל. ועל כן יש לבתי כנסיות דין ארץ ישראל על שם העתיד, וכיון דהוו מקדמי ומאחרי לבי כנישתא, כבר נחשב כאילו הם על האדמה, ולכך זכו לתריכות ימים, עכ"ד. וזהו בימור המסורה והבאתי אתכם אל הארץ וגו' ונתתי אותה לכם מורשה אני ה', ונחשבו ישראל שעתידין ליכנס אל ארץ ישראל, הודיעם גם כן שלא יטרכו להמתין על זה עדי יכנסו לתוכה ממש, כי תורה זוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, וכל מקום שקובעים בו ללמוד תורה מתקדש בקדושת ארץ ישראל, וממילא יחשב לכם כאילו אתם עומדים כבר בארץ הקודש.

ליל שב"ק תרומה תש"ד

ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (ו יג). איתא במדרש רבה (פ"ו ס"ד) אמר רבי לוי משל למלך שהיה לו פרדס, ונטע בו אילני סרק ואילני מאכל, אמרו לו עבדיו מה הנאה יש לך באילני סרק הללו, אמר להם כשם שאני צריך לאילני מאכל כך אני צריך לאילני סרק שאטולי אילני סרק מהיכן הייתי עושה לי מראצאות וכבשונות. לכך נאמר על בני ישראל ועל פרעה, כשם שקילוסו של הקב"ה עולה לו מגן עדן מפי הצדיקים כך עולה מגיהנם מפי הרשעים וכו', שמורידין דמעות כמעיינות עד שמצמין את גיהנם בדמעותיהן, ומשם הקילוס עולה וכו', מה הם אומרים, אמר רבי יוחנן יפה אמרת יפה דנת וכו' יפה תייבת. אמנם לכאורה תכתי אין המשל דומה לנמשל, דבשלמא אילני סרק צריכים למרצאות וכבשונות, דבלעדי הם לא היה לו אין להסיקם, אבל למה צריך לו יתברך להתקלס על ידי הרשעים, הלא גם על ידי הצדיקים מתקלס עילאי.

ונראה על פי מה שדרשו ז"ל (ויק"ר פל"ב ס"ח) בכתוב (תהלים יב ט) סביב רשעים יתהלכון, שהרשעים יתהלכון סביב הגן עדן, וירצו הצדיקים אין שם יושבים בתוכה ובהשקט, ויאמרו הצדיקים אל הרשעים בשביל שקבלנו מכם מכות ויסורין, לפיכך תגתנו זוכים עכשיו להיות בגן עדן, והלואי אילו היינו קבלנו עוד מכות מהרשעים, שאז היינו זוכים למדריגה גדולה עוד יותר. נמצא דמכלית היסורים שסובלים מהרשעים הוא שיקבלו אחר כך גן עדן. ובזה יובן היטב מה שהמשיל

המדרש את הרשעים לגילוי קרקן, כי כמו שהגילוי קרקן לריכים בשביל להיקקן בתרגנולות וכשעונות, כן יש צורך גדול להרשעים בעולם, בשביל שיקבלו הלדיקים על ידיהם גן עדן.

ליל שב"ק וארא תשכ"ב

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם, הם המדברים אל פרעה מלך מצרים וגו' הוא משה ואהרן (ו כו-כז). פירש"י הוא משה ואהרן, הם בשליחותם ובגלקתם מתחלה ועד סוף. ולריך ביאור מה משמיענו רשי"ל בזה.

ואפשר לפרש על פי דברי הגמרא (יבמות לו:) מאי דכתיב (תהלים קמ ה) מגורה בתהלך עולמים, וכי תפשר לו לתדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקב"ה, רבונו של עולם יהי רלון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, לאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר. מבואר מזה דמי שאומרים תורה וירחה בלבות בני ישראל בעולם הזה, אז נאמר לו כח זה לגלת, וגם לאחר פטירתו מחשב לו כאילו הוגה בתורה. וכמו כן משה ואהרן כיון שהם הכניסו תורה וירחה בלבות בני ישראל, לכן בכל פעם שמזכירין ישראל שמועותיהם, שפתותיהם דובבות בקבר. וזהו שפירש"י, הם בשליחותם ובגלקתם מתחלה ועד סוף, כלומר אף לאחר הסתלקותם נחשב להם כאילו עודם עוסקים בשליחותם ובגלקתם שהיו עושים בחייהם חיותם.

מוצש"ק וארא תשכ"ח (כ"ו טבת) בהספד על הרה"ח מרבין תורה לתלמידים ר' יונה גלויבער ז"ל

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם, הם המדברים אל פרעה מלך מצרים וגו' הוא משה ואהרן (ו כו-כז). פירש"י הוא משה ואהרן, הם בשליחותם ובגלקתם מתחלה ועד סוף. ולריך ביאור מאי קא משמע לן בזה.

ויש לומר דהנה דרכן של לדיקים כי בשעה שהם הולכים לקיים אחת ממלות ה', אזי לבם נשבר בקרבם פן ימנעו מלקיים המלוה כראוי, אמנם גם אחר שעלתה בידם לקיים המלוה כראוי, הם לריכים זהירות ושמירה יתירה שלא יבוא חלילה לידי התגאות עבור שזכו לקיים המלות כיאות, שעל ידי זה הם עלולים להפסיד הכל ח"ו, ועל דרך שהביא במובא הלבוות (שער עבודת הלולים פ"ד ד"ה והמדריגה המשיעית) מה שאמר המסיד לתלמידיו חילו לא היה לכם עוונות הייתי מפחד עליכם ממה שהוא גדול מן העוונות, אמרו לו מה הוא גדול מן העוונות, אמר להם הגבהות והגאוה, עכ"ד. לזה בא הכתוב לספר בשבחן של משה ואהרן, כי אף אחר שנעשו מובחרי הילורים אשר בם בחר ה' לשרתו, והם המדברים אל פרעה בשליחותו של מקום, עם כל זה נשארו בענותנותם כמקדם, וזהו שאמר הוא אהרן ומשה, ופירש"י הם בשליחותם ובגלקתם מתחל"ה ועד סו"ף, היינו בין מתחלה קודם שבחר ה' בם, ובין לבסוף לאחר שזכו לזה, היו שוים תמיד במדת הענוה.

ראש השנה תרצ"ט, ועי' בדברי יואל לר"ה אות קא מה שפי' עוד בזה.

ויאמר משה לא נכון לעשות כן כי תועבת מצרים נזבח לה' אלהינו הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלנו (ח כג). ויש לתמוה להא מגיעו דכשירד יעקב אבינו למלרים, אמר יוסף אל אחיו, והיה כי יקרא לכם פרעה ואמר מה מעשיכם, ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעורינו ועד עתה וגו' בעבור תשבו בארץ גשן כי תועבת מלרים כל רועה צאן (בראשית מו לג-לד), הרי לן מזה כי לא היה מקום לחשוש מהמלרים רק כשישבו אתם ביחד, אם כן למה אמר משה עתה כן נזבח את תועבת מלרים לעיניהם ולא יסקלנו, הלא בני ישראל ישבו בארץ גושן הרחק ממקום מושבם של המלרים.

ונראה לפרש על פי מאמרם (מכילתא בשלח בהקדמה) ואמושים עלו בני ישראל (שמות יג יח), שאחד מחמשה עלה ממלרים, והשאר ממו בשלשת ימי אפילה. ויש אומרים כי רק אחד מחמשים עלה ממלרים (שם). וגם יש לעשה (רש"י סנהדרין קיא. ד"ה אף) שרק אחד מעשרים רבוא עלה ממלרים, והשאר ממו בימי אפילה. לפי שהם קלקלו מעשיהם ועבדו שם עבודה זרה (עי' מכילתא בא פ"ה, שמו"ר פט"ז ס"ג). ומעתה כיון שעבדו שם עבודה זרה, הלא בודאי שמרו על תועבת מלרים, ואאמר שישבו ביחד עם שאר בני ישראל הכשרים בארץ גושן, לכן תשש משה רבינו ואמר, הן נזבח את תועבת מלרים לעיניה"ס, היינו כנגד עיני רשעי ישראל שעבדו שם עבודה זרה, ולא יסקלנו, הלא המה הרוב נגדינו, על כן דרך שלשת ימים נלך במדבר וגו' (ח כג).

ס"ג וארא תשי"ז

בס"ד

מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר - בני ברק

תודה וקול זמרה

מהררי ציון וירושלים נשגר ברכת מזלא טבא, מעומקא דליבאה, וסל מלא ברכות עד אין סוף

אמע"כ ידידינו היקר והנעלה, מופלג בכל מעלה, משליך עצמו מנגד לעזרת מוסדותינו כאח ורע

דיו רב לו במעשי צדקה וחסד עד אין לתאר, מגדולי העסקנים למען כל קדשי מלכות סאטמאר

בות בשנים, מזכה את הרבים בפעליו הנכונים, בהתמסרות ומיטב תבונים, שמו משבחים בהל

הלא הוא ידידינו ומכובדינו החשוב והמפואר

מוה"ר מאיר נפתלי פערל שליט"א

מנהל מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחת היכנס נכדו ני"ו
לעול התורה והמצוות

אצל בנו ידידינו החשוב והנעלה, נודע לשם ולתהילה

מוה"ר ארי' פערל הי"ו

וזאת הברכה, יצו ה' ככה, שיזכה לרוות רב תענוג ונחת ממנה ומכל המשפחה, ובכל אשר יפנה ישכיל בהצלחה, וימשיך בהרמת קרן מוסדותינו מתוך רוב שמחה ואורה, לשם לתהילה ולתפארה, עדי נזכה לביאת גוא"צ במהרה.

המברכים ברגשי ידידות ושמחה

יחזקאל ראטטער - יקותיאל יצחק בראן

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר בני ברק

והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים

פע"א נסע הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל זי"ע בדרך והגיע לכפר נידח, שבו ישב יהודי בודד והחזיק את ה"ארענדא" שהי' לו בירושה במשך דורות רבים, ויהי בחצי הלילה, העירה האשה את בעלה הארענדער, ואמרה לו: כנראה אורחינו אינו מרגיש בטוב, כי אני שומעת אנחות חזקות בוקעות מחדרו, לשמע דבריה קם ממיטתו לקח נר דלוק בידו וירד לבדוק במה המדובר, ואכן שמע אנחות בוקעות מהחדר, הוא התכופף כדי להציץ דרך חור המנעול, וראה שהאורח יושב על הארץ, נר בידו, מתנענע וממלמל בשפתיו, כשמדי פעם פורצת אנחה עמוקה מפיו, כעת כבר לא הי' לו אפי' ספק קל שאכן אורחו אינו מרגיש בטוב, לכן דפק על הדלת, נכנס והתנצל שהיות וכפי הנראה סובל האורח מכאבים, על כן הוא בא לשאול אם לא כדאי להביא רופא אליו, ענה לו הרה"ק שהוא מרגיש ב"ה בטוב, אלא שהוא עורך תיקון חצות, שאל הארענדער, תיקון חצות מהו, ולצורך מה נערך, ענה לו הרה"ק על חורבן בית המקדש, שאל הארענדער, ומהו בית המקדש, מה פי' חורבן בית המקדש, כשראה הרה"ק עם מי שיש לו עסק, התחיל להסביר להיהודי, בעבר גרו היהודים בארץ ישראל, והי' להם את בית המקדש, ובעוונותינו הרבים החריבו הגוים את בית המקדש והגלו אותנו מארצינו הקדושה, וכאשר יבוא המשיח, הוא יקח את כולנו לארץ ישראל ויבנה את בית המקדש, תוך כדי שיחה שאלו הרה"ק, נכון שגם אתה רוצה שהמשיח יקח אותנו לארץ ישראל, ענה הארענדער, איננו יודע, אלך לשאול את אשתי. הוא הלך אליה, וראשית הרגיע אותה, שהאורח מרגיש בטוב, אלא הוא אומר שמשיח יקח את כל היהודים לארץישראל, והוא שואל אותי אם גם אני רוצה, ועל זה באתי להתייעץ עמך, ענתה האשה ואמרה, לך תגיד לו, שהדבר אינו בא כלל בחשבון, אנחנו כבר אנשים באים בימים, הצלחנו לחסוך מעט רכוש, יש לנו בית קטן משלנו, כמה פרות ועגלים, לול עם תרנגולים, ולא יתכן שנעזוב כך את הכל ונעלה לארץ ישראל, כשחזר והרצה את הדברים לפני הרה"ק מטשערנאביל, החל הרה"ק לשכנע אותו כי הגם שזה נכון שכאן יש להם כבר רכוש, אולם יש גם צרות צרורות מהגוים ואילו בארץ ישראל, כאשר יבוא משיח, נשתחרר מכל הצוררים, השיב הארענדער, שהוא ילך לשאול עוד פעם את אשתו, חזר הארענדער לאשתו ואמר לה, נכונים דבריך, שכאן יש לנו בית קטן רפת ולול, אולם פה הגוים עושים לנו צרות, והבעל הוסיף נופך משלו האין את זוכרת מה שהיה בשבוע שעבר כיצד השתכר שכננו הגוי, לקח אבנים וניפץ לנו את כל החלונות, ואילו כשמשיח יבוא ניפטר מכל זאת, התיישבה האשה בדעתה, ולבסוף אמרה לו, לך ותגיד לאורח, לנו טוב כאן, יש לנו כל הצורך, אלא מאי, הגוים עושים לנו צרות, לזה יש לי פתרון שמשיח יקח את כל הגוים לארץ ישראל, ואנו נישאר כאן, כאשר שמע הרה"ק ר' נחום את תשובת הארענדער נענה ואמר: זו כוונת הפסוק בפרשתן **והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים**, פי' שלא תוכלו לסבול את הגלות, שהצעד הראשון לקראת הגאולה היה זה, שהגלות נמאסה בעיני בני ישראל, כי כל זמן שאפשר עוד לסבול את הגלות, אין הגאולה יכולה לבוא.

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם. יש להעיר בזה שלא נכתב זה הלשון רק במכה הראשונה שהיתה דם גם עדיין לא נודע כל כך כבדות לבו, והנה שמעתי בזה בשם מחותני הרב המפורסם מו"ה ליפא מק"ק חמעלניק וכמדומה לי שראיתי אחר כך כתוב זה במדרש, **והיינו 'כבד לב פרעה' שאצל פרעה נתהפך הלב ונעשה כבד**, עד כאן, והנה ידוע זה שמאתו לא תצא הרעות ח"ו וכל רעה שבא ח"ו לאדם העון עצמו הוא מייסרו וגמול ידיו יעשה לו תייסרך רעתך, ותמוגגינו ביד עונינו ח"ו (ירמיה ב, יט) ולכך בודאי מעין הפגם והרע שעשה הוא העונש, וזה יש לומר הטעם שהיתה מכה ראשונה מכת דם כי היה מענין הפגם והחטא שלו שהרע שלו היה אז שלבו נעשה כבד ומהחטא הזה נולד משחית ומזה בא עליו מכת דם שהיא מעין כבד שיש בו ריבוי דם והיא מלאה דם (עיין חולין קכז: וברש"י שם),

ויש לומר על דרך הלצה שזהו שרמזו חז"ל (שמות רבה ט, י) **ממכת דם העשירו בני ישראל** כי ידוע שכל המכות היה נגוף ורפוא, נגוף למצרים ורפוא לישראל, וכדאיתא בספרים הקדושים של הרב מפולנאה ע"ה כי ממכה עצמה מתקן רטיה והיינו אותו דבר שהיה למצרים נגוף, היה רפוא לישראל כמבואר שם באריכות עיין שם, **והנה כאן היה למצרים מכה מכבד מכת דם, ודמים תרתי משמע** (עיין מגילה יח) **והיה אצל ישראל המשמעות השני שהוא ממון והעשירו בני ישראל**, ויש עוד בדברים אלו דברים סתומים ונעלמים למעיין ומשכיל היטב וימצא בהם דברים נפלאים.

דגל מחנה אפרים

ויהי דו"ד בכל דרכיו משכיל

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מעלת כבוד ידידינו וידיד מוסדותינו, הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, האדם היקר באנשים, מסור בלב ובנפש למען מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, ארי שבחבורה, שמו הטוב נודע לשם ולתפארה

מוה"ר אלי'עזר דוד גלי'ק הי"ו

מגדולי עסקני קהילתינו הק' בקרית יואל

לרגל שמחת אירוסי בתו שתחי' בסימן טוב ובמזל טוב

ובהאי עידנא דהדוותא, נשגד לו כסא דברכתא, ומזלא טיבותא, באותות יקד ודבותא, על אשר עומד תמיד לימין מוסדותינו, מדיהוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בהתמסדות דבה ונאמנה, תמיד בכל עת ועונה, כשהשמחה במעונו נודה לשמו ונהללו ברננה

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יצחקאל רוזנטאפר

בשם הנהלת המוסדות

פה בני ברק יצ"ו

הן בני ישראל לא שמעו אליך ואיך ישמענו פרעה. והקשו המפרשים דק"ו פריכא הוא, דבני ישראל לא שמעו מקוצר רוח ומעבודה קשה, משא"כ פרעה יוכל לשמוע, אמנם יל"פ דהנה כשבא משה לבשר את ישראל שהם נגאלים, שאלו ישראל הלא לא נגמר הזמן של ד' מאות שנה, ובוודאי השיב להם משה דהקושי השיעבוד השלים, וז"ש ולא שמעו אל משה "מקוצר רוח ומעבודה קשה" דהיינו שלא קיבלו התירוץ שע"י העבודה קשה יגאלו לפני הזמן, וא"כ ואיך ישמעני פרעה שהם צריכים לצאת לפני זמנם, מפני קושי השיעבוד.

(הגש"פ נטפי מים)

☆

ואיך ישמענו פרעה ואני ערל שפתים. ונל"פ דהנה חז"ל מספרים איך נעשה משה ערל שפתיים, דכשהי' משה בבית פרעה בעודו נער נטל את הכתר מעל ראשו, ואמרו כולם שהוא עתיד להוציא את בני ישראל מצרים, ורצו להרגו, ובא מלאך בדמות שר ואמר להם, הלא ילד קטן הוא ולמה תהרגו אותו הרי אינו יודע מה הוא עושה, ונתן עצה לבחון בקערה שיש בו זהב וגחלים בוערות ומתחילה נטה ידו לזהב והמלאך דחף את ידו לתוך הגחלת ונכוה ידו ונתנו לתוך פיו ומזה נעשה ערל שפתיים, ובזה יבואר מה שאמר משה "ואיך ישמעני פרעה" להאמין אשר אני הגואל, ואם תאמר שפרעה יאמין שאני הגואל, יען לקחתי הכתר מעל ראשו בהיותי ילד, הלא "אני ערל שפתיים" שנעשיתי ערל שפתיים מהעצה שנתן המלאך, ומזה המה ראו שלא עשיתי זאת בחכמה ובתבונה.

(בנין דוד)

☆

כה אמר ה' הנה אנוכי מכה במטה אשר בידי על המים. ולכאורה תיבות אשר בידי מיותרות, כי איך יכה במטה אם לא ביד, כמו"כ מצינו בפר' בשלח "ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך", וגם שם לכאורה תיבות "קח בידך" הם למותר הנה, כי בוודאי יקח את המטה ביד ולא ברגל, ויל"פ דהנה מודעת זאת כי שם הוי"ה הוא שם רחמים, וזאת רק כשהוא על הסדר, כי אם אינו על הסדר אזי יורה על דין, והנה ידוע שעל מטה משה היה רשום שם הוי"ה, ולפי"ז כשהיה משה צריך להכות את היאור ולהפכו לדם, הוצרך להפוך את המטה, כדי שלא יהא שם הוי"ה הרשום עליו על הסדר, ויביא על הרשעים דין ופורעניות, משא"כ אצל הצור, ששם היה צריך המטה לגרום לרחמים, ליתן מים לבני ישראל, שם החזיק את המטה ישר כסדר, נמצא שהחלק במטה שתמיד היה מחזיק בידו, בו הכה את היאור, וז"ש הנה אנוכי מכה במטה אש"ר ביד"י, לא כן אצל הצור שהי' צריך להשפיע רחמים על ישראל לתת להם מים לשתות, אז כתיב "ומטך אשר הכי"ת בו את היאור קח ביד"ך" כדי שיהא שם הוי"ה על הסדר וישפיע רחמים.

(הגה"ק רבי שמשון מאוסטראפאלי זי"ע)

דורש טוב

כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי אל לבך, ופירש"י 'למדנו מכאן שמכת בכורות שקולה כנגד כל המכות'. **ותמוה דמה ענין מכת בכורות לכאן, והלא כאן מתרה על מכת ברד.**

ונראה דהנה איתא ברש"י בפרשת שמות על הפסוק הנה אנכי הורג את בנך בכורך, דאף שמכת בכורות באה לבסוף, פתח בה תחילה כדי להפחידו, מפני שהיא קשה מכולם, והנה כאן קורא הכתוב למכת ברד שהיא 'כל מגפותי' הרי ששקולה מכת ברד ככל המכות האחרות, **וקשה דא"כ** היה לו למשה להפחיד את פרעה במכה זו שהיא שקולה כנגד כל המגפות, אלא ע"כ דגדולה מכת בכורות יותר מכל המכות יחדיו ואף ממכת ברד, משא"כ מכת ברד אף ששקולה כנגד שמונת מכות האחרות אינה שקולה כמגד מכת בכורות, ולכן לא הפחידו בברד, אלא בבכורות הקשה מכולם.

וזה שכתב רש"י דמדכתיב כאן כל מגפותי וקאי על מכת ברד, ואף על פי כן לא התרה משה לפרעה תחילה במכה זו אלא במכת בכורות, ש"מ שמכת בכורות הוא הקשה מכולם ואפי' ממכת ברד, ולכן התרה במכת בכורות.

(חנוכת התורה)

עוד יש לתרץ דבאמת קאי 'מגפותי' על כל המכות הבאות, ומה שהוכירם עכשיו היינו לפי דברי רש"י למעלה דבחמש מכות הראשונות לא נאמר ויחזק ה' את לב פרעה, אלא ויחזק לב פרעה, ורק אחר חמש מכות הראשונות החזיק ה' את לבו, היות שגלוי לפני הקב"ה שממילא לא ישוב בלב שלם, שכן מבואר ברמב"ם בהל' תשובה דעד מכה החמישית היה פרעה בעל בחירה, והיה יכול לשוב, ואח"כ ניטלה הבחירה ממנו, ולא היה ביכלתו לשוב, וזה היה העונש שלא שב במכות הראשונות, **ולכן היה משה יכול להתרות את פרעה עכשיו על כל המכות הבאות, כי היה ברור ששוב לא ישוב פרעה, מאחר שניטלה בחירתו ודאי יבואו עליו כל שאר המכות**, ובשום אופן לא תוכל לעכב בעדם.

אלא דקשה לרש"י הלשון 'כל מגפותי' והלא כבר באו ששה מכות, ולא נותרו אלא ארבע, **והתי' ע"ז** כתב רש"י דהרי המכה האחרונה היא 'בכורות' השקולה נגד כל המכות יחד, ולכן אמר 'כל מגפותי'.

(דברי יהזקאל)

פ

בעזהשי"ת

נעלה את ירושלים על ראש שמחתנו

קול ששון • וקול שמחה • קול חתן • וקול כלה

ברוב שבח והודאה להשי"ת ובלב מלא שמחה

מתכבדים אנו להזמין את קרובינו וידידינו

להשתתף בשמחת כלולת בנינו היקרים, ה"ה

הבחור החתן המופלג בתוי"ש

כמר **אלימלך** נ"י

עב"ג

הכלה הבתולה המהוללה

מרת **חי' רבקה פראדל** תחי'

שתתקיים בעזהשי"ת למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

ביום ד' לסדר "ולמען תספר באזני בנך" (בא)

ג' לחודש שבט תשפ"ג לפ"ק הבעל"ט

קבלת פנים בשעה 6:00 והחופה בשעה 7:00

באולם קאנטינענטאל

75 RUTLEDGE STREET, BROOKLYN, NEW YORK

ידידיכם המחכים לקראת בואכם לשלום

הורי החתן

יצחק אייזיק פריעדמאן

וב"ב

מאנטריאל יצ"ו

הורי הכלה

שלמה שבתי יהודה קעסטענבוים

וב"ב

ברוקלין, נ.י. יצ"ו

בעזהשי"ת

עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם

גם אנו מצטרפים להזמין את קרובינו וידידינו

לקחת חבל בשמחת כלולת נכדינו היקרים שיחיו

הינדא אייזנבערג

אשת הרה"ח ר' משה ז"ל

משה אהרן קעסטענבוים

וב"ב

ישראל זאב פריעדמאן

וב"ב

אברהם יחזקאל גראס

ורעיתו

מרדכי צבי הכהן קאהן

וב"ב

העלי' לתורה תתקיים אי"ה בשב"ק פרשת וארא

בביהמ"ד קהל יטב לב ד'סאטמאר

5555 HUTCHISON, MONTREAL

תפילת שחרית בשעה 9:15

קידושא רבא אחר התפלה

שבע ברכות תתקיים אי"ה בשב"ק פרשת בא

באולם BEDFORD PARADISE

620 BEDFORD AVENUE, BROOKLYN, NEW YORK

שמחת חתן וכלה, ריקודין של מצוה, והמסתעף (ט)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ידוע מפי חכז"ל אשר הפליגו מאוד בגודל המצוה לשמח חתן וכלה בעת מצוא, לשבחם ולשמחם בדברים ובפרט ע"י ריקודין לפניהם, ובפרשיות הללו שאנו קורין בה נישואי האבות והאמהות מן הראוי לבאר קצת מקור ענין זה ולמה דוקא ברקידה, ובהמשך המאמרים גם לבאר גודל הענין של 'ריקודין של מצוה' הנהוג אצל חסידים ואנשי מעשה, הנקרא בפי כל 'מצוה טאנץ' כמובא מפי ספרים וסופרים מתורת רבותינו הק' תלמידי הבעש"ט, ועומק עבודתם בזה.

עתה נבאר אפס קצהו מעומק פנימיות הענין, בכדי להבין קצת עבודת הצדיקים בריקודין הקדושים ועבודתם הנשגבה עפ"י מה שנתבאר בספרים הקדושים תלמידי בעש"ט הק', ואע"פ שלאו כל מוחא סביל דא, אבל לידועה בעלמא מצאנו לנכון קצת להרחיב המאמר בזה.

בראש וראשונה מצינו בספרי המגיד ה"ה ספר 'תורה אור' (אות תנ"ט) וזל"ק: "כיצד מרקדין לפני הכלה היינו כיצד יש העזה לרקוד לפני השכינה כי הלוא מלא כל הארץ כבודו", עכל"ק. וביאור הענין דכשהיו מרקדין לפני הכלה הי' רוקדין לפני השכינה הק' הנקרא "כלה", וכמעשה הידוע שאירע אצל הרה"ק ר' זושא זי"ע אשר פעם א' הגיע לעיר והי' שם חתונה באיזה בית בקצה העיר, וביקשו לקיים מצות ריקודין עם הכלה, ונתלהב הרה"ק ר' זושא זי"ע והתחיל לרקוד "כלה דא שכינתא", כלה דא שכינתא.

ובספר 'דברי ישראל' (נדפס מחדש ח"ב ליקוטים לעניני נשואין) מצאתי מובא בזה"ל: "סיפר רבינו שפעם אחת בליל שבת קודש פרשת עקב ראה בחלומו שהיה על חתונה בקאזניץ אצל המגיד ובחדרו היו יושבין עוד גדולי הצדיקים וקדושי עליון, ונכנס ושאל לפניהם הלא ידוע כלה מכונה לשכינה ואיך יתכן לרקוד לפני הכלה, ואמרו לו אמור אתה, והשיב שלדעתו זהו פירוש מאמר חז"ל כיצד מרקדין לפני הכלה כלומר שהם גם כן תמהין על זאת ואומרים כיצד יכולין לרקוד לפני השכינה", עי"ש.

כעי"ז מצאתי בספר 'אהל אלימלך' (אות רט"ז) אשר פעם אחד השיא הרה"ק ר' אלימלך מלזענסק זי"ע אחד מזרעו או מנכדיו, ופירש שם דברי הגמ' הנ"ל כיצד מרקדין לפני הכלה ולכאורה תימה דהשאלה כיצד מרקדין ומסיים מה שאומרים לה והיה צריך לשאול כיצד מנגנים או כיצד אומרים, אך ביאר דהתנאים הקדושים האלו שאלה אחרת שאלו, כיצד, איך נוכל לרקוד ולשמוח לפני הכלה היינו כנסת ישראל כלה קרואה, הניחא בעת אשר ישראל שכינה שרויה ביניהם שהיא בעלה דמטרוניתא אז היא נקראת כלה, אך "לפני" הכלה היינו בגלות הזה שזה הזמן הוא לפני וקודם היותה כלה איך נוכל לרקוד ולשמוח בשמחה של מצוה, ועל זה ענו ב"ש ואמרו כי באמת כנסת ישראל היא כלה גם כמות שהיא סחופה ודחופה, כי הן הן גבורותיו הן הן נוראותיו, כדאיתא ביומא (סט:) דגם כמות שהיא בגולה בין האומות מוכה ונרדפה מבלי חשך יש לה קיום ביניהם, וב"ה אומרים כלה נאה וחסודה דנודע שתכלית הגלות הוא כדי שיתחזק אמונת השי"ת בין העכו"ם, כמו שאמרו חז"ל (פסחים פז) מפסוק [הושע ב כח] וזרעתיה לי בארץ, וזה אמרו דהכלה, היינו כנסת ישראל, אף בעת הגלות נאה במעשיה וגם חסודה שעושה חסד עם חברותיה שמהם תצא תורה ואורה לכל העמים, וזה הוא תעודתם בגולה ועל כן גם זו לטובה תחשב, ואמרו ב"ש לב"ה לדבריכם שישראל הם המורים לכל העמים ומפיקים נוגה הרי הם צריכים להיות תמימים ונקיים מבלי שום שמץ דופי, אך הרי שהיתה חגרת או

סומא וכו' הכוונה בזמן שישראל הם כבעלי מומין חגרים או סומין ואינם צדיקים איך יתכן לזמר עליהם נאה וחסודה, ועל זה השיבו ב"ה הלא תראו בנוהג שבעולם אם אדם הולך ליקח מקח מן השוק ולקח מקח רע וזה בטח יען שלא מצא מקח טוב ממנו אז בע"כ צריך שישבחנו בעיניו שלפי ראות עיניו בחר היותר טוב ובזה ינצל מאיסור מדבר שקר, כן גם בני ישראל בכל אופן שהם ואף אם חוטאים ח"ו עם כל זאת הם היותר טובים מכל האומות לפי ערך ועל כן ראויים הם להיות מופת לרבים, ולזה מסיים הברייתא מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, רצונם לומר כיון שאנו רואים שגם אם ח"ו האדם בעצמו אינו טוב עכ"ז מעריכין אותו לפי ערך אחרים הגרועים ממנו, אם כן בהכרח צריך האדם שתהיה דעתו מעורבת בין הבריות, כדי שעל ידי זה יתחשב עמהם בהעריך אותו מה שאין כן זולת זה מה לו ולהם, עי"ש.

הרי לנו אשר הצדיקים וקדושים היו בבחינת סולם מוצב ארצה וראשם מגיע השמימה, לכוון בריקודין הללו נגד כלה עליונה, השכינה וכנסת ישראל, להעלותה ולתקנה לפני הקב"ה, ולשבח הכלה לפני קוב"ה ועי"ז נמתק הדינין ונשפע רחמים, וממהרים הגאולה ברוב רחמים וחסדים.

וכן הוא בספר 'שארית ישראל' (שער הזמנים מאמר ב') וזל"ק: "והנה בית הלל לקולא ובית שמאי לחומרא, שמחמירין שלא לאמר רק כמו שהיא, ולכאורה קשיא על בית הלל בשלמא אם היא באמת נאה וחסודה שייך ריקוד ולזמר ולשבח ולומר כנ"ל, אבל אם היא חיגרת וכו איזה שבח הוא הלא אז השתיקה יותר טוב מהדיבור ולשתוק לגמרי, אך הענין הוא שכלה הוא כנסת ישראל (זוהר ח"א ח, א) וזהו מאמר בית הלל כלה נאה וחסודה ובית הלל לקולא, ובית שמאי אומרים שזה אי אפשר לומר בגלות נאה וחסודה עד ימות המשיח, אבל עתה השבח על זה הדרך לומר שהיא כלה, זה גופא השבח על כן צריך לומר השבח שהיא כלה וד"ל, וכמו שהיא אפילו בזמן הזה שהיא חיגרת ח"ו מכל מקום היא כלה וד"ל, או יאמר ש'כמו שהיא' קאי על ישראל עם קרובו, כיצד מרקדין פירוש איך יכולים לרקוד ולשמוח לפני הכלה הנ"ל, הלא ח"ו פגמו ברגליהם ובשאר אברים, על זה אמרו בית שמאי שמכל מקום יכולים לומר כלה ולזמר ולשבח 'כמו שהיא', פירוש איך שהם במדריגה אפילו בשפל המדריגות מכל מקום", עי"ש.

ואף שלכאורה נראה כעין סתירה, דבמ"א מבואר דכלה היינו כנסת ישראל, ובמ"א מבואר דכלה הוא שכינה הקדושה, כמובן דאין זה סתירה, דהא בסודן של דברים השכינה הקדושה היא בעצם השורש של כל נשמות ישראל, ושכינה הקדושה נקרא "כנסת ישראל", דכוונסת בתוכה כל נשמות ישראל, ונשמת ישראל למטה בעולם הזה הן ענפים הנמשכים מהשכינה והדברים עתיקים.

עכ"פ רואים אנו מזה דבעיני הצדיקים הקדושים כשרקדו לפני הכלה, מחשבתם ועיניהם הי' בכלה העליונה, ורקדו במס"נ בשביל כלה העליונה, דבאמת כל דרכיהם הקדושים הי' באופן פנימי, לייחד קודשא בריך הוא ושכינתי'.

ועומק הדברים בריקוד הזה מבואר יותר בספר 'צפנת פענח' להרה"ק בעל התולדות יעקב יוסף זי"ע בשם הבעש"ט הק' [ונזכר הרבה בספרי הרה"ק מקאמרנא זי"ע] ומשם ב'בעל שם טוב' על התורה (עמוד התפלה אות קי"ב) דכשהשכינא בגלות היא נקרא זאת [והטעם בזה עי' בתולדות יעקב יוסף פרשת אחרי], ולעתיד לבוא נקרא כלה, וע"ז תמהו כיצד מרקדין "לפני" הכלה, דהיינו קודם שנקראת כלה, הא עדיין אינו כלה רק "זאת", ועכשיו הוא בבחינת "זאת".

ויסוד הדברים הוא, דידוע דעיקר עבודתינו הוא ליחד קודשא בריך הוא ושכינתי', דהיינו דקודשא בריך הוא – הוא האור אין סוף, והשכינה הוא מדת מלכות דהיינו האור הנתלבש בעולמות, ועיקר העבודה הוא ליחד קודשא בריך הוא, דכל זמן שהיחוד אינו בשלימות מדת המלכות הוא בהעלם ובאיתכסיא, ויש הסתרת פנים באין רואין גילוי כבוד מלכותו ית', ולעתיד לבוא כשהיחוד יהי' בשלימות יתגלה אור המלכות ויכירו וידעו כל יושבי תבל וכו', וכל שמחת נישואין פועלת תיקון בעבודה הזו, דהיינו דבכל נשואין בכלל ישראל מעורר יחוד העליון, דבאתערותא דלתתא כשחתן וכלה מתייחדין בקדושה וטהרה נתעורר זיווג העליון, ומשום זה מרקדין לפני הכלה בקול ששון ושמחה, אולם הקושיא הוא אמאי "לפני הכלה", הא עכשיו עדיין אינו כלה?

ומבאר שם ביותר דבאמת כל ענין הריקוד להעלות ניצוצות שנפלו למטה להעלותה אל העליונה כמו ריקוד קדוש קדוש וכו' שרוקדין כלפי מעלה, דכל ענין הריקוד הוא מלמטה למעלה כידוע, ומבואר ב'אור לשמים' [ליקוטים] וזל"ק שם: "מה שמרקדין החתן והכלה לרמז בזה כשיש יחוד עליון הוא עליות עולמות הקדושים וכל העולמות

עולים למעלה עד סוף כל המדריגות קידושין שהם מדריגות רגלים בסוד נה"י כמבואר בהכנסת שב"ק, ובשעת ריקודין נושאים הרגלים מן הארץ לרמוז שיתעלו העולמות בסוד עולים עמו ואינו יורדות עי"ש, וכיון דעכשיו הוא זמן הגלות אין זה עולה יפה, דבגלות א"א לעשות בשלימות, דבגלות קשה מאד להעלות הדברים עד תכליתם, וציין לדברי האריז"ל לגבי נפילת אפים, וכוונתו הוא דמבואר בכתבי האריז"ל דיש לכוון בעת נפילת אפים שהאדם נופל בעמקי הקליפות למטה מעשרה טפחים, ונופלים על אפים בכדי להעלות ניצוצין מעומקי הקליפה בסוד מסירת נפש, ואז אומרים הפסוק (תהילים כה, א) לדוד אליך ה' נפשי אשא זה מסירת נפש, דהיינו התבטלות גמורה לה' המעלה את האדם וכל אשר בו, וכל ניצוצות של אדם הכל מתעלה, זה נקרא מסי"נ שכולו בטל ממציאותו ואז הכל מתעלה לשורשו, אולם מסיק האריז"ל דאין אתנו יודע עד מה, דהיינו דאין יודעין לייחד בדרך פרט בזמן הגלות, וא"כ כמו"כ הכא תמוה מאד כיצד מרקדין הא אין אנו יודעין עד מה?

ואמרו בית שמאי ע"ז, כלה כמות שהוא, דהיינו אף דבדרך פרט אינו יכול, דהיינו לייחד כל מחשבה בפני עצמה, מ"מ יעשה בדרך כלל דהיינו שיהי' בהשערה בערך לידבק בקדושה וע"י יעלו הכל לשרשם, ובית הלל סבירא להו כלה נאה וחסודה שצריך לידע בפרט איך להסיר בגדי צואים ולכלוך מהניצוצין ולקשטה בפרט, שתהי' השכינה כלה נאה וחסודה וכו', עי"ש.

ובספרו הק' 'תולדות יעקב יוסף' ריש פרשת בראשית ביאר ביותר בשם הבעש"ט הק', וזל"ק: "דלבית שמאי כלה כמות שהיא דהיינו בדרך כלל "שידע דכבודו יתברך מסתתר בכל מקום", ולבית הלל כלה נאה וחסודה שידע דרך פרט "איך שנפלו אור ניצוצי קדושה בתוך הקליפות", ובאו בשעת תפילה מחשבות זרות לתקנן וצריך להבדיל ולהסיר הקליפות ולהעלות מתוכה ניצוצי הקדושה ולקשטה שתהי' כלה נאה וחסודה", עי"ש.

וכ"כ גם בספרו הק' 'כתונת פסים' פרשת בהר, ומסיק שם, וזל"ק: "והכי נמי אם יכול לטהר מחשבתו אזי מה טוב ומה נעים שיעשה דרך פרט, בענין הבדלה והכנעה והמתקה שהוא עמוק מאד ואם לאו דרך כלל, ידע שהכל ממנו יתברך ואז יוכל לעמוד על עומדו ולא ידחו הקליפות אותו בכל המדריגות שיהי' נשאר דבוק בו יתברך, וזה הבטחתו יתברך (זכריה ג, ז) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה שהם המלאכים שאין החיצונים והקליפות יכולים להדיחו ממעמדו ומצבו", עי"ש, וע"ע בספר 'בעל שם טוב' על התורה שם בהערות שציין לכתבי הרה"ק מקאמארנא זי"ע עי"ש מש"כ בזה.

אבל עכ"פ מזה אנו רואים מקצת מן המקצת עומק רמזי ריקודין הללו, להעלות השכינה בריקודין ולחשוב בהכלה שהוא השכינה לפי שיטת ב"ש וב"ה כל אחד לפי דרכו בקודש ולקרב הגאולה, אולם אל תאמר א"כ מה לנו אנשים פשוטים לריקודין הללו, דכבר ידוע מש"כ ב'דברי אלימלך' [להרה"ק מגראדזינסק ז"ל] פרשת תרומה, וזל"ק: "שמעתי מאאמו"ר [הרה"ק מאגלניצא] זצ"ל בשם מורו הרב הקדוש ממעזיבוז [בעל אוהב ישראל] זצ"ל כי לאוקמא שכינתא מעפר מוטל על כל חד מישראל גם על הפחות שבישראל, ולא יאמר מה אני להכניס עצמי לדבר גבוה כזה כי כל חד צריך לדאוג על גלות השכינה ולהשתתף בצערה ולהקימה" וכו', עי"ש. ועוד כתב בספרו 'אמרי אלימלך' (פ' בראשית) בשם אביו הרה"ק הנ"ל בשם הרה"ק מאפטא זי"ע, וזל"ק: "כי כל אדם החפץ בעבודת ה' יתברך מיד בראשית העבודה, הגם שהוא עדיין במדריגה מעוטה צריך להעלות במחשבתו שיהיה בעבודתו צורך גבוה לאוקמא שכינתא מעפרא, ובל יאמר מה אני לבו עד הלום למדריגה גבוה כזה, כי באמת זאת תורת העולה לכל האדם להעלות השכינה" וכו', עי"ש. ולכן גם אנו יש לנו שייכות קצת לריקודין הללו, אולם כמובן דיהי' ברצינות ובמחשבה ולא בהוללות וקטנות, כמו שראינו אצל אבותינו ורבותינו הק' בזמנים גבוהים הללו.

וכשמעיינים ביותר תבין דכעין ריקודין הללו אנו עושין בכל חודש וחודש בשעת קידוש לבנה כמבואר ברמ"א (או"ח תכ"ו סעי' ב') וזל"ק: "ונוהגין לומר דוד מלך ישראל חי וקים שמלכותו נמשל ללבנה ועתיד להתחדש כמותה, וכנסת ישראל תחזור להתדבק בבעלה שהוא הקב"ה דוגמת הלבנה המתחדשת עם החמה, שנאמר שמש ומגן ה', ולכן עושין שמחות וריקודין בקידוש החודש דוגמת שמחת נשואין" עי"ש, ויסוד הדברים ביאר בדרכי משה סק"ג עי"ש, וזה סוד קבלת פני השכינה בקידוש הלבנה ואכ"מ להאריך בזה.

ויש עוד ענינים במשנת החסידות הנוגע לריקודין הללו ויתבארו בהמשך המאמרים אי"ה.

שיר השירים אשר לשלמ"ה

בשמינו ובשם
תלמידות מוסדותינו
נשגר ברכת מזלא טבא
קדם מע"כ האי עתר דדהבא
רודף צדקה וחסד למען הפרט והכלל
על כל מכיריו מהולל, אין גומרין עליו והלל
מסור בלו"נ למען קהילתינו ומוסדותינו במסירות נאמנה
בכל עת ועונה, עומד תמיד לימינינו במידה נכונה, הלא הוא

ידידינו החשוב והנעלה, נודע לשם ולתהילה

הרב

שמואל שלמה טעללער

שליט"א

ורגל שמחת נישואי כתו תחי' ומזל טוב

ובהזדמנות זו כשהשמחה במעונו, נודה לשמו ונהללו בפינו
על עמדו במסירות לימינינו, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו
ובמיוחד למען חינוך הבנות בתוככי מוסדותינו המעטירה

זאת הברכה, בשיר והלל ערוכה, יע"ה, ככה, שבכל אשר יפנה
ישכיל ברוב הצלחה, מתוך תענות ונחת הרחבה והרווחה,
וישלם לך ה' על רוב פעלותיך, ותחי שלימה משכורתך,
והשב ישוב לך בראשך גמולך, להתברך באשר ועושר
והרחבת הדעת דקדושה, במידה מרובה וגדושה,
וזכות רבותינו הקדושים זי"ע מייסדי מוסדותינו
יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב, עדי נזכה
בקרוב לקיבוץ נדחי ישראל, בביאת הגואל
ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו
במהרה בימינו, אמן.

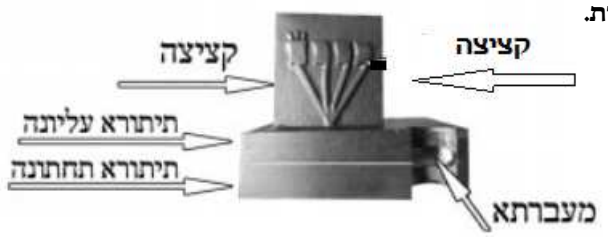
המברכים ברגשי הודאה והערכה

יחזקאל ראטטער – יקותיאל יצחק בראך

בשם הנהלת המוסדות
פה בני ברק יצ"ו

אופן עשיית בתים לתפילין (ה)

[ט] חלקי התפילין

א. קציצה. היא הבית שבתוכה מונחות הפרשיות.

ב. תיתורא העליונה. המחוברת לקציצה.

ג. תיתורא תחתונה. הסוגרת את הבית.

ד. מעברתא. שבה עוברת הרצועה.

ה. תפירות. חיבור התיתורא להבית.

[י] ריבוע הבתים

הלכה למשה מסיני שיהיו התפילין –בין של ראש[1] ובין של יד – מרובעות, דהיינו שיהיו ארכן כרחבן. במקומות דלהלן[2]:

[א] הקציצה. [ב] תיתורא העליונה ותחתונה. [ג] התפירות, בין מלמעלה ובין מלמטה[3]. אבל המעברתא אינה צריכה להיות מרובעת, ולכן חותכים שם קצת, כדי שיהיה ניכר הריבוע של התיתורא[4].

הריבוע צריך להיות בכל גובה הבית, ולא סגי שבמקום אחד מרובע, לכן צריך למדוד הריבוע בכמה מקומות בגובה הבית[5].

ריבוע התפירות מלמטה. כאן רואים שארכו כרחבו מדוייק 100%

1 בתפילין של ראש הכונה כשארבעה בתים יחד יהיו מרובעים, ולא כל אחד בפני עצמו.

2 זה לשון השו"ע (סימן לב סעיף לט) "תפילין בין של ראש ובין של יד הלכה למשה מסיני שיהיו מרובעות בתפרן [תפירות] ובאלכסונן דהיינו שיהא ריבוען מכוון ארכו כרחבו, כדי שיהא להם אותו אלכסון שאמרו חכמים כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונא. וצריך לרבע מקום מושבן [תיתורא] וגם הבתים [הקציצה]".

3 משנה ברורה (שם ס"ק קעט) וכתב שם "אף דלא ברירא לי לענין דיעבד, מ"מ לכתחלה בודאי יש ליזהר בזה".

4 שו"ע (שם סעיף מד).

5 משנה ברורה (שם ס"ק קעח).

נתקלקל הריבוע

נתקלקל הריבוע צריך לרבען עוה"פ[6]. ומ"מ אין צריך אין צריך למודדם בכל יום אם רבועם קיים, שמעמידים אותם על חזקתם, אם לא שרואה שנתקלקל[7].

והשיעור שיהא נחשב שנתקלקל הריבוע כתב המשנה ברורה[8] פשיטא לי דע"י פגימה קטנה שנתהוה בהבתים כשיעור חגורת הצפורן, ואפשר אפילו מעט יותר בזה, לא אזיל מיניה על ידי זה שם רבוע. ואפילו אם נאמר דבעת עשיה יש להסופר לזהר אפילו בחסרון משהו באיזה מקום, דעכ"פ אינה מרובעות בשלימות, מ"מ בדיעבד שנתקלקל לא אזל שם רבוע ע"י חסרון משהו[9] עיי"ש.

גובה הבית

גובה הבית אינו צריך להיות שוה לאורך ורוחב הבית, ואין שיעור לגבהו[10].

עד כמה נקרא ריבוע

כתב המשנה ברורה[11], "ואף דמרובע ממש במלאכת הבתים, דהיינו שיהיה בתכלית הצמצום הוא כמעט מן הנמנע, מ"מ כל מה דאפשר לו לאדם לעשות בענין זה בודאי חייב הוא לעשות".

וכתבו האחרונים שעד אחוז אחד של סטיה נקרא מרובע לכתחילה[12]. דהיינו אם התפילין [הקציצה] הם ברוחב 30 מ"מ, אפשר לסטות עד שליש מ"מ. ובתתורא שהוא 50 מ"מ, [התתורא רחבה מהקציצה] אפשר לסטות עד כחצי מ"מ. ויש מקילין עד שני אחוז שהוא קרוב למילימטר ברוחב 50 מ"מ, שנחשב עדיין מרובע לכתחילה[13].

ריבוע הקציצה. שיטות בפוסקים סטיה של עד כמה נחשב לריבוע לכתחילה

---

6 שו"ע שם סעיף לט.וכתב המשנה ברורה שם ס"ק קפא דכיון דרבוען הוא הלכה למשה מסיני בכל שעתא בעינן שיהיו מרובעין.

7 משנה ברורה שם.

8 שם באור הלכה ד"ה נתקלקל רבוען

9 וראה בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סימן ב') שכתב רגיל אני להקל דיעבד עד רוחב מילימטר לכל היותר.

10 רמ"א (שם סעיף לט).

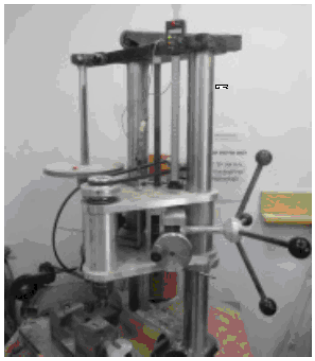
11 שם ס"ק קעו.

12 בספר שערי תבונה (סימן כ, הובא במשנת הסופר ביה"ס סימן כא ד"ה מצומצם) הוכיח דבאחוז אחד למאה יש להקל, דהרי כתבו הפוסקים דאמתא בריבוע הוא אמתא ותרי חומשי באלכסונו, ואיתא בצוס' סוכה ועירובין דשיעור זה אינו מדוייק, והחשבון המדויק כתב שם דהוא לערך הנ"ל עיי"ש.

13 כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סימן ב') רגיל אני להקל דיעבד עד רוחב מילימטר לכל היותר. ובתשובות והנהגות (ח"א סימן מ) בשם הגר"ד בהר"ן זצ"ל שעד שני אחוז עדיין כשר לכתחילה, והוכיחו מחשבון של תרי חומשי באלכסונא שאינה מדוייק.

[יא] אופני עשיית הריבוע

השלמת עשיית הריבוע עד שיהיה מדויק, נעשה ע"י שיוף וכירסום חלק מעור הבית, ובעבר היה נוהגים לעשותה ע"י שיוף בנייר זכוכית וכיו"ב. והנה כהיום עושים הריבוע ע"י סכין מסתובבת, והאדם מקרב הבית אליה. ויש בזה כמה אופנים. [ופעולה זו צריכה להעישות לשמה, מכיון שריבוע של תפילין הלכה למשה מסיני].

א. ע"י כח העלקטרי"ק

היינו שהסכין מסתובבת מכח העלעקטריק, אמנם האדם מקרב את הבתים מכל הצדדים. ויש הכשרים מהודרים המקילים לעשותה במכונה ע"י כח העלקטריק. מכיון שהאדם מקרב את התפילין בידו, ובלא פעולת האדם לא יעשה החיתוך, נחשבת הפעולה לכוחו[14].

ב. ריבוע רגל

היינו שהמכונה אינה עובדת מכח עלעקטריק, אלא ע"י לחיצת הרגל על הדוושא המפעילה את הגלגלים הסובבים את הסכין. ונזהרים בזה שבשעה שהוא מוריד הרגל מהדוושא, שהמכונה תפסיק לעבוד מיד, ועל ידי זה נחשב ככוחו. [משא"כ אם המכונה ממשיכה לעבוד אח"כ שהוא הוריד הרגל, נחשב ככח כוחו].

ג. ריבוע יד

היינו שהאדם מסובב את הגלגל בידו באופן קבוע, ובידו אחרת מכניס ומוציא הבתים כדי ליישרו. ויש שמחמירים לעשותה דוקא בריבוע יד, מכיון שבריבוע הרגל ע"י לחיצת הרגלים על הדוושה מפעילה מערכת של גלגלים, המגבירים את כח הסיבוב, עד שהסכין מסתובבת מהר. ומחמירים שהגברת הכח באמצעים חיצוניים הוי כח כוחו, ולכן מסובבים בידית המחוברת למוט בקצה הסכין. [ודבר מובן מאיליו שלוקח הרבה יותר זמן הריבוע בעבודת יד מכיון שהסכין אינו מסתובב כל כך מהר, וכן היא הרבה יותר קשה, שבריבוע רגל שני ידיו אוחזים בתפילין, משא"כ בריבוע יד ידו האחת מסובב בידית, ורק ביד אחת מחזיק התפילין.

הוראת בד"ץ העדה החרדית לתפילין שבהשגחתם, שאין לעשות הריבוע במכונה ע"י כח העלקטריק, רק ע"י כח גברא, דהיינו ריבוע רגל או ריבוע יד.

---

14 מנחת שלמה (תנינא סימן ס ס"ג) "בדבר עשיית ריבוע התפילין בעזרה מכונה חשמלית, נראה פשוט דכיון שצריך כל הזמן לאחוז את הבית בידו ולסובבו, בודאי חשיב מעשה, ועדיף טפי ממצמצם דחשיב מעשה לגבי שבת דגרמא שרי, וכש"כ הכא שמביאו בידים וגם מסובבו דשפיר חשיב מעשה בידים". וראה עוד בשו"ת אבן ישראל (ח"ח סימן ב) ומסיק שם וז"ל "הרי נתבאר דתפילין אלו אשר נעשו צמצום הריבוע ע"י מכונת חשמל להסוברים דלא בעינן כח גברא בציצת והה"ד בתפילין, מצד חסרון דבר קשירה ליכא כאן כלל, והרי הן כשרות, ובודאי מי שיש ביד לקנות תפילין אשר נעשה כולו ע"י עבודת יד תבוא עליו ברכה, אבל אלו שאין בידם בודאי יכולים להשתמש בתפילן אלו".

ומשפע מצות תפילין יתמשך עלי
להיות לי חיים ארוכים ושפע קודש

ברכת ה' מציון

באותות כבוד, בהדר והוד, ישמחו ורננו ידידים, בשבח וסילודים, להריק שפעת ברכותינו ואיחולינו, אל מע"כ ידידינו, איש המעלה, מאד נעלה, ידיד כל בית ישראל עדת מי מנה, העומד לימינינו בכל עת ועונה, בעושה ובמעשה ברוח נבונה, משליך עצמו מנגד לטובת מוסדותינו הק'
במסירות לב ונפש נאמנה, ה"ה

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל
מסאמאר
מיסוד ע"י כ"ק מרן רבינו"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רבינו"ק בעל בית משה זי"ע
בהשגחת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק ירושלים תובב"א

מזה"ר

וואלף פערל

הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל השמחה שבמעונו

בהכנס בנו יקירו לעול התורה והמצוות

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
דמשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

ישכר יצחק יואלן

בשם הנהלת המוסדות
בעיה"ק ירושלים תובב"א

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

כ'
שבט

הרה"ק הרבי ר' זושא מהאניפאלי זי"ע

רבינו נולד לאביו הצדיק רבי אליעזר ליפמאן, ולאמו מרת מירל. בשנת תס"ב, [ט"ו שנה קודם ללידת אחיו הק' הרר"א בשנת תע"ז]. מימי נעוריו הצטיין הרבי רבי זושא בתכונה של חיפוש האמת, תמיד ביקש ושאל במה יעשה נחת רוח להבורא יתברך, וכל מה שנראה לו כמסייע למטרה זו, לא הרפה ממנו (ראה לקמן במדור סיפורי קודש מענין זה). כך עלה ונתעלה במעלות עבודת ה'. שמע הבעש"ט הק' הגיע אליו והוא החליט ללכת אליו ואף יצא לדרך. אך לבסוף התיישב בדעתו שאין הליכה זאת כדאית, בשל ביטול תורה ותפילה שבדרך, ושב לביתו. כעבור תקופה החליט שוב לבוא אל הבעש"ט ולקבל תורה מפיו, אך אז שמע שהסתלק כבר הבעש"ט לשמי רום. התקרבותו למעשה לדרך החסידות החלה כאשר נפטר אביו הצדיק, והוא עבר להתגורר אצל דודו, ר' אלימלך פיילט ממעזריטש, משמשו בקודש של המגיד הגדול הרבי ר' בער זי"ע. ואז דבקה נפשו במגיד ונעשה מחשובי תלמידיו, וכאשר ראה אחיו הצעיר הרבי רבי אלימלך את עבודת אחיו הק' נתפעל הימנה, ומאז נקשרה נפשם ביותר ובצוותא חדא נהנו ממקור מים חיים. והרבה סיפורים קשורים להני תרי צנתרי דדהבא בעבודתם את השי"ת במסירות נפש. לעיתים כאשר באה לפני המגיד שאלה קשה, או כשהיה צריך לקרב אליו מי מגאוני וצדיקי הדור, שלחם אל הרבי רבי זושא, היושב בבית מדרשו מאחורי התנור ועובד את בוראו במס"נ וקדושה עליונה. כידוע, קיבל על עצמו גלות יחד עם אחיו הרבי רבי אלימלך, נע ונד היו בארץ, ובעת ההיא החזירו נשמות נדחות לשורשם ורבים השיבו מעוון. ועוד טובא גניז ביה בפעולות נוראות בגלות זה כידוע. רבינו האריך ימים, ונסתלק ב' בשבט תק"ס, כבן ע"ז, י"ג שנה לאחר אחיו הרר"א. ומנו"כ באניפאלי סמוך ונראה לרבו המגיד. מדברי תורתו הובא בספרים רבים, וחלקם קובצו בספרים 'מנורת הזהב', 'זהב המנורה', 'תורת הרבי ר' זושא', ועוד, ולאחרונה בספר 'תורת הרמ"ז'.

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

הורתו ולידתו בקדושה

איש יהודי היה בכפר "לאפאחי", שליד טיקטין, ושמו רבי אליעזר ליפמאן, פעם הגיעה לביתו חבורת עניים, ור' אליעזר ליפמאן וזוגתו קיבלום בסבר פנים יפות. אחד מהם היה חולה ומנוגע בנגעים רבים, עד שאפילו חבריו התרחקו ממנו, אך הם טיפלו בו במסירות רבה. ברכם העני: "יהי רצון שתלדו בנים כמוני" ופרח לו איש האמת. ויהי לפלא. ואכן נולדו להם בנים ובנות גדולים וצדיקים ביניהם ידועים ביותר הרבי ר' זושא מאניפאלי והרבי רבי אלימלך מליזענסק.

דרכי ציון

בחד קטירא אתקטר

בעיני ראיתי ממורי ורבותי שכבר נתבקשו בישיבה של מעלה, ומנוחתם כבוד בעולם העליון בצרורא דחיי דלעילא, ובפרט מאדומו"ר הרה"ק איש אלקים נורא מוהר"ר משולם זושא זצ"ל, אשר כמה פעמים בהעלותו להתדבק בהבורא ב"ה וב"ש, היה מפשיט עצמו לגמרי מן העוה"ז עד היותו ממש קרוב להתבטל במציאות, עד שהוכרח לנדר נדרים ונדבות שיתקיים נפשו בו.

ספה"ק באר משה (קאזניץ. פר' חיי שרה)

אורייתא סתימאה

הרה"ק רבי פנחס קאריצער זי"ע אמר: הר' רבי זוסיא היה שלש עשרה שנים רב בעיר אחת, ופלא שכל העולם שכח זאת, שכידוע לא החזיקוהו ללמדן.

סיפורי הרמ"ח מסלאנים ז"ל (מערכת הרר"ז אות י"ב)

הגה"ק רבי שמעון מזשעליחוב ז"ל היה אומר כי אין באפשרות לאדם אחר להגיע אל שליש גדולתו של הרבי ר' זושא אם לא שיזכור ויהיה חקוק במוחו כל התורה כולה.

'נהרי אש' (אות קע"א)

תורתו מכרזת עליו

ידוע כי בספה"ק נועם אלימלך פר' בהר הובא דבר תורה 'בשם אחי החסיד המפורסם' (הובא לקמן במדור 'מילי דהילולא) וצדיקים הרבו לקלס קדושת המאמר ותקוף הימנותא המאיר ממנו, וסיפר הרב בן ציון אוסטראווער זצ"ל ששמע מהגה"ק מרן החידושי הרי"מ זצוקללה"ה שאמר בשם הגה"ק הרבי ר' זושא זצוקללה"ה הפי' וכי תאמרו וכו', וסיים הגה"ק מרן בעל החי' הרי"מ זצוקללה"ה בזה"ל: "הנה העולם אומרים על הרבי ר' זושא זצ"ל שלא הי' למדן ובאמת לא כן הוא מוכח מדברי תורה הזה שמשמע ומוכח מתורה הזה שהי' גאון" עכלה"ק.

'שיח שרפי קודש' (פרשת בהר)

שמעתי מפ"ק זקני [החי' הרי"ם] ז"ל שאמר: העולם אמרו על רבי ר' זושא ז"ל שלא היה למדן; מתורה זו ניכר שהיה למדן. שאמר על פסוק 'וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו' לא נזרע וגו' וצויתי את ברכתי' אם לא נשאל מה נאכל, פשיטא שישפיע לנו יתברך שמו כל צרכינו שהוא המכלכל חיים, אך כשנעשה שאלה יוצרך לצוות ברכתו ביחוד על ידי ירידה מאמונה ע"כ.

'שפתי צדיק' להגה"ק רבי פנחס מנחם מפילץ ז"ל (לראש השנה אות כ"ז)

ידוע שהרה"ק בעל ה'תניא' ז"ל היה בידידות רב עם הרבי ר' זושא ז"ל, וכתב עליו התואר 'הגאון האמיתי', או 'שר התורה', ואמר שהוא גאון בנגלה ובנסתר, אבל כשבאו בפני בעל ה'תניא' לחקור על גדלותו של הרבי ר' זושא, עשה הבעל ה'תניא' כפי רצון הרבי ר' זושא ולא גילה מאומה מנגלות התורה שלו, אלא אמר שהוא גאון אמיתי ביראת השם.

'קול אמונה' (גליון של"ו עמ' ב',ועי' עוד במדור הסיפורים מענין זה)

שר היראה

אין לנו השגה כלל ביראת שמים של הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע. ועובדא ידענא ממקור נאמן כי פעם אחת ישב הרה"ק הרב המגיד זי"ע ולמד עם הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, ופתאום ראו שהחלון רועד, אמר הרה"ק הרב זי"ע שיש לברר אם הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע עובר עכשיו בחוץ, בדקו ומצאו שכך הוה. הסביר הרב זי"ע כי מגודל היראת שמים של הרבי רבי זושא זי"ע נופלת יראה ופחד בכל סביבתו גם על הדומם, לכן רעד החלון מפחד יראת ה'.

'אמרות טהורות' (דברים עמ' קפ"ז. וב'שם הגדולים החדש')

הגה"ק בעל אבני נזר מסאכטשוב זצ"ל אמר בשם חותנו רבינו זצ"ל [הרה"ק מקאצק זצ"ל] כי זה ברור אשר הרבי ר' זושע זצ"ל היה גאון באהבה ויראה, ואיזה חילוק יש באיזה הלכה אדם מפורסם לגאון, הוא היה גאון בהלכות אהבה ויראה.

'אמת ואמונה' (אות תת"ע"ב)

גדול בגדולים

אמר הרה"ק המגיד הגדול הרבי ר' דוב בער ממעזריטש ז"ל על תלמידו הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפאלי זי"ע שלא ינהיג עדה, שהוא כבר למעלה מענין זה.

"ארץ צבי" (מועדים, ע' רפ"ז)

אחים גם יחד

קבלה בידינו אשר שם הספר הקדוש 'נועם אלימלך' ניתן לו הן כדי להזכיר בו את שם מחברו הרה"ק רבי אלימלך, והן כדי להזכיר בו את שם אחיו הרה"ק רבי זושא, שכן 'נועם' פירושו בלשון אידיש הוא 'זיס' וזהו גם משמעות השם 'זוסיא'. ובא שם הספר לרמז ולכלול אף את שם אחי המחבר בשבת אחים גם יחד.

משמיה דהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

ככל היוצא מפיו יעשה

הרבנית מרת ציזא חנה הרבנית של הרה"ק רבי מרדכי מראחמאסטריווקא זצ"ל היתה אשה צדקנית ומעוטרת בעטרת יוחסין, נינה היתה לצדיק הקדוש הרבי ר' זושא מאניפאלי (אביה היה אדמו"ר רבי דוד מטאלנא זצ"ל, חתן האדמו"ר רבי ישראל אברהם מטשארני–אוסטראה זצ"ל, בן הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע), ושמעתי מפיה סיפור על האי סבא קדישא, מה ששמעה מאמה, פתחה וסיפרה, שני האחים הקדושים, הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק והרה"ק הרבי רבי זושא ישבו פעם בחדרם ושוחחו כסוד שיח שרפי קודש, לפתע פרצה אנחה מלבו הקדוש של הרבי רבי אלימלך וקרא, 'אוי ואבוי הנה הוא כבר בא'. לא חלפו שניות מועטות ואל החדר נכנס יהודי והחל שופך את ליבו לפניהם באומרו כי שקע בחטאים כבדים ועתה התעורר ליבו בחטרה עמוקה על מעשיו הרעים ומבקש הוא לשוב בתשובה.

נענה הצדיק רבי אלימלך ואמר לו: צר לי, אך שערי תשובה ננעלו בפניך, אין באפשרותך לעשות תשובה. כשמוע האיש את דברי הצדיק, נפרצו סכר דמעותיו ופרץ בבכי תמרורים, אנא רבי הושיעה, ייליל בקול ייאוש הנני מוכן ומזומן לקיים כל אשר תאמר לי ובלבד

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

עקב ענוה יראת ה'

כמו שאמר הרה"ק מו"ה זושא זצלה"ה: ארץ, ארץ, את טובה ממני, אמנם למה אני הולך ודש עליך, הלא יבא עת שאשכון תחתיך.

דעת משה להרה"ק רבי משה א"ב מקאזניץ זי"ע (פר' כי תצא)

"שמעתי בשם מנורה הטהורה הרב הקדוש הר"ר זוסיא מאניפאלי כשהיה מושיט ידו לאש ונכוה, אמר על עצמו כמה נתגשם גופו של זוסיא, שירא מאש".

מנרת זהב (פר' פנחס, בשם ס' כבוד התורה)

"הנה, אדם שיהיה לו יראת הרוממות כמו מלאך ה' צב- אות, לא מצאו כי אם חד בדרא או תרי בדרא, ושמעתי מפה קדוש הרב בוצינא קדישא ר' זושא זצוק"ל, שהיה מתפלל כמה שנים שישיג יראת הרוממות כמו מלאך ה' צבאות".

מאור ושמש (פר' מסעי)

"שמענו משמיה דהרב הקדוש ר' זושא זלה"ה שביקש שתהיה לו יראה כמו מלאך, ומילא ה' משאלותיו ונפל עליו יראה ופחד עד שנעשה כאבן דומם בל יתנועע בשום אבר מרוב הפחד, ואז פירש הפסוק (שמות כ, יח): 'וירא העם וינועו' בתנועה, שיכלו לזוז אז עדיין, 'ויעמדו מרחוק', כי מגודל היראה בל יתנועע כלל וכלל".

ייטב פנים (מאמר "אבני זכרון" לר"ה אות עב).

הוי מרגלא בפומיה שהרר"ז התפלל להשי"ת "שיתן לו היראה כמו שהיה להבעש"ט, ונתנו לו", ולא היה יכול לסובלה (עיי"ש טעם הדבר כפי שנתגלה לו משמים), "ואעפ"כ גם הרבי ר' זוסיא כשהיה מגביה עיניו לשמים, היה הדם נוטף ממנו יוצא מגופו מחמת פחד השי"ת".

הקדמת אמרי יוסף

וראה כעין זה מה שהביאו בספה"ק "ישמח ישראל" דברים (ליקוטים) מה שסיפר עליו הרה"ק מהאראנסטייפל בשם הרה"ק מלאדי בעל ה"תניא" זי"ע

שאזכה לעשות תשובה. ברם דמעותיו של האיש לא הועילו מאומה, רבי אלימלך חש והרגיש בחטאיו העצומים המשטינים ומקטרגים כנגדו, לא נענה מאומה להורות לו דרך תשובה. אותה שעה החזיק הרבי ר' זושא מקטרתו בידו וביקש להעלות בה עשן, הוא פנה אל נכדתו ששהתה שם וביקש ממנה שתביא לו גחל אש מן התנור הבוער, כששבה והגישה לו את הגחל, נענה הרבי ר' זושא ואמר לאיש הרואה אתה גחל זה שבידי כשם שיעלה בידך לעשות תשובה, כך גחל זה שבידי יצמיח עשב.

כשמוע האיש את דברי הרבי ר' זושא ונוכח כי אפסו סיכוייו, נזדעזעו ארכובותיו ונפל תחתיו מתעלף, כשעוררוהו מעלפונו זעק בקול גדול, אם לא מועילה לי תשובה למה לי חיים וצנח שוב בעלפונו, כל המאמצים לעוררו לא הועילו והוא חזר והתעלף שוב ושוב. נכמרו עליו רחמיו של הרה"ק הרבי אלימלך והוא פנה וקרא באוזני האיש, 'נעניתי לך אערוך לך סדר תשובה מועילה', אך עליך להתכונן לעמוד בסדר של סיגופים למשך תקופה של שנה תמימה, באם אכן תצליח לעמוד בכל אלה, אז תמצא מזור לנפשך ותתקבל תשובתך לרצון לפני אדון כל. הנכדה שהיתה נוכחת באותו מעמד וראתה את הדברים, חדורה היתה באמונת חכמים איתנה, היא האמינה בכל ליבה כי אם יעלה ביד האיש לעשות תשובה אז ללא ספק יתקיימו דברי הסבא והגחל יעלה עשב. היא נטלה עמה את הגחל ושמרה עליו מכל משמר, והיתה ממתינה ומצפה לראות כיצד ייפול דבר, כעבור שנה התרחש הפלא הגדול לנגד עיניה המשתאות, מן הגחל השרוף בצבצו ועלו עלי עשב ירוקים ולחים. הגחל היה שמור במשפחתי, סיפרה הרבנית מראחמאסטריווקא, והוא עבר אל אמי, וממנה הגיע לידי, עם השנים נבלו עלי הדשא ואינם אך את הגחל עצמו אוכל עודה עמדי באוצרותי. ולצדיקים שהיו מבקרים אצל בעלה הרר"מ זצ"ל היתה מוציאה את הגחל השמור והראתה אותו לפני האורח.

'משה איש האלוקים' ח"ב

לחם אבירים אכל איש

סיפר לי מורי חמי, הצדיק המפורסם מוהר"ר אברהם מרדכי מפינטשוב ששמע מאיש אלהים קדוש, מוהר"ר ר' זוסיא מאנפאליא שסיפר לו. היאך בעניותו היה שמש בעיר אוסטרהא, והיה דרכו להתענות שנים ושלשה ימים, ואחר כך היה הולך לבקש מאיזה בעל הבית, שיתן לו על לחם להשיב נפשו. ופעם אחת אמר בלבו, שזהו חסרון אמונה לילך ולבקש לחם, אלא יבטח באלהיו באמונה שלימה, שלא יחסיר מזונו. ופעם אחת התענה שלשה ימים כדרכו, ואחר התענית לא היה מי שיתן לו מעט לחם, והתענה והלך עד שהיה קרוב למות, ולא היה מי שיתן לו שום דבר, והיה רעש גדול למעלה, ולא היה בכל המקום מי שיזדמן לפניו זה המצוה הגדולה, לקיים נפש קדוש כזה כי לא היה אפילו אחד שיהיה ראוי לזה, אף שהיה שם אנשים כשרים הרבה, לא היו ראויין למצוה זאת, שישלח לו השם יתברך דורן כזה, כמבואר בזוהר (ח"א דק"ד ע"ב, ח"ב

דקצ"ח) וברא לו השם יתברך שני דדין בפיו, אחד הוציא דבש ואחד הוציא חלב ושלשה חדשים היה ניזון מזה הדבש וחלב, שהיה יונק מן הדדין שבפיו ואחר עבור שלשה חדשים בא אליו אחד, ואמר לו, זוסיא, קח לך ששה גראשין וקנה לך לחם, אזי כרגע נפסק זה הדבש וחלב. כך סיפר הצדיק בפיו למורי חמי.

'מעשה השם' (קאמארנא) עמ' קל"ה

ענוה סגולה לשמחה

הרה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב זי"ע היה מספר, שבעירו של הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע היה גר איזה מו"צ ת"ח, פ"א שאל אותו ת"ח את הרבי ר' זושא בטעם הדבר שהוא בשמחה תמיד, ענה לו הרבי ר זושא הנה לפני זמן מה עשה גביר פלוני חתונה לבנו וקרא את כל אנשי העיר להשתתף בשמחתו וחשבתי שלפי ערכי כלל לא יקרא לי להשתתף, וכשבא משמשו לקרוא לי שמחתי מאד ונזדרזתי ללכת כרבע שעה לפני הזמן כי ידעתי שאם אאחר לא אמצא מקום לשבת, וכשהגעתי הרי היה ריק מאנשים והגביר הושיב אותי בראש השולחן וא"כ נתמלאתי שמחה, וגם היה לו מנה יפה לכבדנו וכן במתנת יד הגון, וכשהגעתי לביתי הייתי מלא שמחה שקבלתי מה שכלל לא שערתי.

אך לעומת זה אתה, שחשבת כבר כמה שבועות קודם לכן שהגביר יקרא אותך לחתונה ובכל יום ציפית להזמנה וכשזה התמהמה מחמת איזה סיבה לא יכולת לישון בלילה ורק סמוך מאד לחתונה נזכר לקרוא לך והצטערת וכשהגיע ליל החתונה הרי חשבת שאין זה מן הראוי שתהיה מעשרה הראשונים, ולכן נתאחרת מלהגיע, וכבר לא היה מקום ראוי בראש השולחן, ורק בקושי גדול דחפו לך כסא לשבת ואף מנה יפה כבר לא היה ומתנת יד הגונה לא נתן לך כי כבר פיזר ונתן לראשונים, ונמצא כשהגעת לביתך היית מלא מרירות ועצב על כל הקורות אתך, ולכן תלמד כלל גדול, שתדע תמיד שאין מגיע לך כלום, וע"ז כל מה שנותנים לך תשמח מאד. וזו היא הסגולה הגדולה להיות מלא שמחה תמיד.

צילא דמהימנותא

אם יסתר איש במסתרים

מעשה שהיה בימי המגיד הגדול מוהרר"ב ממעזריטש זי"ע שאיש א' היה סגור במערה אחת כמה שנים ועסק שם בתורה ועבודה עד שהרגיש בעצמו שנתעלה מאד, וכשיצא מן המערה ושמע שמרעישין את העולם עם המגיד הגדול, התפלא בעצמו האיך יהיה גדול יותר ממני שהייתי טמון במערה ויגעתי הרבה שנים על התורה, ונסע אל המגיד ז"ל והוצרך להמתין אחורי הפתח, והתרעם גם ע"ז האיך אדם חשוב כמותי צריך להמתין כאן על הפתח, בחשבו זאת שמע שהרב המגיד ז"ל שאל מהרה"ק ר"ר זושא: זושא מה אומרים בשמים, ענה ואמר 'אם יסתר איש במסתרים ואני', היינו אף שמסתתר א"ע במסתרים ואעפ"כ 'ואני' שחושב א"ע ליש אז 'לא אראנו נאם ה', ובשמוע האיש הדברים הבין שעליו מתכוין הדברים ולא נכנס אז להמגיד רק חזר הביתה והתייגע עוד כמה שנים להגיע לשפלות עד שעלה בידו להסיר הגאווה

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

"פעם אחת בא הרב הקדוש הרבי ר' זושא זצללה"ה אצל הרב הקדוש הרב ר' שמעלקי מניקלשבורג זצללה"ה וביקש ממנו שילמד עמו. השיב לו הרה"ק הר"ר שמעלקי: אם אתם תלמדו עמי בחכמת הנסתר אלמוד אני עמכם בנגלות התורה. ונתרצה הרבי ר' זושא לזה ואמר: לו יהי כן כדבריכם. וישאל אותו הרר"ש איזה לימוד הוא רוצה, והשיב לו הרב ר' זושא, כדרכו בקודש בענותנותו הגדולה, בזה הלשון הנה זושא הוא עם הארץ גדול, וצריך ללמוד עמו משניות ולפרש כל תיבה ותיבה בפני עצמה בלשון אשכנז. והתחילו ללמוד מתחילת מסכת ברכות, ופירש לו תיבה הראשונה: מאימתי פון ווען קורין את שמע. אז הפיל הרב ר' זושא את עצמו לארץ באימה ופחד גדולה, ואמר להרה"ק הרבי ר' שמעלקי, מאין אתם יודעים שתיבת 'מאימתי' פירושו הוא 'פון ווען' דלמא פירושו מלשון אימה ופחד 'פאר פארכט' מחמת אימת השם יתברך צריך לקרות את קריאת שמע.

לקוטי תורה וש"ס להרה"ק ר"א מזידיטשוב זי"ע (בהקדמה לספר דברים)

וכמו שלמדתי מרבותי ובפרט מאדומו"ר המובהק מו' משולם זושא זלה"ה, שלימד אותי דרך ה' בזה הלשון בני, תיכף בהשכמת הבוקר בהקיצך משנתך, קח בידך הציצית הקדושים, ותן לבך ודעתך לעיין ולהסתכל בגודל רוממות וגדולת הבורא ית"ש, ותהא ירא מפניו מגודל היראה והמורא והפחד שהיא אמיתת היראה יראת הרוממות, ולא כמצות אנשים מלומדה.

באר משה (פר' בראשית)

וציויתי את ברכתי

ידוע כי בספה"ק נועם אלימלך פר' בהר הובא דבר תורה 'בשם אחי החסיד המפורסם', דברי הרר"ז הובאו גם על ידי הרה"ק רבי פינחס מדינאביץ בספרו 'שפתי צדיקים' (פר' מצורע), ומחמת שבהסברת הדברים נוסף שם נופך העתקנו דיבור זה כלשונו:

וזל"ק: "על דרך שביאר הרב הצדיק וכו' ר' זיסיא ז"ל אומרו 'וכי תאמרו מה נאכל וציתי לכם ברכתי ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשובע ותשבו בטח' כי מתחילת הבריאה היא שהשפע יורד תמיד להחיות כל חי, ואם האדם הוא בעל שכל זך יבין זה וישב בטח ולא ידאג כלל על פרנסתו כי בוודאי השפע יורד תמיד בלי הפסק רגע כמימריה. רק בזה שהאדם נופל ממדרגתו והוא מקטני אמנה ומתחיל לדאוג על פרנסתו

בזה נסתמים צינורי השפע, עד שברוב השתדלותו בתורה ובתפילה פותח לו הש"י הצינור מחדש כי הצינור שמכבר נסגר מחמת קוטן אמונתו וצריך הש"י לפתוח ולצוות על פתיחת הצינור מחדש.

וזה אומרו 'וכי תאמרו מה נאכל' אזי תיכף בהכנס דאגה זה בלבבכם ותהיו מקטני אמונה תגרמו בזה שיוסתם צינור השפע עד שאהיה צריך לצוות מחדש על ירידת השפע. וזהו 'וצויתי את ברכתי' היינו ציווי מחדש על הברכה, ולא כן אם תהיו בעלי שכל זך ותאמינו כי 'ונתנה הארץ יבולה' היינו הארץ העליונה דרכה ליתן יבולה תמיד, וזהו 'ונתנה' לשון הווה, ומתחילת הבריאה היה הציווי על ככה ואז 'ותשבו לבטח' בלי דאגה כלל כי אין השפע נפסק על דרך אמרם ז"ל 'הטל אינו נפסק לעולם' עכ"ל".

שפתי צדיקים

[הרה"ק מקאמארנא בספרו הק' 'היכל הברכה' (פרשת בהר) מצא מפורש כדברי הרר"ז בפסוקי התהלים (עח, כא כד): "לכן שמע ה' ויתעבר ואש נשקה ביעקב וגם אף עלה בישראל. כי לא האמינו באלהים ולא בטחו בישועתו. ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח, וימטר עליהם מן לאכל ודגן שמים נתן למו". שהמקרא מפרש והולך שהקב"ה כעס על ישראל מחמת זאת שלא האמינו ולא בטחו, אך מכל מקום הוא פותח להם מחדש את צינורות השפע כדי שיהיה להם די חיותם]

'הוכח תוכיח' מתוך 'ואהבת לרעך'

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. ואהבת לרעך כמוך וגו' (ויק, יז- יח) "י"ל דבא להורות, כי בטרם יבוא איש להוכיח את עמיתו ולייסרו, הוא צריך לבדוק בנפשו אם זה נובע מרוב אהבה לחבירו באמת ובתמים, או אולי מחמת שאין לבו שלם עמו כראוי, זהו הגורם שהוא רואה עליו חטא ורוצה להוכיחו. ולדוגמא, כאשר ייסר איש את בנו בוודאי אין רצון האב כלל להכאיבו ולצערו כי אם להדריכו בדרך הישר, ורק מרוב אהבתו אליו אינו חושך שבט תוכחתו ממנו. ולזה נסמכה בתורה ענין האהבה למצות התוכחה, כדי שידע כל אחד ואחד לשער בנפשו ולשקול במאזני שכלו, דלפי מדרגתו בקיום 'לא תשנא את אחיך בלבבך ואהבת לרעך כמוך', באותו מדה יקיים 'הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא'.

מתוך כתי"ק דהרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע
(הוצג ב"כרם שלמה" שנה יא קו' ד' עמ' מ')

אופן קבלת תלמיד מרבו

ששמעתי מפי הקדוש הרב דק' זלאטשוב הרה"ק רבי אברהם חיים זי"ע בעל ה'אורח לחיים' חתנו בזיוו"ר של רבינו ההפלאה בשני האחים הקדושים הידועים הגאון מוהר"פ בעל המחבר ס' הפלאה ואחיו הגאון הקדוש מו"ה שמעלקא שבאו לבוצינא קדישא הרב המגיד הגדול מו"ה דוב ז"ל ואמרו לו רבינו ילמדנו אורחות חיים, והשיב להם שילכו אל חדר א' מחדריו אשר שם היה יושב הרב הקדוש מוהר רבי זושיא זללה"ה בהיותו עדיין מלבו, ונסע עוה"פ להמגיד. ושמע עוה"פ מאחורי הפתח האיך ששאל המגיד מר"ר זושא מה אומרים עכשיו בשמים, ענה ואמר ג"כ 'אם יסתר איש במסתרים' כנ"ל, "ואני לא" היינו שיודע מיעוט ערכו אז 'אראנו נאם ה' כי אז מקובלת עבודתו לפניו יתב"ש.

במעלליו יתנכר נער

מסופר על הרבי ר' זוסיא זי"ע ועכ"י, שבימי ילדותו היה עקשן גדול, ובעת שהיה מתעקש שיניחו לו לעשות דבר מה, היה מתעקש עד כדי כך שהיה צם ולא אוכל כמה ימים, עד שנתמלאה משאלתו. באחד הימים שמע מהחסידים שמשוחחים ביניהם אשר כל מידה אף רעה הטבועה באדם מראה לו את שרשו בקדושה אלא שנאחז בה הרע ח"ו, ודייקא עם מידה רעה זו הוא יכול להמליך את בוראו ולהתקרב אליו באופן נפלא. מיד בשמעו זאת, החל להתבונן ולעשות חשבון נפשו: הרי בי טבועה מידת העקשנות, ואני עקשן ונצחן גדול, מה טוב שאבוא בזה אל המלך מלכו של עולם ב"ה, לנצח את יצרי ולהדבק בהשי"ת בחד קטירא.

ומה תואם זה עם מה ששמעתי מאנ"ש שאמר פעם רבינו (מוהר"ן) ז"ל, שהרבי ר' זוסיא היה מהלך עם התהלבות הלב של התחלת התקרבותו (כידוע הפתגם "אין חוזק כתחילת החסידות") במשך כ"א שנים רצופות. ועיין בחיי מוהר"ן (אות תקי"ח) מה שאמר רבינו עליו, שבענין זה היה חידוש גדול וכו' עיי"ש. וזה מוכיח על גודל עוצם עקשנותו בקדושה, ששום דבר לא הסיטו כמלוא נימא, ושום 'דורעכגאנג' לא פגע בו ולא השפיע עליו אפילו כזיו כל שהוא בהתלהבותו הרבה שנמשכה זמן רב כל כך ללא הפסק כל דהו.

לקט אמרים" (ח"ב, עמ' נ')

את האלקים אני ירא

סיפר אדמו"ר הרה"ק בעל קדושת ציון זצוק"ל, אשר בעת שהלך הרה"ק הר"ר זושא זי"ע בגלות ביחידות בלי לוויית אחיו הרה"ק הר"ר אלימלך זי"ע, נתארח פעם אצל גביר שהי' בעל מכניס אורחים ביד רחבה וברוח נדיבה. בכל לילה, בעת ששאר העניים כבר הלכו לישון, הי' הרבי ר' זושא זצ"ל ער עד שעה מאוחרת, ובהצנע ובהסתר עבד עבודתו הקדושה בעריכת תיקון חצות ושאר סדרי לימודיו באופן שלא יודע לשום אדם. והנה אירע פעם אחת שנאבד חפץ יקר בבית הגביר, ואחר הרבה חיפוש בחורין וסדקין, החליטו בני הבית שודאי נגנב ע"י א' העניים מהארחי פרחי שנמצאו שם, ומיד נפל החשד על הר"ר זושא זצ"ל כיון שתמיד הניח את עצמו על משכבו בשעה מאוחר מאוד.

נגש אליו הבעה"ב ובקש ממנו שיחזיר לו החפץ, ואחר שענה לו הר"ר זושא ז"ל שהוא לא שלח ידו במלאכת רעהו, תבע ממנו שילך אתו לדין לפני רב העיר שהי' גדול בתורה ואיש צדיק ובעל מקובל. הסכים הר"ר זושא בדבר וילכו אל הרב. וידבר הרב על לבו שיראה להודות על חטאו, כי עם מעשה הגניבה שלו ינעול דלת בפני העניים, שמעתה לא יפתח הבעה"ב שערי ביתו לפני האורחים מפני החשש שמא

יגנבו את חפציו היקרים. אבל הר"ר זושא זצ"ל עמד בשלו, שהם חושדים בכשרים ושלא הושיט אף אצבע בדבר שאינו שלו. הוציא הרב א' מספרי הקבלה והראה להר"ר זושא זצ"ל כמה שמות הק' הכתובים שם, והזהיר לו: "ידוע תדע שיש גיהנם ששם דנין את הרשעים בשריפה ר"ל, ואני מזהיר לך, אם לא תתודה על הגניבה תיכף ומיד, אשליך אותך בעמקי השאול תחתית ר"ל בכח שמות הקדושים אלו הכתובים על ספר". ענה הרבי ר' זושא זי"ע: "אזוי זאגט איר! אויב איר קוקט אין אזעלכע הייליגע ספרים דארפט איר דאך זיין א מבין! זאלט איר וויסען, איך האב א סאך מער מורא פאר דעם לא תגנוב, ווי פאר אייך מיט'ן גיהנם צוזאמען! עובר צו זיין אויפ'ן "לא תגנוב" איז ערגער ווי דאס גיהנם"!

ויהי כאשר שמע הרב דברים אלו מפורש יוצא מפי הרה"ק הר"ר זושא מעומק הלב בכל הפשטות והתמימות, וניכרים דברי אמת, נתרגש עד מאד, והסתכל עוד הפעם על הר"ר זושא, ואמר: "אוי, נכשלתי ולא ראיתי לנכון, חשדתי בכשרים בצדיק וישר", ובקש ממנו מחילה. וצוה להגביר שילך לביתו ויחפש עוד הפעם את הגנב, אבל את הצדיק הזה תניחו לשלום. "האיש הזה אינו מתיירא לא ממני ולא מהזשאנדארע"ן, וגם לא מהגיהנם עצמו, הוא מפחד מן ה"לא תגנוב"! את האלקים הוא ירא"! וסיים כ"ק מרן מבאבוב זצוק"ל: "דער הייליגער רבי ר' זושא האט געוויסט אז עובר זיין אויף די תורה הקדושה איז ערגער ווי גיין אין גיהנם. דאס גיהנם איז נאר א תיקון אין א צירוף אויב מ'האט נעבעך עובר געווען אן עבירה, אבער דער פגם פון די עבירה אליין, איז דאס ערגסטע וואס ס'קען נאר זיין.

פרי הכרם (בשלח תשנ"ט, עמ' ה')

ובכן תן 'פאקדיך'

בזמנו של הרה"ק הר"ר זושא זצ"ל נהגו המלכות לחלק את הצבא לשני חלקים, שילחמו בינם לבין עצמם, כדי ללמוד להכות ולהלחם, ואלו שנצחו קבלו מתנות וכדו'. הכלל, רשעים אלו שקבלו המתנות היו מלאים שמחה. פעם באו אלו הנוצחים לאיזה עיר, ונכנסו לתוך ה"קרעטשמע" שהיה שייך ליהודי, ובקשו ממנו שיתן להם יי"ש, והוא נתן להם ככל משאלותם, עד שנשתכרו, ואז לא רצה ליתן להם עוד. עמדו ממקומם והתחילו להכותו, ושברו את החלונות וכלי הבית. כשראו בניו של בעה"ב את אשר לפניהם, מיהרו אל הר"ר זושא וסיפרו לו מהנעשה. ויהי כשמוע הר"ר זושא כי ח"ו יכולים הם להרוג את היהודי, קם ממקומו וחיש מהר רץ אל המקום, וכיון שהחלונות היו פתוחים נגש הר"ר זושא והתחיל לצעוק בקול רם "ובכן תן פחדך ד' אלקינו על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת", וחזר ושנה דיבורים אלו כמה פעמים, ונפל פחד גדול על הרשעים וברחו דרך החלונות ששברו וכן דרך הפתח, ונעלמו, כי נפל פחד היהודי עליהם.

בדיוק באותו רגע הזמין הקב"ה ברחוב ההוא את השר שלהם, וירא את המחנה שלו שאך נצחו רצים כמו משוגעים, ואף כשצעק לעברם שיעצרו מלרוץ, לא עצרו ואף לא ראו אותו מגודל הפחד שאחזתם, והלה צעק עוד והתרה בהם, עד רך בשנים והוא ילמדם אורחות חיים, והלכו אצלו והוא היה יושב על הפעקליך וכבואם לפניו ואמרו לו כמו שאמר להם הרב, שאל אותם פירוש הגמרא על פסוק (מלאכי ב, ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה צבאות הוא', אם הרב דומה למלאך ה צבאות תורה יבקשו מפיו ואם לאו אל יבקשו (מו"ק יז), ושאל אותם וכי מי ראה את המלאך לדמות הרב אליו.

ואמר להם ביאור הענין הוא למה הדבר דומה למלך בשר ודם שיש לו בתים גנות ופרדסים נאים גם יש לו עיירות ומדינות וכאשר משבחין את המלך בבתים ובגנות ופרדסים, הפקח אומר מה שבח הוא זה הלא יש לו עיירות מרובים, וכן כאשר משבחין בעיירות אומר הלא יש לו ג"כ מדינות רבות עד שלא נודע במה לשבחו. ובפרט למלאך ה' צבאות שאין להגביל גדלו ולא לידע ענינו כי מי ראה או ידע אותו, וכן אם הרב דומה למלאך ה' צבאות בהפלגת חכמתו שאין להגבילו, אזי תורה יבקשו מפיו משא"כ כאשר יגביל את הרב בהפלגת החכמה אזי אל יבקשו ע"כ והבן, כי הם דברים עמוקים וכל אדם אשר ירצה לבקש תורה מפי רבו באורחות חיים צריך לכלל זה.

אור התורה (להגה"ק רבי שלום תאומים זצ"ל ברבי אהרן אחיו של ה'פרי מגדים' פר' במדבר ד"ה ואתכם יהיו)

[ויש לציין דפירוש זה בשם הרבי ר' זושא מובא בשם אומרו בספרו של המגיד בעל 'עבודת ישראל מקאזניץ (בפ"ד מפרקי אבות), שהיה תלמידו של הרבי ר' שמעלקא, ומסתמא שמע ממנו את הביאור בשם אומרו]

חסד נעוריך

נאמר לי ממגידי אמת ששמעו מכבוד חסידא סבא קדישא כבוד דודי זקני מו"ה משולם זושא זצוק"ל [שאמר] שאינו מצפה לתשלום גמול עולם הבא על מה שעבד את השי"ת בעת שכבר נתוודע לו אמיתיות גדולתו ית"ש, רק שמצפה לתשלום על מה שעבד את הש"י באמונת אומן מדרך הקבלה וכו'. ומה שאמר שנתוודע לו, הוא הכוונה שעל ידי הזדככות גופו הטהור ראה עין בעין אמתיות מציאותו ית"ש. עם כל זה שיבח ביותר את העבודה של ימי הנעורים כו'.

אגרא דפרקא (אות ג. עיי"ש באריכות)

אך טוב לישראל

"הרב הקדוש מורי ורבי מו"ה זושא זצללה"ה, היה מרגלא בפומיה לברך כל בר ישראל בלשון זה: "תהיה בריא וחזק כמו גוי", ואמר ז"ל הפירוש, שרצונו לומר הגם שהאדם אינו כדאי לזה, מכל מקום ראוי [האיש] הישראלי להיות בריא וחזק, כי הלא הגוי שאינו עושה שום מצוה והוא בריא כאולם, ומכל שכן הבר ישראל", עכל"ק.

שאחד מהם הראה לחבירו, כי הלא הגענעראל נמצא כאן, אבל ללא הועיל, כי רובם רצו הלאה כמשוגעים, ומיעוט אלו שעצרו ספרו לו את אשר עשו להיהודי מפני שמיאן ליתן להם עוד י״ש. רצו הגענעראל שיקחו אותו אל בית היהודי, אבל הם מיאנו ללכת עמו מחמת רוב הפחד, ויתפלא השר מה כל הפחד הזה לחיילים מזויינים, ויספרו לו, שבא לשם יהודי אחד ומבעד החלון צעק ״פאקדיך פאקדיך״, ומאז הם עדיין חלים ורועדים, ואחר יום כשעלה אחד להבוידעם מצא סאלדאט אחד מתחבא בקרן זוית, ונבהל מאד, ושאל אותו החייל אם ה׳פאקדאך׳ עוד כאן. וכמובן שצוה השר עליהם שישלמו במיטב כספם על ההפסד שגרמו. וידוע לכל שהר״ר זושא הי׳ במדריגה גבוה במדת היראה.

שיח שלמה ע׳ ס״ז. - החכמה מאין

ובודאי שיחתן של תלמידי חכמים צריכין לימוד, ובודאי מרומז זה בתורה, וכאן רמזו הכתוב (ז, טז): 'ואכלת' שתאכל כל טוב, ושמא חלילה יהי מקום למדת הדין לחלק שאינו כדאי, לכן גמר אומר 'את כל העמים', הלא כל העמים ההולכים איש בשם אלוהיו יושבים שלוים ושקטים דשנים ורעננים, מכל שכן שראוי לנו כל טוב, שאנו בני קל חי ואנחנו נלך בשם אלקים חיים ומלך עולם, אמן".

דעת משה (להרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע) **פר' עקב** (ד"ה ואכלת את כל העמים, עיי"ש)

"דרכו של הקדוש הרבי ר' זושא זי"ע היה להתפלל תמיד להש"י שישראל יהיה להם כל טוב העולם הזה והרחבה גדולה, ועל ידי זה יוכלו לעבוד את הש"י. והיה רגיל לפרש בזה לשון הכתוב: 'ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך' (דברים ח, יד) שכשיהיה לכל ישראל התרוממות הלב ורם לבבך על ידי עושר וכבוד, ובני חיי ומזוני וכל טוב, אז ושכחת את ה' אלקיך יהיה הש"י שכיח אצלך, מלשון הגמרא (ב"מ כט:) משכה שכיחי. היינו שתדע איך השי"ת הוא אלקיך, ותדע איך לעבוד אותו ית"ש".

מנרת זהב (פר' עקב)

"שהיה נוהג הרב הקדוש איש אלקים המנוח מו"ה משולם זושא זצוק"ל שהיה אומר בבוקר בבוקר תיכף בקומו ממטתו צפרא טבא על כל ישראל, ואמר הרבה ברכות ותפלות בעדם".

מאור ושמש (פר' שלח)

"שמענו בשם הרב הקדוש מו"ה זושא זללה"ה, כי בכל יום אחר ברכות התורה היה הולך לשוק לחפש אחר איש מזרע ישראל כדי להעניקו מברכותיו מי שהיה זוכה להיות ראשון, יהיה מי שיהיה".

תפארת שלמה (פר' כי תצא)

(ומובא בבוצי"ק אות סב, ומציין לה"אגרא דפרקא" אות רסז שמביא לכך דברי הזוהר חדש בפר' בראשית: "בקדרותא דצפרא מסוגל לברך את ישראל כל משאלות לבבם" וכו')

יתיצב על דרך טוב

"קבלה מאת כבוד דודי זקני סבא קדישא מורנו הרב משולם זושא זצוק"ל, הא דאין רשאי [אדם] לילך ד' אמות בלי נטילה בשחרית, אמר הוא ז"ל דיש ליזהר שלא להציג רגליו על הארץ בלא נטילה וכו'. ואמר על זה רמז הפסוק (תהלים לו, ה): 'יתיצב על דרך לא טוב', אזי ח"ו 'רע לא ימאס'.

אגרא דפרקא (אות ט)

ומובא בבוצי"ק אות ס', ושם בהג"ה "וראוי לפרסם בזה את מ"ש בענין זה בס' משמרת שלום להרב הצדיק בעל דברי שלום (מקוידנוב) בסי' א' ס"ב מספרו, שהקפידא מצאה מקום לנוח בין אם מציג רגליו על הארץ, אפילו כשאינו עומד זקוף, כגון שיושב על המטה ורגליו נוגעות על הארץ, או שעומד זקוף אע"פ שאינו נוגע ברגליו על הארץ, כגון שעומד על המטה, ע"ש, ולכן הירא את דבר ה' יטול ידיו בעודו מושכב במשכבו, ולשומעים יונעם ועליהם תבא ברכת טוב".

ומשפע מצות תפילין יתמשך עלי
להיות לי חיים ארוכים ושפע קודש

ברכת ד' מציון

יום זה מכובד מכל ימים, חבלים נפלה לנו בנעימים, לברך בברכה מרובה מאת צור כל העולמים, את האי גברא האוזר בגבור חיל, למען פריחת ושגשוג מוסדותינו הק' פעיה"ק לא ישבות יומם וליל, עומד על הפקודים ברוב פעולה, לעמוד בראש הנהלת מוסדות יטב לב לשם ולתהלה, ועמל קשות לארגן הסבומים הכבירים מידי חודש בחדשו, לעמוד לימין כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א ולעשות רצון קדשו, ה"ה כש"ת

ה"ה הרה"ח המפואר

מוה"ר מאיר פערל הי"ו

מנהל מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל שמחת הכנס נכדו לעול התורה והמצוות

בן בנו ידידינו הנעלה, פאר המעלה, כש"ת

הר"ר ארי' פערל הי"ו

מה' יתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי די
ומשטי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רויחי אושר ועושר וכ"ט
סל מלא ברכות, מגוזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולטב
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכלל
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתנו הקדושה חקוק וכתוב
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון וירושלים

הכו"ח בברכת צי"ן וירושלים

ישכר יצחק יאקאן

בשם הנהלת המוסדות בעיה"ק ירושלים תובב"א

כ"ט טבת

הגה"ק רבי משה יהושע יודא לייב דיסקין אב"ד בריסק - [מהרי"ל דיסקין]

וזרח השמש

נולד ביום י' כסלו שנת תקע"ז, בעיר הורדנא לאביו הגאון ר' בנימין האב"ד, כבר במעלליו יתנכר נער, ונראו בו כוחותיו הרוחניים הגדולות, אביו הכניס לתוך ביתו מקרי דרדקי, ולמד את הילד אל"ף בי"ת, ואחר ידעו את האל"ף בי"ת, התחיל אביו בעצמו ללמוד אתו תורה, ואכן הילד תפס כל מה שלמדו אביו, ועוד יותר שהי' מבין דבר מתוך דבר, פ"א הי' מטייל עם אביו בין עצי היער, ואביו דיבר אז מגדלות ה', ובין היתר אמר לו שהשי"ת היא יחיד ומיוחד, נענע הילד ואמר, כי הדבר פשוט ויודע מזה כבר, שאלו אביו מנין לך שכך הוא, ענה הילד, הלא אמרתי לי לפני כמה ימים שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו, וכיון שהעולם מלא מכבודו הרי אין מקום לזולתו, והילד עלה ונתעלה בתורה לא לפי ערך שנותיו, בהיותו בן חמש שנים נפל למשכב ונטה למות, אביו הזעיק את עדתו ואמר להם בקשו רחמים בעד גאון הדור, ואכן היתה יום תפלה גדולה והילד קם מחליו, – וככה כבר בימי עלומיו הפליא את רואיו בבקיאותו בש"ס בבלי וירושלמי, רמב"ם טור ד' חלקי שו"ע, ראשונים ואחרונים בחריפות נפלאה.

האיש מקדש

לפני הבר–מצוה בא בברית הארוסין עם בת אחת ממשפחת ברודא המיוחסת, ובן י"ד הי' בהכנסו לחופה, אחר נישואיו הי' סמוך על שלחן חותנו בוואלקוביסק, והי' יושב על התורה והעבודה בקדושה ובטהרה, ומשם נתגדל ונתפרסם שמו ברבים למרות רצונו, ותלמידים רבים התחילו לנהור אליו, ומשם התחיל להרביץ תורה לעדרים, אביו הגדול סמך עליו בכל, והרבה פעמים מסר לידו למרות גילו הרך ענינים עמוקים ומסובכים אשר הצריכו עיון רב, בהתקרבו לשנת השמונה עשרה אמר לו אביו שבדעתו למסור לו בימים הקרובים דבר גדול, ושיכין עצמו לדבר, עברו כמה ימים שוב אמר לו אביו כנ"ל, כך הי' כמה פעמים, עד שהגיע לו יום מלאות לו שמונה עשרה, קרא לו אביו ואמר לו בני קדוש אתה מרחם, זכית לכתרה של תורה, הגיע זמן לקבלת עול מלכות שמים באימה וביראה, והתייחד עמו ודרך לו דרך אשר לפיו כיון ר' יהושע לייב את כל הליכות חייו כל ימי חייו על האדמה, וממנו לא זע כל ימיו.

ימי ההילולא

כ"ט טבת

- אברהם אבינו ע"ה - ב"א קכ"ג
- רבי נח שמואל ליפשיץ אב"ד טורבין וברעזין (תלמי החוזה) ב"ר יהודה לייב (זר זהב) - תקצ"ב
- רבי משה צבי (השני) מסאוואראן ב"ר ברוך מסאוואראן - תרנ"ו
- רבי משה יהושע יהודה לייב דיסקין אב"ד בריסק ב"ר בנימין - תרנ"ח
- רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר ב"ר יחיאל (ישמח ישראל) - תר"ע

א' שבט

- רבי יצחק שפירא ב"ר נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות - ת"ט
- רבי אברהם משולם זלמן אב"ד אוסטראה ב"ר צבי אשכנזי חכם צבי - תקל"ז
- רבי נתן נטע מהלם ב"ר אברהם (נטע שעשועים) - תקע"ב
- רבי משה שיק ב"ר יוסף (מהר"ם שיק) - תרל"ט
- רבי יוסף מנירעדהאז ב"ר מרדכי מנדבורנא

ב' שבט

- רבי מנחם מנדל אב"ד ניקלשבורג ב"ר אברהם (שו"ת צמח צדק) -תכ"א
- רבי משולם זושא מאניפולי ב"ר אליעזר ליפמאן -תק"ס
- רבי שמחה בונם מווארקי-אוטבוצק ב"ר מרדכי מנחם מנדל -תרס"ז
- רבי משה משולם זוסיא מקיוב ב"ר בן ציון יהודה לייב מהארנאסטייפל- תר"פ

על כס הרבנות

בשנת תר"ד נפטר עליו אביו שהי' אז אב"ד בעיר לאמזשע, ועיני העדה של העיר לאמזשע נתנו עיניהם עליו שיבא למלא את מקום אביו, ואם כי הי' ז"ך בשנים ניהל את העיר ביד רמה ובתקיפות, ולא קם ולא זע משום אדם, כבר זמן קצר אחד עלותו על כסא הרבנות ראו כולם את גבורתו כי נורא, וכך הי' המעשה, השלטונות גזרו בימים ההם לימוד חובה של שפת המדינה בבתי הת"ת, ומהרי"ל התנגד מאד לדבר ולא הרשה להכניס את הלימוד בשום פנים, והי' שם מלשין אחד שהלך להלשין אצל מושל העיר על בתי הת"ת שהם מזלזלין בפקודת החינוך של הממשלה, המושל הזמין את ראשי העדה ודרש מהם הסבר למה הם מזלזלין בפקודת הממשלה, והם השיבו שהדבר לא תלוי בידם אלא תלוי ברב העיר, אז הזמין המושל את מהרי"ל שיבוא אצלו, ואכן מהרי"ל בא אצלו, והמושל הגיש גליון כדי שמהרי"ל יחתום צו לבני קהלתו שלא יזלזלו בפקודת החינוך,

ימי ההילולא

ג' שבט

- רבי יוסף ב"ר מרדכי גרשון כ"ץ (שאירית יוסף, גיס הרמ"א) - שנ"א
- רבי אהרן ב"ר מרדכי מלעכוויטש - תקס"ו
- רבי יחזקאל שרגא פרנקל תאומים אב"ד קלאסנא-וויעליטשקא ב"ר יהושע העשיל מקאמארנא - תרמ"ה
- רבי יוסף מאמשינוב ב"ר מנחם - תרצ"ו
- רבי יחזקאל שרגא מציעשנוב ב"ר שמחה ישכר דוב (התן מתן העצי חיים) - תש"ד

ד' שבט

- אשר בן יעקב משבטי י-ה - ב"א ש"כ
- רבי משה יהודה לייב מסאסוב ב"ר יעקב - תקס"ז
- רבי אברהם הכהן מקאליסק ב"ר אלכסנדר - תק"ע
- רבי מנחם נחום מטריסק ב"ר אברהם - תרמ"ז
- רבי אברהם מוויעליפאלי ב"ר שלמה זלמן - תרס"ו

ה' שבט

- רבי חיים צאנזער מבראד ב"ר נחום - תק"מ
- רבי דוד מבאהוש ב"ר יצחק - תרמ"ה
- רבי יהודה ארי' לייב מגור ב"ר אברהם מרדכי (שפת אמת) - תרס"ה
- רבי מאיר שלום ב"ר יהוסף מקאסאני - תרע"ט
- רבי שלמה זלמן פרידמאן אב"ד ראחוב ב"ר ישראל חיים (זכחי שלמה) - תש"מ

אבל מהרי"ל לא נכנע ולא חתם, המושל קם בחמתו ואמר לו שהיות שהדרך ירט לנגדו והוא צריך לנסוע מן העיר לרגלי ענייני, ואין לו עכשיו זמן לטפל בענין, אבל כשיחזור הוא כבר ינקוט אמצעים, שהוא יסכים לחתום, ונסע מן העיר ובאמצע הדרך עבר על גשר שעל פני נהר, והגשר נשבר תחתיו ומושל נפל לתוך המים ונטבע.

בשנת תרי"ט נתקבל לכהן בעיר מעזריטש לאב"ד, ולא ארכו לו הימים שם, ומשם עבר לקאוונע, ומקאוונע עבר לשקלאוו, ומשם עבר לבריסק ועל שם העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, וע"י עלילה הוצרך לברוח מליטא ועלה לירושלים.

בשעריך ירושלים

כבוד גדול עשו לו בהגיע לשערי ירושלים כל העיר יצאו לקראתו אנשים נשים וטף ובראשם הגאו' ר' מאיר אוירבאך ור' שמואל סלנט זצ"ל, ובאותו זמן נתנו לו ה"קאפטין הירושלמי" אשר תפרו הנשים צדקניות שבירושלים לכבודו, גדולי הדור מסרו לו כתב רבנות ובקשו ממנו שיקבל עליו את עול הרבנות שבירושלים, אבל הוא ה' סרבן באותו זמן, ואם כי לו קיבל עליו את עול הרבנות אע"פ כן ע"פ ישק כל דבר שבירושלים, – גדולות ונצורות פעל ועשה בעיר, הוא הגבר אשר הקים את הבית דין הגדול שבירושלים, גם הקים בירושלים את בית היתומים הידוע "דיסקין" אשר מטרתה היתה כי באותו זמן הקימו הציונים בית יתומים אשר על ידה צדו ברשתם יתומים אז הקים גם הוא בית יתומים, הרבה כוחות השקיע בו, ומאות יתומים נצלו מרשתם של הציונים ע"י בית היתומים הזאת, אשר עמד תחת השגחתו המדוקדקת, גם הקים ישיבה בשם אהל משה אשר ע"י זכו ת"ח שבירושלים לעסוק בתורה בהרחבת הדעת, וגם הוא ה' נותן שיעור אשר רק העילויים ויחידי סגולה השתתפו בה, וגם הוא ה' אשר יסד ביחד עם רבי שמואל סלנט את ה"עד השחיטה של כל קהילות האשכנזים" שבירושלים, אשר עד אז ה' שכל כולל ה' להם ועד השחיטה משלהם וזה גרם הרבה סכסוכים שבין כולל לכולל, אשר שקטה ע"י התסידות של הועד הזאת אשר ה' מורכב מכל כולל וכולל, ובערוב ימיו הקים את הכולל "אמריקע" ליוצאי אמריקע אשר השתקעו בירושלים ולא הי' להם מקום איפה אשר יהי' מלוכדים, כמו כולל שומה"ח ליוצאי אונגארין וכדו'.

מלחמה לד' בעמלק

באותו זמן התחיל להתפשט נגע הציונות אשר כוונתה היתה להעביר הדת ישראל מדרך התורה הקדושה, והקימו חברות שונות בשמות נרדפים, כדי להפיק זממם, ואחד מן האמצעים אשר נקטו הי' שרצו לכבוש את החינוך הישן שבירושלים, ולשנותו בשינוים לפי רוחם, ושלחו לירושלים שליחם איש מוצלח מאד שהוא יבצע את משאת נפשם, והשליח כשבא לירושלים ראה שכל מעשיה של העיר נחתכין ע"פ של הגרי"ל, ע"כ בראשונה הלך אצלו ואמר לו שברצונו לדבר אתו דבר סתר, הגרי"ל כששמעו את דבריו פתח את החלונות ואמר אל יאמרו הבריות שדברנו דבר סתר והמתקנו סוד יחד, ואח"כ המשיך ואמר אם להקל את העניים ממצוקתם באת מהיכא תיתי, אבל אם באת לתקן תיקונים בדת וכדו' אומר אני לך שכאן אין בית ואין חצר אשר אין קול התורה נשמע בתוכה, ולא עליך לתקן, והשליח הלך ופתח בית מדרש ואמר שברצונו לקבוע מקום לתורה ולתפלה, במשך הימים נהפך הבית לבית ועד של משכלים ופוחזים וריקם, והגרי"ל בראותו שהבית מהוה סכנה להישוב הישן, קרא את אנשי ירושלים לעצרת רבתי, והגרי"ל עם כי ביתו הי' רחוק ממקום העצרת הגיע בשארית כוחותיו, ועמד על רגליו ואמר בקול בכי: על דתנו מרחפת סכנה, תורתנו בצרה גדולה, שמעתי כי שליח הציונים כונן לו מקום מיוחד לתפלה ולתורה והוא מין, כאשר העידו לפני , והבית הזה תצא ממנו מינות, על כן אסור לבוא אל הבית הזה, ואח"כ הכריזו איסור חמור לקרב את השליח ולהתקרב אל ביתו, והגרי"ל פסק שהאיסור הזאת הוא ביהרג ואל יעבור, ונתקבל האיסור בכל בתי ישראל הכשרים, עובדא הוי שאחד מיקירי ירושלים מת והשאיר אחריו אלמנה ושבעה יתומים, והשליח בשמעו מן הדבר בא לבית האלמנה והציע לפניה עזרתו, ושלחה לשאול את פי הגרי"ל, לשמע השאלה הזדקף הגרי"ל מעל כסאו והשיב בקול גדול "יהרג

ואל יעבור", ואמר אני מבטיח להאלמנה שתגדל בניה לתורה ולחופה, ותראה דורות ישרים, וכך הוי, וכך הציל את הישוב הישן מלשלוט בו יד זרים וזדים, והוא ה' הראש והראשון במלחמה הכבידה אשר נמשך עד היום הזה.

אשכבתי' דרבי

ביום שלישי כ"ד טבת נחלה בדליקת הראיה והרופאים אמרו נואש ובראותו כי ששעותיו ספורות קרא להרבנית וביקש מים לנטילת ידים וכזית פת לאכילה כי רצה לקיים עוד מצות של ברכת המזון, בהודע ליהודי ירושלים כי הוחמר מצבו האספו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות להתפלל על מצב בריאתו הקשה וגם רבה הישיש של ירושלים הגאון רבי שמואל סלנט עמד על רגליו בשארית כוחותיו לפני ארון קודש פתוחה והתחנן בדמעות שליש על בריאותו של הגרי"ל ובשלשה ימים האחרונים הי' מעוטף בטלית ותפילין ורק שפתותיו מרחשין לפני השבת חלץ התפילין מניחם ונשקם כמה פעמים ומאז לא דיבר כלום, בשעת רעוא דרעוין נהרו המוני ירושלים לעבר בית מדרשו כי שמעו שרגעיו ספורות, אח"כ התפללו ערבית והבדילו כל הכוס, ואחר ההבדלה אור ליום כ"ט טבת ער"ח שבט נצחו אראלים את המצוקים במעמד תלמידיו ובקול אדיר פצחו כולם "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד".

כ"ט טבת

הגה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק זי"ע בעמח"ס "ישמח ישראל"

ואלה תולדות

נולד בשנת תרי"ג כבנו בכורו לאביו הרה"ק ר' ירחמיאל האדמו"ר הזקן מאלכסנדר בן אבי שושלתא דבית אלכסנדר ה"ה הרה"ק ר' שרגא פייבל מגריצא זי"ע (אשר רבו הרה"ק הרבי ר' בונם מפאשיסחא זי"ע העיד על יחוס משפחתו באמרו: עדיין לא ראיתי משפחה עם יחוס נקי כזה עד אברהם אבינו ע"ה) בעיר טורטשין, ויקרא שמו בישראל ירחמיאל ישראל יצחק ע"ש האדמו"ר הזקן מווארקי ה"ה הרה"ק ר' (ישראל יצחק) איציקיל ווארקער זי"ע (השם ירחמיאל נוסף לו על פי מצות הרה"ק ר' מענדל"ע ווארקער זי"ע עקב מחלתו), כבר מקטנותו נצטיין בכשרונותיו ובפקחותו, וגאוני הדור התפעלו מגאונותו העצומה, חכמתו הנפלאה היתה לשם דבר בכל קצוי ארץ, בני משפחתו כיבדו והעריצו אותו מאד בשל פקחותו ואצילות רוחו, גם אביו החשיב אותו מאד, והי' מתייעץ עמו בדרכיו, ולימים כאשר אביו קיבל את ההנהגה לא עשה שום דבר מבלי להתייעץ עמו ממש לא זזה ידו מתוך ידו, כבר מגיל צעיר לקחו אביו אל רבו ה"ה האדמו"ר הצעיר מווארקי ה"ה הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקי זי"ע (בן הרה"ק ר' איציק'ל זי"ע), להיות בסביבה של אויר מגדולי החסידים, פ"א כשהי' בן חמש ראהו אותו הרה"ק מווארקי כשהוא מהלך בחצר בית המדרש והסידור בידו, שאלו, מי למדך סדר התפלה אביך או רבך, השיב הילד: לא אבי ולא רבי אלא הסידור..., וכך נתגדל ונתחנך בסביבה של חסידות ווארקי וקלט וספג לתוכו מילדותו את יסודותיה של חסידות זו, ופלס לעצמו את דרכי ההתנהגות ששימשו לו אח"כ אבני יסוד בהנהגתו, כשנעשה ל"רבי" באלכסנדר, ובהתהלכו בין גדולי החסידים עם נועם הליכותיו ראו בו את המנהיג בעתיד.

האיש מקדש

בן חמש עשרה שנה נלקח לחתן לאחד מגדולי החסידים מעיר פולטוסק, הרה"ח ר' דב חייטשקע, זוגתו היתה אשה צנועה וחסידה ביותר, שכל ימיה התמסרה למעשי צדקה, בשנת תרכ"ח כשעבר ההנהגה להרה"ק ר' בעריש מביאלע זי"ע נעשה אביו מתלמידיו, וגם ר' ישראל יצחק נסע אליו, אבל כיון שהי' חשוך בנים רח"ל התחיל גם לנסוע ולהסתופף אצל הרה"ק ר' יעקב לייב מראדזמין זי"ע, שהי' מפורסם כבעל מופת גדול, כשבא אליו בפעם ראשונה אמר עליו הרה"ק מראדזמין: "מֶיַלדי העברים הוא זה", בחינת מוליד נשמות ישראל, היינו עתיד הוא להיות מנהיג לישראל ויזרע בלבותיהם תורה ודרכי ה', ודבק מאד ברבו זו, וגם רבו חבב את תלמידו והי' מקרבו יותר מכל זקני חסידיו תלמידי פאשיסחא ווארקי, פ"א כשעמד בחברת חסידים פנה הרה"ק מראדזימין אל רב מופלג אחד ואמר לו: אתה תלמד "פשעטלאך", ובהצביעו על הצעיר ר' ישראל יצחק אמר: "ואחריו ינהרו אלפי ישראל" וקראו אליו ואמר: אברך בא ואלמדך כיצד קוראים "פתקא", אף את מטהו נתן לו במתנה, ואת מטה של רבו שמר מכל משמר והי' לוקחו כל מקום שנסע עד סוף ימיו. הרבה נצטער ר' ישראל יצחק על שלא היו לו בנים, והי' מזכיר ענין זה לפני רבו, פ"א כשהזכיר את עצמו לפני רבו, נחמו רבו ואמר לו: שיש לו נשמת ה"אור החיים" הקדוש, וכידוע שגם לו לא הי' בנים.

על כס הרבנות

כשעבר הנהגת חסידי ווארקי–ביאלא לאביו, נהג לנסוע להסתופף גם בחצרות צדיקים אחרים, ור' ישראל יצחק הי' מלווהו תמיד, וביקרו בין השאר אצל הרה"ק השר שלו' מבעלז, אצל הרה"ק מצאנז, אבל הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא, אצל הרה"ק המגיד מטריסק, זי"ע, ומכולם השכיל ומאביו ביותר ולא זזה ידו מתוך ידו כל הימים, הערצתו של אביו אליו הי' למופת, ובייחוד כשהי' אביו חלש וחולה בסוף ימיו, לא סר ממנו, ואפשר לומר שעוד בחיי אביו נהל את כל האדמורו"ת, שבפקחותו ובהתנהגותו משך לב כל רואיו, ועל כן לאחר פטירת אביו הק' נתנו החסידים עיניהם בו להכתירו לרבם, י"ד שבט נפטר אביו, ונמנו החסידים וגמרו להכתירו לרב ולרבי במקום אביו, אולם הוא סירב, ואמר שבכלל לא עלה על דעתו למלאות את מקום אביו, ובדעתו הי' לעלות לארץ ישראל, וכך אמר להגאון מסאכטשוב בעל "אבני נזר" זצ"ל שבא לנחמו בימי ה"שבעה", ומצאו יושב על הקרקע, אמר לו: תלמיד חכם אסור לו לשבת על הקרקע, אמר לו: אחרי אב כזה, אמר לו: אע"פ כן, אז נשמע להגאון, ויושב על כסא קטן, שוב שאלו הגאון מה יש בדעתו לעשות עכשיו, ענה: אומרים עלי שאני יודע קצת ללמוד, אסע

לארץ ישראל ואהי' שם מלמד, שאלו הגאון: על מי יעזוב את החסידים, ענה, איננו יכול למלא מקום אבי, שאלו ומה יהי' על המשפחה, ענה, הקב"ה לא יעזבם כמו שעזר לכל ישראל, קם הגאון מסאכטשוב, ויצא אל קהל החסידים שהסתופפו בחצר ואמר להם: דעו לכם שהוא הרבי שלכם, אל תזוזו מכאן עד שיקבל את האיצטלא, עוד תוך ימי "השבעה" כתבו את כתב הרבנות ומינוהו לרב דמתא תחת אביו, בשבת ראשונה באו אליו הבעל בתים לקרוא לו להתפלל עמהם ולדרוש לפניהם כנהוג, ואמר שאינו יכול, התרגזו מאד ראשי הקהילה, היתכן שמינוהו רב שאינו יכול ללמוד, עד שבאו גדולי החסידים והפצירו בו למען השלום שילך לדרוש, אמר להם כי עדיין לא למד הלכות ספר תורה בעיון ופן יקרא "שאלה" והוא לא ידע לפסוק, אבל הם לא הרפו ממנו עד שנענה להם, ואכן חששו נתקיימה כי נתעורר שאלה בספר תורה, ולא רצה לפסוק וביקש מהרבנים שבאו לכבודו לפסוק, אבל הם סרבו באמרם שהוא הרב, והוכרח לפסוק בעצמו.

הנהגתו

כשעברו ימי אבל השלושים אחרי פטירת אביו ואלפי חסידים ובראשם הרבנים הגדולים והחסידים הישישים באו לאלכסנדר אל החתונה של הנכד, בנו של אחיו בעל ה"תפארת שמואל", אז מצאו את ההזדמנות להכתירו לא רק כאב"ד באלכסנדר על מקום אביו אלא גם באדמורי"ת להנהיג את אלפי החסידים אלכסנדר בכל מקומות מושבותיהם, ובע"כ נענה לבקשתם, וכך נעשה "רבי" לחסידי אלכסנדר, אשר בימיו שגשגה עד למאוד ואלפי אלפי חסידים צבאו על פתחו לשתות בצמא את דברי תורתו וחכמתו המלהיב לבבות, ולקבל הדרכה בתורה ועבודה וליהנות ממנו עצה ותושיה, והי' לכולם אב רחמן, בקי במחסוריו של כל אחד ובני ביתו בגשמיות וברוחניות, הלהבים בנועם מתיקות תפילותיו, הושיעם בעצותיו אשר היו כאשר ישאל בדבר האלקים, מסר נפשו להמציא מזור ותרף לכל הנזקקים אליו בתפילה ועצה, בכח צדיק גוזר, וברב אהבה וחמלה פעל לנחם ולשמח את כל הבאים בצל קדשו, עד שאמר על עצמו שארבעים שנה פעל להכניס שמחה בקרב ישראל, ובצוואתו הק' כתב "אוהבי ורעי אשר מסרתי נפשי עליהם". אחד הכשרונות הנפלאים שלו מלבד חכמתו ופקחותו הי' כח זכרונו, והי' זוכר את כל אדם גם אם ראהו פ"א, ודבר מפורסם היא שהכיר את רבבות חסידיו בשמותיהם ואת שמות נשיהם וילדיהם, וכשקרה שחסיד אחד הי' שוכח להזכיר בפתקא אחד מילדיו הי' מזכירו, והי' מכיר כל כתב יד בפתקאות, אף שעברו תחת ידו עשרות אלפים פתקאות.

אהבת ישראל

ולא רק חסידי ואנשי מעשה מצאו את מקומם אצלם אלא גם פשוטי העם המוני בית ישראל נהרו אליו, והוא ע"י רוב אהבת ישראל אשר בער בקרבו לא רווחקם, וברוב חכמתו ותבונתו ע"י עצותיו ותשובותיו הנפלאות הצליח שיצייתו לו שישמרו שב"ק וכדו', ולקרבם ולהכניס בלבם אהבת הבורא, פ"א בא אליו חנוני והתאונן שאין לו פרנסה מן החנות, הבין שהאיש מחזיק את חנותו פתוח בשבת, אמר לו אם תרצה לשתף אותי בחנותך על חמש עשרה "פראצענט" מן החנות אני מבטיחך שתהי' לך פרנסה, החנווני שמח ואמר בוודאי, אמר לו אם כן החלק השביעי הוא שלי, ואני בורר לי שיום השבת יהי' שלי, ואני מצווה עליך שתסגור את החנות ביום השבת כי שלי הוא, ומשאר ימות השבוע יהי' הריווח שלך ותהי' לך הצלחה, וכן עשה ושמר חנותו סגורה בשב"ק, פ"א בא בעל עגלה לפניו והתאונן לפניו שהסוס אינו רוצה לאכול, שאלו וכיצד אתה נוהג באכילתך, השיב הבעל עגלה, מה פירוש כיצד, כמו כל שאר בעלי עגלות, אני נוטל ידי בבוקר, ובערב קודם שאני הולך לישון אני מברך, אמר לו "אם אתה מתנהג כבהמה, אין פלא שסוסך נוהג כאדם, תתחיל להתנהג כאדם אז סוסך יאכל כבהמה...".

גדלותו בתורה

ולא רק בדרכי החסידות ובדביקותו ובהתלהבותו הצטיין, אלא הי' גם למדן וגאון גדול, עודנו רך בשנים וכבר הי' בקי בש"ס ובפוסקים ובמדרשים ובזוהר הק' בעל פה, כי כח זכרונו הי' להפליא, ונתפרסם כאחד הלומדים החשובים בפולין, פ"א שלחו אביו באיזה ענין לווארשא, אל בעל "נפש חיה" זצ"ל, והי' אז בביתו רבנים מופלגים בתורה מאנשי ליטא, וביניהם גם הגאון המפורסם ר' יוסף בער זצ"ל מבריסק, והתפלפלו באיזו סוגיה, כשמוע את פלפולם קם האברך הצעיר בענוה ואמר, שלפי עניות דעתו אין הפשט כך בגמ' והביא מקורות לסברתו, והתחילו מתפלפלים עמו ולבסוף הודו לו כולם, ואמר אח"כ הגאון מבריסק "אברך זה הוא מן הלומדים הראשונים בפולין", גם כתב הרבה תשובות אבל מרב ענוותנותו לא פירסמן, ואע"פ שלא נשאר ממנו ספר שו"ת בהלכה, יצא שמו למרחקים ודבר ידוע הוא שהרידב"ז מצפת בא אליו לדבר עמו בדברי תורה, וכשיצא ממנו הי' מלא התפלאות מגאונותו ובקיאותו, ואמר לאברכים שישבו בבית החסידים שלא רק חסידות יכולים הם ללמוד מרבם, אלא הוא גם אחד הגאונים הגדולים בנגלה ובנסתר, ואע"פ שהי' בקי גדול היתה ענוותנותו כה רבה שלא רצה לסמוך על דעת עצמו בהוראת דין, כשבאה לפניו בשנה ראשונה לרבנותו שאלה חמורה בענייני אישות, בירר את ההלכה כדרכי הלימוד שלו ממקור התלמוד ורש"י ותוספות וראשונים בכתב, ושלחם אל הגאון בעל ה"שדי חמד" זצ"ל שהי' אז רב ב"רוסלאנד" ושאל את הסכמתו, ובקש ממנו שלא ידפיס את דבריו, והגאון בעל "שדי חמד" שלח לו הסכמתו בכבוד ובהערצה גדולה, וז"ל: כבוד קדושת הרב הגאון הגדול שר התורה והיראה הצדיק המפורסם פאר ישראל וקדושו נזר אלקיו על ראשו חכימא דיהודאי לעמא ומדברנא דאורייתא כקש"ת מוהר"ר ר' ירחמיאל ישראל יצחק אב"ד ורבי באלכסנדר שליט"א, דברי כ"ק גאונו וסברות עמוקות שלו נחמדים מזהב ומפז, ולא צריך לדידי ולדכוותי וד' עמו והלכה כמותו, ולהרגיע רוחו הטהורה שלא אעשה דבר שלא כרצונו חלילה הנני שולח בחזרה את גוף מכתבו ואבקש מכבוד קדושת גאונו להודיעני מקבלת מכתבו ותנוח דעתי, וכו', וחותם: דוש"ת וטובתו ומתכבד בקרבתו הצעיר חיים חזקי' מדיני, עכ"ל.

צדיק גוזר

ידוע ומפורסם הי' לבעל מופת ולצדיק גוזר, אבל הוא

בחכמתו השכיל לחפות על כל פלאיו אשר חולל להושיע את המוני ישראל לאלפים, מסופר שעוד בחיי אביו הי' פ"א עם אביו בכפר אחד בגלל בריאתו, פ"א באמצע הלילה הורע מאד לאביו, והי' בסכנה גדולה, ושם רופא אל הי' בקרבתם, הצדיק חשב כי קרב קצו ובכה בכי רב, ניגש אליו בנו וחיבקו ונשבע לו כי לא יאונה לו כל רע, אח"כ יצא לתוך היער, וצעק לפני הקב"ה בבכיות ואמר: רבונו של עולם וכי כך תעשה להרבי מאלכסנדר ביער ואין איש, והלא אמרו חז"ל חס הקב"ה על כבודם של צדיקים, כשחזר מצא את אביו שהוטב לו, שאלו אביו כיצד נשבעת לי, ענהו: סמכתי על דברי הרה"ק מרוזין זי"ע, שפירש הכתוב, "עד אנה תסתיר את פניך ממני, עד אנה אשית עצות בנפשי", וכך פירש, דהנה הסתרת פנים אינו יכולה להיות רק בזמן שאדם יכול עוד לשית עצות בנפשו, אבל בזמן שאין לו שום עצה ורק ישועת ד' תוכל לעזור לו, אז לא תוכל להיות הסתרת פניו ח"ו, וכאן ביער שראיתי שאין לנו שום עצה רק ישועת ה' הייתי סמוך ובטוח שלא יאונה לנו כל רע ח"ו, ועל כן נשבעתי לך (סיפורי צדיקים), פ"א ראה גוי אחד את השורה הגדולה של החסידים העומדים אחרי החד להיפרד מרבם, צחק הגוי ואמר שגם הוא ידחף עצמו בין השורות ומי יבחין אם גוי הוא או חסיד, הלך ביער והלביש עצמו בשטריימל ובעקיטשע ועמד בין העומדים ליכנס להרבי, כשהגיע תורו פנה אליו ה"ישמח ישראל" ואמר לו: " דו זאלסט פייגערן", מאחורי הגוי עמד חסיד אחד, וכששמע הקללה, תמה מאד על כך, ואמר לעצמו שהוא חייב לתור אחריו, ומה יהי' אתו, הלך החסיד אחריו וראוהו יוצא ליער וראה שמוריד מעליו את השטריימל והבעקיטשע, והלביש עצמו בחזרה בגדי האיכר, ומיד כשלבש את בגדיו נפל כפגר מת, החסיד נתרגש מאד מהמעשה ובא לביהמ"ד וסיפר להחסידים מה שראו עיניו מופת גלוי שעשה הרבי, כששמע ה"ישמח ישראל" את זה, אמר, שאין זה מופת ממנו, אלא החסיד הי' לו אמונה חזקה כ"כ ברבו, וכששמע אותו אומר להגוי שימות הי' לו אמונה שכך יהי', ולכן מת הגוי (יהי אור).

ובא השמש

בימיו האחרונים לפני הסתלקותו אמר: כל ימי הייתי עובד על מדת שמחה, לשמח לבבות ישראל, במלים אלו כאילו סיכם בעצמו את מפעל חייו, הוא האיש החלש בגופו וידוע חולי הי', ובלי בנים רח"ל, הי' מחזק ומשמח את לב כל נדכא, מסופר שפ"א כשהי' חולה מאד, הזכירוהו לפני הגאון מסאכטשוב זצ"ל, אמר: אין פלא בדבר, הריהו "רבי" שבע עשרה שעות במעת לעת, כיצד יהי' בריא, שש עשרה שנה הנהיג את אלפי ישראל במסירות נפש, אך לדאבון לא האריך ימים שמתוך עוצם מסירות נפש על כלל ישראל נפטר ביום כ"ט טבת תר"ע והוא בן חמשים ושבע שנים בלבד כשהוא עדיין באמצע פעולתו, ומנוח"כ בביה"ח באלכסנדר, אם כי לא השאיר אחריו זרע של קיימא, אבל ספרו הק' שמלהיב לבבות ישראל ה"ה "ישמח ישראל" היא בלתי שום ספק לשם ושארית טוב אחריו, אחיו וגיסיו הוציאו לאחר פטירתו את חידושיו, וקראו את ספריו "ישמח ישראל" שכל ימיו עבד על מידת השמחה, לשמח לבבות ישראל.

א' שבט

הגה"ק רבי משה שיק זי"ע
בעמח"ס "מהר"ם שיק"

ואלה תולדות

הרה"ק רבי משה שיק זי"ע נולד בעיירא ברעזאווא, (ועל שמה חתם את עצמו תמיד בשולי מכתביו: משה שיק מברעזאווא) ביום כ"א אדר תקס"ז לאביו רבי יוסף ב"ר דוד שיק נכד הרה"ק בעל "תוספות יו"ט" זי"ע, מלפנים ציינו את שם המשפחה – שי"ק בסימן של ר"ת – ש'ם י'שראל ק'דש, ומסופר כי בשעה שיצאה פקודת השלטון לכל איש יהודי להוסיף שם משפחה, חשש אבי המשפחה לדברי הקדמונים שאסרו לשנות את שם ישראל לשם לע"ז, ועל כן בחר לו שם זה, המרמז בתוכו קדושת שם ישראל.

במעלליו יתנכר נער

כבר בשחר טל ילדותו כאשר עודהו נער כבן י' שנים כבר הי' בקי בתנ"ך ובששה סדרי משנה, וכשהי' בן י"א שנה כבר למד בישיבתו של דודו הג"ר יצחק פרענקל, וכשנעשה בן ארבע עשרה שנה עבר ועלה לישיבתו הגדולה של מרן החתם סופר זי"ע.

מסופר שכאשר נכנס למרן החתם סופר ובקשתו בפיו שיכניסו ויקבלו לישיבתו ושאלו החתם סופר איך קוראים לך, אמר לו, משה מברעזאווא, אמר לו החתם סופר בלשון חיבה: משה ברעזעלע [כי הוא הי' או בחור צעיר ולא הי' שם בחורים בגיל הזאת] האיך אני יכול להכניסך בישיבתי הלא בישיבתי לומדים רק בחורים גדולים שכבר מלאו כריסם ממעדני התורה, אמנם כאשר הפציר בו בחן אותו החתם סופר הדק היטב וכאשר ראה גדלותו בתורה הכניסו להישיבה וקירבו בקירבה יתירה, והבחורים הגדולים תמהו ע"ז שילד קטן יהי' בישיבה גדולה אמר להם החתם סופר בזה"ל: לקבל תורה הוא בא ואם קטן הוא בעיניכם אקוה כי אם יתמיד בלימודו ראש לשבטי ישראל יהי', ולמד אז בישיבתו של החתם סופר שש שנים ברציפות.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את בת דודו הנגיד ר' פרץ פראנקל ז"ל לאשה, ומסופר שגם רבו החתם סופר רצה לקחת אותו לבתו ולא איסתייע מילתא י"א בגלל שמותיהם שהי' שוים, וי"א כי כבר הבטיח לדודו שיקח את בתו ורצה לקיים דברו, אחר חתונתו ישב כעשרה שנים על התורה ועל העבודה בקדושה ובטהרה וחותנו נתן לו די מחסורו, וכבר אז התחיל להרביץ תורה לעדרים ולמד עם בחורים ולא פסקה ישיבה מעל שולחנו עד יום פטירתו.

על כס הרבנות

בשנת תקצ"ח באו אל החתם סופר בני הקהילה של ק"ק

יערגין הסמוכה לפרעשבורג ואמרו לו היות שנתפנה כסא הרבנות של קהילתם נפשם בשאלתם שהחתם סופר יבחר להם אחד מתלמידיו שיבוא וימלא חסרונם, השיב להם החתם סופר בזה"ל: "אם תרצו לקבל רב גדול וצדיק אזי קחו לכם את הרב ר' משה שיק ואם תשמעו לעצתי אז תהי' מאושרים ומוצלחים בעזהשי"ת כל הימים" ויהי כשמעם את דברי קדשו יוצא מפי החתם סופר קבלוהו כל הקהילה לאב"ד כאיש אחד בלב אחד, וישב בעירה קטנה זו משך של כ"ד שנים, ועל רב גדלו בשנים אלו יעיד מכתבו של הגאון רבי שמעון סופר זי"ע אב"ד בעיר הגדולה קראקא לגיסו הגאון ר' זלמן שפיצער זצ"ל שהי' רב בעיר וויען, שר' זלמן שאלו למה מסרב לקבל על עצמו עול הרבנות בעיר קראקא השיבו בזה"ל: ה' היודע תעלומות לב יודע צערי כשאני רואה בעוה"ר עולם הפוך, עליונים למטה תלמידי חכמים צדיקים הראויים למלל גבורות ה' להשמיע כל תהילתו כגון רב מרא דכולא תלמודא מו"ה משה ברעזאווא וכיוצא בו יושבים בקהילות קטנות במצור ובמצוק וצעירים ירקדו בקהילות גדולות...

בשנת תרכ"א נתבקש לבוא לכהן בק"ק חוסט אשר בגליל התחתון (אינטערלאנד) והיות שביערגין הי' קשה לו להחזיק ישיבה גדולה כי היתה קהילה קטנה ולא הי' ביכולתם לשאת בעול ההוצאות וגדול הי' שאיפתו להרביץ תורה לעדרים ביתר שאת ויתר עוז לכן הסכים לקבל את הרבנות בחוסט, וכשעבר משם באו עמו הבחורים שלמדו אצלו ביערגין ושמה בחוסט גדל ונתרבה ישיבתו פי כמה, ויצאו מישיבתו זאת רבנים גדולי תורה והוראה.

עם מרן הייט"ל זי"ע

ידידות נפלאה שררה בין הגה"ק המהר"ם שיק זי"ע למרן הייטב לב זי"ע, וידוע מה שאמר שהיה לו כדאי לבא מעיירות אויבערלאנד (מקום מולדתו אשר שם שימש ברבנות בק"ק יערגי"ן יצ"ו עד שנתעלה לכהן פאר והעתיק מושבו) לחוסט שהיה באונטערלאנד, כדי להכיר אדם השלם כמו הרב מסיגוט.

והדברים ידועים שבעת שהרציא המהר"ם שיק את שיעורו בחומש רש"י לפני התלמידים היה אומר חידו"ת בשם ספר ייטב לב עוד בחיים חיותו, כל כך היה קשור אליו.

פע"א כאשר נחלה הגה"ק המהר"ם שיק נסע הייטב לב זי"ע לבקרו, ושאלו לו הייט"ל: חוסט'ער רב, וואס מאכט איר? ענה לו המהר"ם שיק שהוא אינו מרגיש בטוב, והוסיף ואמר לו: "סיגוט'ער רב זייט מתפלל איך זאל געזונד זיין, איך ווייס באמת נישט פאר וואס עס קומט מיר קראנק צו זיין, דאע"פ שאיתא בגמ' אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה "פון קיין ביטול תורה ווייס איך ניקס", ונמשך שיח סודם באריכות, כשיצא הייט"ל שלח המהר"ם שיק את תלמידיו ללוותו, אז שאל הייט"ל את אחד מתלמידי המהר"ם שיק בזה"ל: איר זענט אַ מבין וואס דיין רבי האט געזאגט, והשיב לו בהתפעלות דהרי אמר שלא מרגיש שביטל תורה והוא אמת שאינו מבטל אפילו רגע כמימרא מדברי תורה, הניח הייטב לב את ידו על ראשו ואמר לו: דו בטלן, דו פארשטייסט נישט ער האלט דאך שוין ביי פשפש ולא מצא, דהחידוש הוא שהוא יכול להעיד ולומר על עצמו פשפש ולא מצא...

ויסופר שהמהר"ם שיק הזכיר את עצמו לפני הייטב לב שיתפלל בעדו לרפואה שלימה, ושאלו הייטב לב, מה חסר לכם הרב מחוסט, ענה המהר"ם שיק, רק כח, נענה הייטב לב ואמר, הנה כתיב (ישעיה מ לא) וקוי ה' יחליפו כח, והכוונה דהנה הקב"ה הוא הנותן ליעף כח, ואנו קנין את הכח מאת השי"ת על ידי קנין חליפין, על ידי שאנו נותנים לו הקיווי והבטחון, וזה שאמר וקוי ה' יחליפו כח שעל ידי שאנו מקווים ומייחלים לה', הוא מקנה לנו כח בחליפין.

פע"א באו להייטב לב שני בחורים תלמידיו של המהר"ם שיק מעיר חוסט, וטרם שנסעו אמר להם הייט"ל שיאמרו לרבם הרב מחוסט שאם רוצה שיהיה לו שכן טוב (חוסט היא קרובה לסיגעט) יתפלל עליו שישוב בתשובה שלימה.

סביבות עיר חוסט מקום מגוריו של המהר"ם שיק היו הרבה ערים עם רבנים מפורסמים, אך המהר"ם שיק לא היה ניחא דעתי' שבחורי ישיבתו יסעו אצלם, אמנם כאשר רצו לנסוע לסיגעט להייט"ל שמח מאוד ועודדם ובכל פעם שלח אתם פרוסת שלום מיוחדת להייט"ל וכמו"כ שלח הייט"ל בחזרה פריסת שלום להמהר"ם שיק.

כאשר הוציא לאור את ספרו הק' ייטב לב לא הזכיר את שמו על שער הספר, אולם בפנים הספר ראו שמביא ד"ת מאביו וזקינו הק' ובזה היו יכולים להבין מי הוא זה המחבר החפץ בעילום שמו, אבל מחמת ענוות קדשו לא רצה לפרסמו בשער מבחוץ. בימים ההם היה נהוג כאשר מאן דהוא הוציא לאור ספר מסויים היה שולח את הספר להבארון ראטשילד אשר היה רגיל לשלוח בחזרה סכום כסף נכבד לכבודו של המחבר, כאשר יצא לאור הספה"ק ייטב לב והשער נשאר ריק ולא היה כתוב שם המחבר, החליט איש אחד מעיר חוסט להרוויח כסף על חשבון ספר זה, והחליף את שער הספר, ובשער השני כתב את שמו ושם עירו חוסט ששם נדפסה הספר, כאשר קיבל הבארון ראטשילד את הספר וראה שהיא נדפסה בחוסט שלח את הכסף להרב מחוסט המהר"ם שיק אשר הבין מיד שהאיש הלז רצה להתלבש בטלית שאינו שלו והכיחו על כך ועי"ז לא הצליח הלה במעשה הגניבה.

התמדתו בתורה

רבות מסופר אודות התמדתו ויגיעתו בתורה עוד מימי נעוריו שהי' למעלה מהשגת אנוש, והיא היא אשר בזכותה זכה למה שזכה, כפי שהוא העיד לימים על עצמו: "בילדותי הי' לי מח חלש ורק בכח היגיעה הפכתיו", כל כך דבוק הי' בלימודו עד כי הורה להתקין קורה כעין זיז בולט במרחק ארבע אמות מבית הכבוד, כדי שבדרכו לשם יתקל בקורה ויפסיק מלהרהר בדברי תורה.

את גודל התמדתו בכל רגע פנוי מטיב לתאר אחד מתלמידיו המובהקים הגאון רבי זלמן שפיצער אב"ד ווינא וחתן החת"ס, המספר בזה"ל: בעת הולכו לבית הכנסת היה שונה את פרקו כל זמן הליכתו, וכן אחר מנחה וסעודה שלישית היה יושב אצל החלון ולמד עמי ספר העקרים כדי שלא לבטל עד צאת

הכוכבים, וכאשר נסע לפעמים בזמן רחוק על עגלה הייתי יושב עמו ומיד כאשר ישבנו התחיל עמי לחזור רשב"א תורת הבית משפה ולחוץ, עכ"ל.

בסגנון דומה מתאר תלמידו הגה"ק רבי שאול בראך מקאשוי זי"ע את סדר טיולו במקום ההבראה, שם שהה שבועות אחדים במשך זמן הקיץ, וז"ל בס' שאול בחיר ה': כשהתחלנו לטייל, התחלתי אני להגיד לו ארבע חמש דפים גמרא ותוס' עם מהרש"א ומהר"ם בעל פה, הרבי אמר את הראשונים על דפים אלו, אח"כ המשכתי שוב בגמ' ותוס' עם מהרש"א ומהר"ם בע"פ והרבי עם הראשונים, ובאופן לימוד זה טיילנו כל בוקר שעתיים, ולמדנו כל יום עשרים עד שלושים דפים גמרא תוס' עם הראשונים.

וסיפר רביה"ק זי"ע שהמהר"ם שיק ממש לא פסק ממי"ה מגירסא, וכאשר הי' לו ד"ת ואחד שמע את הטענת של הבעלי דין ופסק את פסק דינו תיכף חזר ללימודו ולא השגיח על הבעלי דין אם קבלו את הדין.

בחודשים האחרונים לימי חייו כאשר כהו עיניו מראות הבחין משמשו כי הוא בוכה, לשאלתו לפשר הדבר נענה ואמר: אילו הייתי יודע שאבוא לידי כך הרי הייתי לומד יותר, לתמיהת המשמש על דבריו אלו, השיבו: אכן, מיום עמדי על דעתי לא ביליתי אפילו רגע אחד אם היה אפשר ללמוד, רק אם הייתי יודע שאבוא לידי כך הייתי ממעט בלימוד, ומרבה לחזור על הלימוד.

אמנם על אף דברי ענווה אלו מספרים תלמידיו כי עמדה לו אז בימי חליו זכות התמדתו הנפלאה והיה זוכר בעל פה את כל תלמודו, באופן שהיה לפליאת שומעי לקחו, ואף בעת אומרו את שיעוריו בפני תלמידיו לא שינה אז מלשון רש"י ותוס' אף כמלוא נימא. ובעת השיעור היה לפנין גמרא והמהר"ם שיק סימן באצבעו על הגמרא בעת לימודו, כך שהציבור לא הבחינו שהוא סגי נהור, ופע"א רצה אחד מתלמידיו לראות אם אכן הוא סגי נהור, ופתח את הגמרא של המהר"ם שיק בעמוד אחר והמהר"ם שיק אמר השיעור וסימן בידיו על העמוד הזה כאילו הוא לומד שם.

הגה"ק ר' יהודה גרינפעלד אביו של המהרש"ג אב"ד סעמיהאלי, היה תלמידו של הכתב סופר והיה תלמיד חכם ובר אוריין והיה מקורב מאוד אצל רבו הכת"ס, וכאשר בא ר' יהודה לפרק האיש מקדש מצא את זיווגו מעיר חוסט ונשאר לגור שם אחרי חתונתו והתיידד עם המהר"ם שיק והיה מקורב אצלו מאוד. פע"א כאשר נסע המהר"ם שיק למרחצאות התלוה אליו ר' יהודה, ובאותו זמן שהה הכת"ס באותו מרחץ, ור' יהודה הלך לבקר בהיכלו של רבו הכת"ס וכמו כן הסתובב אצל המהר"ם שיק, ואירע שהכת"ס למד איזה ענין בטור אהע"ז על כן ביקש מתלמידו שכאשר יהיה אצל המהר"ם שיק יבקש ממנו אם יוכל להלוות לו טור אהע"ז. כאשר ביקר ר' יהודה אצל המהר"ם שיק שאל אותו אם יוכל להלוות לרבו הכת"ס את הטור אהע"ז, שאל לו המהר"ם שיק: האם הנך יודע באיזה ענין ובאיזה סעיפים בשו"ע זקוק רבך לעיין בו, השיב ר' יהודה ואמר לו את המקומות המדוייקים בהם צריך רבו הכתב סופר לעיין. אמר לו המהר"ם שיק שיחזור ממחרת ואז יתן לו את הטור אהע"ז, כאשר חזר למחרתו נתן לו המהר"ם שיק את כל הסעיפים בשו"ע שרשם והעתיק בעצמו על נייר. ר' יהודה התפלא מאוד על מה שלא הסכים להלוות לו את השו"ע בעצמו, אך מפני הכבוד לא אמר לו כלום. כעבור זמן מה כאשר נפגש הכתב סופר עם המהר"ם שיק, שאלו הכת"ס על כך למה לא הסכים להלוות לו את השו"ע כמתכונתו, והוכרח לרשום ולהעתיקו מחדש, אמר לו המהר"ם שיק דלא היה לו אז את הטור אהע"ז אצלו, על כן רשם בע"פ כפי זכרונו את הסעיפים האלו. והפליא הכת"ס מאוד את כוח זכרונו הנפלא, וכאשר חזר הכת"ס לביתו ראה איך שהמהר"ם שיק רשם את כל הסעיפים בדייקנות ולא היה נחסר אפי' אותו אחת.

בראש מערכות ישראל

עמד בראש המערכה בה"טיילונג" באונגארין ועל פיו חרדו כל גדולי דורו כאשר מעיד עליו הגה"צ בעל אפסי ארץ זצ"ל אב"ד נאנאש שהי' תלמיד החתם סופר במכתבו לקהילת סיגוט בעת המחלוקה הידוע בין הארטאדאקסין לבין הספרדים, וז"ל: עוד לבי חרד בקרבי בהעלותי על זכרוני בעת אסיפת הרבנים בפעסט בשנת תרכ"ט, אשר הי' אז יותר ממאתים רבנים גאונים וצדיקים ופתח הגאון המהר"ם שיק ז"ל את פיו בחכמה והזכיר את המשנה בסוטה כל הרוצה לחזור הרשות בידו לקפח את שוקיו וכל הגדולים חרדו לדברים הקדושים היוצאים מלבבו הטהור בלבת אש, ולחם בתוקף על שינוי בדרך אבותינו.

רביה"ק זי"ע סיפר שפעם הי' אחד מבני הגבירים שלא רצה ללבוש קיטל תחת החופה והמהר"ם שיק לא רצה לסדר לו קידושין ואמר לו אבי החתן שהוא יראה שיקדש בעל כרחו ע"י שילך להלשין עליו בערכאות, השיב לו המהר"ם שיק להוי ידוע לך שב' פעמים לובשים בגד לבן לאדם, הראשונה תחת החופה והשני' בעת הקבורה, עכשיו הברירה בידך מתי תרצה ללבוש עתה או בשעת הקבורה, אמר לו החתן בחוצפה שאותו לא יוכל להפחיד עם דברים כאלה שאני כבר מהדור החדש, ואחר החתונה כשנתעברה אשתו מת הבעל, וכשנולד הוולד מתה אשתו ר"ל.

ומש"ה עלה אל האלוקים

רבינו המהר"ם שיק נסתלק לגנזי מרומים בשב"ק פר' וארא בראש חודש שבט תרל"ט, והלוי' התקיימה ביום ב' פר' בא, ומרן הייטב לב זי"ע הי' ראשון המספידים וכך התחיל, ויאמר ה' אל משה בא, הקב"ה אמר להמהר"ם שיק שנקרא "משה" בא, ובתוך דברי ההספד אמר: היינו סגול, (ה"ה הגה"ק בעל צרור החיים מסעליש והמהר"ם שיק והייטב לב זי"ע שידוע גודל אהבתם זה לזה והיו קשורים בעבותות האהבה) כשנסתלק הרב מסעליש נשארנו צירי, ועכשיו נשארתי לבדי חיריק.

ובס' נפש יהונתן מובא וז"ל: שמעתי מפה קדשו של רבינו בעמח"ס הק' ייטב לב זצ"ל בעמדו לפני מיטתו של המהר"ם שיק זצ"ל להספיד אותו, ענה ואמר: כתיב בפרשתן הירא את ה' הניס את עבדיו ואת מקנהו אל הבתים, ופירש עפ"י מה דכתיב ובשר בשדה טריפה, ודרשו חז"ל בשר שיצא חוץ למחיצתו, ויש לפרש שאיש הישראלי הירא את דבר ה' צריך לעשות לעצמו גדרים לכל ענינים כדי להנצל מן היצה"ר, אבל איש אשר לא שם לבו לדבר

ה' זהו בבחינת שדה, בלי גדר ומחיצה כלל, רק בהפקירא ניחא לי', וז"ש ובשר בשדה מי שהוא בבחינת שדה זהו "טריפה", ופירשו חז"ל דבבשר שיצא חוץ למחיצתו הכתוב מדבר, דהיינו שאינו רוצה בשום מחיצה וגדר, וז"ש הירא את ה' "מעבדי פרעה" היינו היצה"ר, "הניס את עבדיו" אלו החושים שלו בתשובה, "ואת מקנהו" כל מיני קנינים שלו, "אל הבתים" לבחי' בית מוקף מחיצות דהיינו גדר סייג לתורה, ואשר לא שם לבו לדבר ה' ויעזוב את עבדיו ואת מקנהו בשדה בבחינת שדה בלי שום גדר וסייג.

מורשתו הרוחני

השאיר ברכה שו"ת מהר"ם שיק על ד' חלקי שו"ע ועל התורה פרקי אבות הגש"פ וחיבור גדול על מס' חולין, ועוד חיבר חיבור גדול על תרי"ג מצוות, ותלמידו הגדול הגה"צ ר' שמואל בראך זצ"ל אב"ד נ. מאדע שהוציא לאור את הספר כותב בהקדמה וז"ל, הנה בגדלות המחבר ובאיכות החיבור אין רצוני להאריך אך מוכרח אני להודיע את אשר נודע רק לתלמידיו כי זה רבות בשנים הי' וחיבור גדול על תרי"ג מצוות נשלם בתכלית השלימות וכאשר יצא בנתיים החיבור הגדול מנחת חינוך על תרי"ג מצוות אמר כי בחצי ספרו הקדימו המחבר בעל מנ"ח ואז גמר בדעתו לשנותו ולקצרו.

ד' שבט

הרה"ק ר' אברהם הכהן
מקאליסק זי"ע

במעלליו יתנכר נער

נולד לאביו רבי אלכסנדר כ"ץ בעיירה קאליסק שבליטא, בימי בחרותו למד אצל הגר"א מווילנא זי"ע, כבר בשנותיו הצעירות נחשב לגאון גדול, והי' נחשב בין בחורי וטובי המוחות של גדולי תורה תלמידי הגר"א, הגר"א חיבבו עד מאד והי' משתעשע עמו שעות רבות בפלפולה של תורה, וכל אימת שנפרד מעמו יוצא ומלוהו עד מחוץ לביתו מה שלא עשה לשום אחד מתלמידיו, הגר"א סמך ידיו עליו והי' משתפי בעריכת תשובותיו בהלכה, וביניהם את תשובתו בהלכה להגאון הגדול רבי חיים רפופורט זי"ע, פ"א בעודו בשנות צעירותו נפגש עם הגאון רבי חיים רפופורט, כדרך תלמידי חכמים החלו מתנצחים בהלכה עד שהגיעו לכדי ויכוח חריף, והגאון הצעיר הראה את כוחו הגדול, רבי חיים התפעל מאד מגאונותו וחריפתו של הצעיר, והפליט לעברו, "מדבריו נראה שהוא תלמידו של הגאון ר' אברהם מקאליסק", שאלו ר"א מהיכן אתם מכירים את הגאון מקאליסק, ענהו, שהגיעה אליו תשובה להלכה ממנו בפקודת הגר"א מוילנא, ר"א החל להתפלפל עמו אודות התשובה ההיא, עד שר"ח גזר עליו שיאמר מי הוא ואם הוא בעצמו לא הגאון מקאליסק... ר"א הוכרח להודות, לימים כשהתקרב ר"א אברהם לדרך החסידות סיפר בזיכרונותיו סיפר הזה, הוסיף ואמר: אז היה עדיין לפני התקרבותי לדרך החסידות והראתי את כוחי בתורה, ולא ידעתי עד כמה צריכים להתאפק... (אור הגליל), בהיותו כבן תשע שנים כבר היה שמעו הולך בכל סביבתו כגאון גדול, עד שעשיר אחד נגיד מפורסם מיהר לקחתו כחתן לבתו הצעירה, ואף הקציב עבורו נדן גדול.

במעלות החסידות

לאחר שמילא כריסו בתלמוד בבית מדרשו של הגר"א והוא עדיין במיטב שנותיו, חזר לביתו שבקאליסק, ונסגר בעליית קיר קטנה כשהוא עוסק בתורה ובעבודת ה' פרוש ומנותק מכל הבלי העולם, שבע שנים היה מסוגר בחדרו כשכל כולו יוקד ובוער בעבודת ה', ודאגה אחת בלבו כיצד לעלות ולהדבק בהשי"ת, וקנה לו שם בעיירה כצדיק ופרוש, בעיירה קאליסק דר אז אחד מטובי האברכים שבעיר ר' אהרן שמו, שמע המגיד ממעזריטש זי"ע הגיע לאזניו והוא החליט לנסוע למעזריטש ולעמוד מקרוב ולראות את דרך החסידות, ר"א התפעל מאד מדרכי המגיד ומהנהגותיו, והפך לאחד מהתלמידים, לאחר שבועות וחדשים שהסתופף רבי אהרן שם חזר לעיירתו קאליסק, ושם פעמיו לביתו של רעו ר' אברהם כדי לגלות לו מהאור שנתגלה לו במעזריטש, ודפק אל הדלת של ר"א, אבל ר"א הי' שקוע בלימודו ולא שמע קול דפיקותיו, עד שנאלץ ר' אהרן לקפוץ דרך החלון כשכל כולו נרגש פרץ ר' אהרן ושאגה בפיו: מה לך יושב בסתר סגור ומסוגר, אור גדול בוקע ועולה במעזריטש, צא מארבע אמותיך ולך אחר האור, בעצמי שמעתי מפיו מפורש 'מלאה הארץ קנינין' שהארץ מלאה קנינים בהם אפשר לקנות אלקות, ר"א הרגיש בדברי ר' אהרן ששם ישיג מבוקשו, גמר ואומר לנסוע ממעזריטש, אך מיד נעצר ואמר: "אייזער מ'פארט צו א רעבין דארף מען לערנען", והתחיל מיד ללמוד דף אחר דף, עד שלמד אלף וחמש מאות דפים, אז אמר: "יעצט בין איך א שאפע מיט ספרים קען איך פארן צו א רעבין", מיד בבואו למעזריטש חש מיד את האור הגדול ודבק נפשו בהמגיד ונעשה לאחד מגדולי ומובחרי התלמידים, רבו שלמדו תורה בצעירתו הגר"א מווילנא זי"ע בשמעו על התקרבותו לדרכי החסידות, התאנח והפטיר, אוי, ואמר, "מה שאבד בזה היו מבקשים גדולי הדור למצוא אפי' מן המקצת, ואף זה תהיה להם למציאה גדולה", ולבסוף הוסיף ואמר: "אמנם מובטחני שדג גדול כמוהו אינו נאבד אפי' בים", כשחזר ממעזריטש עבר דרך ביתו של הגר"א, פנה אליו הגר"א ושאלו: מה נתחדש לו במעזריטש, השיב לו בקצרה: "כי שם ראה בחוש את ה'וחי בהם', יותר לא דברו ביניהם, היתה זו פגישה האחרונה בין הגר"א לתלמידו לשעבר, ושוב לא נפגשו.

בראש חבורה

בחזרו לעיר קאליסק התחילו להתלקט אליו בני הנעורים והאברכים אשר אש תמיד תוקד בקרבם וימנוהו עליהם לרב ומנהיג ומדריך בדרך ה', בימים ההם הלך לבית עולמו רבה של העיירה רבי שמשון גיסו של ר"א, אז מנוח כל העיר את רבי אברהם כרב בעיירה קאליסק, אש האהבה ויראת השם יקדה בלבו של ר"א ותצא האש חוצה, ובכל תפילותיו ועבודתו הי' שואג כארי ורוקד ומכרכר בכל עוז מדביקותו בבוראו, התלמידים השוהים במחיצתו החלו אף הם לעלות במעלות היראה ואם הם

קבלו עליהם את הנהגותיו להתפלל ולעבוד את השם בהתלהבות גדולה, סיפר היסוה"ע וצ"ל כי אנשיו של הקאליסקער זי"ע בכל יום לפני התפלה נתנו צוואה לביתם כמי שהולך למסור נפשו עקה"ש, ובערב שב"ק נהגו לעשות צוואה פעמיים פ"א בבוקר ופ"א במעלי שבתא קודם 'הודו'.

עלייתו לאה"ק

בשנת תקל"ג נסתלק רבו הגדול המגיד ממעזריטש, התקשר ר"א בעבותות אהבה עם הרה"ק רבי מענדל'ע מויטעפסק זי"ע אשר ידידותם כבר התחיל אצל רבם המגיד זי"ע, ונסע אליו עם חבורתו וקבלו את מרותו, בשנת תקל"ז כשהרה"ק מויטעפסק זי"ע עלה בעלייה הידוע של תלמידי הבעשטה"ק (זו היתה שניה מעליית תלמידי הבעשטה"ק, הראשונה היתה אחר מספר שנים אחר הסתלקות הבעשטה"ק ע"י הרה"ק רבי נחמן מהורודענקא זיע – נאמן ביתו ומחותנו של הבעשטה"ק, והרה"ק רבי מנחם מענדל מפרעמישלאן זי"ע) לאה"ק נצטרף ר"א ועמד לימינו של רבי מענדל – שהי' מנהיג החסידות ומרא דארעא דישראל – לאורך כל ימי חייו עד לרגעיו האחרונים, ותמיד חתם לימינו על האגרות שנשלחו לחו"ל לחסידיו של רבי מענדל, נפלאה היתה אהבתם של הני תרי צדיקיא, תמיד לא זז ידו מתוך ידו, הם מרעיפים איש על רעהו כינויים של חיבה ושל שבח על האגרות, (עיין בפנים האגרות הנדפס בספר פרי הארץ מהרה"ק מויטעפסק זי"ע). גודל אהבתם נמשכת עד יומו האחרון של רבי מענדל, שכמה פעמים בימי חולי האחרון כשרצה לצוות ולכתוב צוואתו, אמר "רופט מיר מיין גוטער ברידער, מיין הארץ פריינט", על צוואתו של רבי מענדל שנכתבה במעמד רבי אברהם חותם רק הוא, ואצל העד השני כתב בזה"ל: "והעד השני לא חתם כי ירא לנפשו לבוא בחת"י עם הרה"ק מקאליסק".

מרא דארעא דישראל

את מקומו של רבי מענדל בהנהגת החסידות בטברי' ששם התיישבו ירש רבי אברהם בהסכמת כל גדולי החברי', וז"ל של הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע בעל התניא באגרתו המלאה דברי חיזוק עם הסתלקותו של רבי מענדל וזה אשר כותב שם בין היתר: והמתקדשים והמטהרים מקדושת וטהרת הקודש אדמו"ו מו"ה אברהם הכהן הגדול מאחיו שיחי', הממלא מקום קדושת רבינו הקדוש זללה"ה בחכמה ובריאה", אחד מן החברייא רבי אשר אשכנזי ז"ל כותב וז"ל: כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה', וכלם מקשיבים לקול שפתי כהן של מרן הק' אדומו"ר בוצינא קדישא נ"י כי כל דרכיו כגחלי אש בוערת ושלהבת עולה שרפים עומדים ממעל לו, ומי יתן והי' להשיג אחד מן אלף אלפי אלפים מיראתו ותורתו הק' יום ליום יביע אומר אמרות טהורות, וממש לו דומי' תהלה כי אפי' אם יהי' כל הימים דיו וכו' אשרינו מה טוב חלקינו שזכינו להדבק בעפר רגליו, עכ"ל, ר"א הי' נערץ ונקדש אף בעיני תושביה הותיקים של טברי' שרובם היו ספרדים, הם היו חרדים לכל מוצא פיו, ונוהגים לבוא ולהתבשם מתורותיו ותפילותיו שהרקיעו שחקים, ואף הסבו לשולחנותיו, ר"א אף עמד בקשרים עם תלמידיו שבחו"ל והורם דרך ה' ע"י מכתביו ששגר אליהם מדי פעם.

בשנת תקנ"ו מינה הרה"ק מקאליסק את הרה"ק ר' מרדכי מלעכעוויטש זי"ע לממונה על מעות של החזקת ישוב ארץ ישראל, אהבה רבה שררה בין הרה"ק ר"מ מלעכעוויטש ובין הרה"ק הכהן הגדול מאחיו ה"ה ר' אברהם מקאליסק זי"ע, על אף שמעולם לא ראו זה את זה, היו קשורים זה ליזה, עד כדי כך שהרה"ק מלעכאוויטש הי' מצייר את דמות דיוקנו של הרה"ק מקאליסק, קומתו ותואר מראהו, וגם את המלבושים אשר הוא לבוש בהם, ומאידך הי' הרה"ק מקאליסק מצייר דמות דיוקנו של הרה"ק מלעכאוויטש, הרה"ק מקאליסק הרבה לדבר אודות גדולתו של הרה"ק מלעכאוויטש, יסופר שפ"א שמע רבי אברהם את תפילתו של אחד מבאי בית הכנסת, נענה ואמר: מן הנראה ביקר הלה בלעכאוויטש, בדקו אחריו ומצאו שכן הוא הדבר.

זכותי' דאברהם

בין תלמידיו הרבים של ר"א היו גם כמה מנכדי הרה"ק ר' גרשון מקיטעוו זי"ע מגדולי חכמי הספרדים, פ"א נסע אחד מהם – ר' חיים שלמה שמו – אל עבר הים לאסוף כספים עבור יושבי הארץ, לפני צאתו בקש שמירה מאת ר"א רבו, אמר לו : הננו מוסר לך שמירה זו, שכל אימת שתהא שרוי בצרה תאמר: "אלקא דאברהם דיתיב בטבריה עננ", ר' חיים שלמה הגיע לאיטליא בעת משבר, בצורת קשה פקדה אותם בשנה ההיא, וסכנת רעב רחפה עליהם, מיד בבואו התנפלו לפניו יהודי הארץ והתחננו לפניו שיבקש רחמים עליהם למען לא יכלו ברעב ובוודאי לא ימאס א–ל בתפילת חכם מארץ ישראל, רח"ש נעתר לתחינתם, הוא נשא עיניו השמימה ומלמל בשפתיו כמה מלים, ולא עברה השעה והשמים נתקדרו בעבים ומטר עז ניתך ארצה, בני העיר לא האמינו למראה עיניהם הם הודו לו וחבקוהו מרוב התרגשות והמטירו עליו הון תועפות, על שאלתם מה לחש בשפתיו ענה כי אמר "אלקא דאברהם דיתיב בטבריה עננ".

כבה נר מערבי

כל ימיו התפלל כי יזכה לישון מעט קודם פטירתו, כדי להפטר מהעולם בדעה צלולה, וכדי לפייס במעט את גופו שכל כך יסרו כל ימיו, ביום רביעי ד' לחודש שבט תק"ע נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, באותו רגע נפלה המנורה שם הרחק בחו"ל בביתו של הרה"ק מלעכאוויטש, מיד הכריז הרה"ק מלעכאוויטש באנחה כבידה "כבה נר המערבי", ביום ה' י"ב שבט הגיע אגרת להרה"ק מלעכאוויטש אותה שגר הרה"ק מקאליסק זי"ע לפני פטירתו, אשר כל תוכנה היתה "מחר תהי' אתי עמי במחיצתי"..., ואכן למחר ביום י"ג שבט כשרבי מרדכי בדרכו לנשואי אחד מצאצאיו נתבקש לישיבה של מעלה (אור הגליל), רבי אברהם נטמן בבית החיים בעיה"ק טבריה בסמיכות לרבו ורעו בעל "פרי הארץ" זי"ע, נדפס ממנו מדברי תורתו בשם "חסד לאברהם", וע"פ הוראתו של הרה"ק מרוזין זי"ע להדפיס עם הספר גם כתבי הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע, ובסוף ספר פרי הארץ נדפס ממנו הרבה מכתבים מלאים מוסר ויראת ה'.

זכות הגליון בשבוע זו
נתנדב ע"י
ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח
מוה"ר שלו' יצחק
וויינבערגער הי"ו
אב"י בקרית יואל יע"א
לעילוי נשמת זקיני
הרה"ח ר' אהרן עבי
ב"ר משה מאיר ז"ל
נלב"ע א' שבט
ת.נ.צ.ב.ה.

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על ענייני שבת

וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת

זמירות שבת (ד)

◇ זמר כל מקדש ◇

כל מקדש

זמר כל מקדש נתקן לכניסת שבת, ולכן נהגו לאמרו רק בכניסתו שיקדשוהו אז בפ' ויכולו שנאמר בה ויברך וגו' השביעי ויקדש וגו', ובה ג"פ שביעי הרומזין על ג' שביעיות שישראל שובתין ושומרין, שבת ז' לימים, שמטה ז' לשנים, יובל ז' לשמיטיות, והכוונה לעורר זכות ישראל בזה ולבקש אח"כ עליהם עזור וכו', שבזכות זה יתן ה' להם שכר שבת ויגדילו בשכר שמטה ויגדילו בשכר יובל, ונהגו לנגנו בנגון הכל יודוך, שמדבר ממעשה בראשית ומסיים בימי משיח ותחיית המתים, וכל מקדש קאי על גמר מעשה בראשית שבפ' ויכולו ומסיים בימי משיח ותחיית המתים.

(סידור היעב"ץ – לפני כל מקדש אות ב)

כל מקדש יכולין לומר בלי ניגון

בשם ר שמעריל, הזמירות "כל מקדש" וברוך ד' יום יום היא כמו תקיעה ראשונה שהוא קול פשוט, וכל בן אדם יכול לעשותו (על כן אין צריך לנגן), ואח"כ כנגד שברים תרועה אין כל אדם יכול לעשותו שצריך מנגן.

(אמרי פנחס - שער ד אות לז)

כל מקדש שביעי כראוי לו, כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאד על פי פעלו, איש על מחנהו ואיש על דגלו

כ"א יש לו שייכות עם השבת כפי בחינתו

'כל מקדש שביעי כראוי לו', פירש הרה"ק רבי ברוך ממעזבוז זי"ע, שיום השביעי מקדש 'כל' אחד מישראל 'כראוי לו', כל איש ואיש על פי השגתו ועבודתו.

(בוצינא דנהורא - זמירות שבת בד"ה כל)

קידוש השבת כפי מדרגת האדם

כל מקדש שביעי כראוי לו, כל אחד מישראל מקדש את השבת באותו אופן שהכין עצמו לכך, וזהו, 'כל מקדש שביעי', היינו האדם מקדש את יום השביעי, 'כראוי לו' כפי שראוי לו לפי עבודתו והכנתו לשבת.

(תפלה לדוד - זמירות ליל שבת בד"ה כל)

שכר המקדש כראוי לא ניתן להאימר

דקדק הרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר, מדוע התפרש רק שכר ה'שומר שבת מחללו' שהוא רב מאד, ואילו שכרו של ה'מקדש שביעי כראוי לו' לא התפרש כלל, ונראה שהוא משום שרק את שכר השומר שבת ניתן לפרש בפה, אבל שכר המקדש שביעי כראוי, הוא גבוה מעל גבוה ואי אפשר לפרשו.

(שם משמואל – פרשת וישלח תרעח בד"ה במד"ר)

השומרה לפנים משורת הדין נוטל שכר גם בעולם הזה

השומר שבת כדת שכרו 'על פי פעלו', ונוטל שכרו רק בעולם הבא כשורת הדין, אך המחמיר לפנים משורת הדין 'שכרו הרבה מאוד', ואוכל מפירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא.

(בית יעקב - בד"ה כל)

זדונות נעשים כזכויות על ידי השבת

כיון שמענג את השבת כראוי, ושב בתשובה מתוך אהבת ה', נעשים זדונותיו כזכויות, והרי הם נחשבים

כעשיית מצוות, ונוטל שכר על כל פעולה ופעולה מזדונותיו, ולכך 'שכרו הרבה מאוד'.

(שער יששכר - תשרי מאמר שוכה ישראל)

השפעת השבת תלויה בהכנת האדם

השבת היא מקור הברכה, לכל ימות השבוע, ברם הברכה תלויה כפי הכנתו של האדם לשבת, כי אם מכין עצמו לשבת בעניני גשמיות ותפנוקי מעדנים, הרי הוא מבורך על ידי השבת בשפע גשמי. אבל אם מקדש ומטהר נפשו לשבת, משפיעה עליו השבת שפע רוחני, ונמצא ששכר ושפע השבת תלוי בפעולת האדם בהכנתו לשבת.

(מגדלות מרדכים - ליל שבת קודש ד"ה כל מקדש)

פעולת ישועות מכח שמירת השבת

שכרו של השומר שבת הוא, שיכול לפעול ישועות בשמים על פיו, כמאחר חז"ל (מו"ק טז:) 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים', ועל ענין זה רומזות התיבות 'על פי פעלו'. וכבר שנינו במדרש (שמו"ר כה יב), שבעת ששומר אדם את השבת, הרי הוא גוזר גזרה והקב"ה מקיימה.

(בית אהרן - ליקוטים בשם רבי מרדכי מקרעמיניץ)

שכר לפי פועל המעשים בעליונים

בזכות כל דבר שאדם מענג בו את השבת, ואפילו בכסא דהרסנא, נותנים לו את משאלות לבו. שכן אף על פי שעינג את השבת רק בדבר מועט נחשב לו הדבר למצוה גדולה, משום שנפעלו מכח מעשיו תיקונים עליונים בנפש רוח נשמה. והוא שאמר הפייט 'שכרו הרבה מאוד על פי פעלו', שקבלת שכרו היא בזכות מה שנפעל בעליונים על ידו.

(אהבת שלום – פרשת משפטים בד"ה אם)

שבת בשבתו

עניני שבת קודש בפרשת השבוע

בזכות תוספת שבת תהיה הגאולה ברחמים

ואזכור את בריתי לכן אמור לבנ"י אני ה' והוצאתי וגו', י"ל עפימ"ש הגה"ק בעל ייט"ל ז"ל (פר' בא) טעם שיצאו קודם זמנם, כי ידוע דבמדה שאדם מודד מודדין לו, **וכיון שראה הקב"ה שעתידין ישראל לעשות משמרת לתורה גדרים וסייגים כגון להוסיף מחול על הקודש בשבתות ויו"ט שהוא סייג כאילו כבר הגיע זמן שבת, כ"כ הקדים הקב"ה לגאלינו קודם זמנו וכאלו כבר הגיעו זמנו** עכל"ק, והנה אחז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין והכוונה שבת עצמו ועוד תוספות שבת דאם ישראל יקדימו עצמם בשמירת שבת אז יקדים הקב"ה ג"כ זמן הגאולה מדה כנגד מדה.

והנה אם היתה הגאולה בזמן הקבוע אז לא הי' היציאה במדת הוי' הרחמים רק בדין, וכיון שהזכיר הקב"ה שם הוי' שהיא רחמים נשמע דהגאולה תהי' ברחמים לפני הזמן הקבוע, וזו **ואזכור את בריתי הוא ברית שבת ותיבת את לרבות באה על תוספות שבת**, ויען כי שמרו בנ"י את בריתי הוא שבת ותוספות שבת, [לכן בגימ' מדה במדה], היינו מדה כנגד מדה, **אמור לבנ"י אני הוי"ה והוצאתי** וגו' דבזכות ב' שבתות אני מתנהג עמהם במדת הרחמים להוציאם לפני הזמן.

(זכור ושמור)

השכר הוא לפי מה שפעלו מעשיו בעליונים

שהשכר אינו לפי מעשינו אלא לפי מה שפעלו מעשי ידינו תענוג ונחת רוח לבורא העולמים.

(סידורו של שבת - שורש ה ענף ג אות ז)

ריבוי השכר כמידת פועלו

בעל האהבת ישראל תירץ בשם אביו, שאמנם שכר השבת מרובה מאוד בלא מדה ובלא שיעור, ברם גודל השכר תלוי 'כפי פעלו', שכפי מסירות הנפש והתעוררות הקדושה שיש לו לשמירת השבת כך הוא ריבוי שכרו.

(בשם מרדכי - ח"ב כתבי מא"ה אות לז)

תשובה מכפרת לחייבי כריתות על ידי שמירת שבת

עוד יש לפרש על פי דברי הגמרא (שבת קיח:), אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, 'כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו על כל עוונותיו'. וביאר הט"ז (או"ח סי' רמב), שמדובר במי שעבר על כריתות ומיתות בית דין, שהתשובה תולה לו ויסורים ממרקים, אך אם היה שומר שבת כהלכתו, מועילה תשובתו לכפר לגמרי על עוונותיו.

נמצא שהחוטא בכריתות ומיתת בית דין, אע"פ שלומד תורה ומקיים מצוות ה', אינו נוטל שכר עליהם, משום שלא הועילה לו תשובתו, כמאמר הכתוב (תהלים ב טז) 'ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי'. אך על ידי שמשמר שבת כהלכתו שב ונרפא לו, והרי הוא חוזר ונוטל שכר על כל פעולת המצוות שעשה, ונמצא בידו שכר מרובה. ולכך רימז הפייט באומרו 'שכרו הרבה מאד על פי פעלו'.

(אמרי יוסף - פרשת ויקהל בד"ה נמצינו)

שבת בשבתו

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

למחר יהיה האות הזה - אות שב"ק, שהוא פדות הצלה והבדלה בין ישראל לעמים

ושמתי פדות בין עמי ובין עמך למחר יהיה האות הזה, וי"ל דהיינו מצות שבת, שאלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין, ומצות שבת הוא המבדיל בין ישראל לעמים שגוי ששבת חייב וכו' זהו בין עמי ובין עמך, והוא נקראת אות כמו שנאמר **'ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם'**, וניתנה במרה, זהו שאמר **'למחר יהיה האות הזה'** היינו במרה, וזהו שהוא מרומז בפירוש רש"י ושמתי פדות שיבדיל וכו' היינו כמו שאנו אומרים בברכת הבדלה במוצאי שבת קודש 'המבדיל בין קודש לחול בין ישראל לעמים' וכו' והבן.

ובזה יונח אומרו 'ושמתי פדות' לשון עבר, ולכאורה הוי ליה למימר ואשים פדות, להבא כמו שאמר למחר יהיה וכו'. **אלא דידוע משה תיקן להם במצרים את יום השבת לנוח, זה שאמר ושמתי פדות מכבר, אמנם במצווה ועומד לא היה עד שבאו למרה, זה ושאמר למחר יהיה האות הזה, היינו במצווה ועומד כמו שנאמר שם שם לו.**

(דברי ישראל)

שכרו הרבה מאד על פי פעלו, מקשים העולם דשני דברים אלו סותרים זה את זה, כי "שכרו הרבה מאד" משמע נחלה בלי מצרים וללא גבולות, ואילו "על פי פעלו" משמעו שיקבל כפי מה שפעל במפעליו, ויש על כך הרבה תירוצים מצדיקים קדושי עליון, בדרך הפשט אמר הרה"ק בעל ה'אמרי ברוך' מויזניץ זי"ע, שהשבת דומה לסחורה טובה שכאשר ישקיע בה האדם יזכה לרווחים הרבה, אך עדיין תלוי כמה ישקיעו, כמו כן השבת שכרה הרבה מאד, אלא שתלוי כמה האדם משקיע "ועל פי פעלו" תלוי כמה פירות יקצור מכך.

(זמירות מפי ספרים וסופרים – עמוד צב)

בשב"ק נשלם המגן והשמירה, וע"כ נקרא ימי המעשה ע"ש עשיית המגן והשמירה היינו השב"ק, כי השבת נעשה ע"י ימי המעשה, כי שבת לית לה מגרמה כלום כנודע, וזה תלוי כפי ערך הפעולה, וכפי ערך הדעת, וכפי ערך התפלות וכפי ערך הימים כנ"ל. וזהו פי זמר הנעים (זמר כל מקדש) כל שומר שבת כדת מהללו ש'כרו ה'רבה מ'אוד ר"ת מש"ה, על פי פעלו לרמוז שבחי' שומר בחי' שבת בחי' מגן תלוי כפי ערך הדעת בחי' משה וכפי ערך הפעולה שפעל בששת ימי המעשה.

(אהבת שלום, קאסוב - פרשת לך לך בד"ה אנכי)

י"ל עפ"י שכתב הה"ק מהרמ"מ מקאסוב זצקל"ה לפרש [בזמר 'כל מקדש' לליל ש"ק] 'שכרו הרבה מאוד על פי פעלו'. ודקדק, כיון דאינו רק לפי פעלו ומעשיו הטובים, א"כ מאי שייך 'הרבה מאוד', הלא אינה רק מדה כנגד מדה. ופירש הכוונה, דקדושת שב"ק יש לה זה הכח לפעול ישועת ישראל בדיבור לבד, מה שהצדיק גוזר טובות על ישראל, וא"צ לשום פעולות וסגולות השמות. וזהו 'על פי פעלו', על פיו לבד פועל ישועות בקרב הארץ, עכדה"ק [בספרו אהבת שלום תנינא פרשת שופטים בד"ה על פי].

(אמרי נועם, דזיקוב - פרשת ויקהל אות ז)

הכנעת הגוף

שכר שנותנים לשומר שבת כראוי הוא שיהיה 'איש על מחנהו', כלומר בעלים על רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, שמכח שמירת שבת ביכולת האדם לכבוש את כל אברי גופו וגידיו ולשעבדם לעבודת הבורא.

(אמרות משה, קאברין – זמירות שבת בד"ה שכרו)

איש על מחנהו ואיש על דגלו

הרה"ק בעל אהבת שלום מקאסוב זלה"ה, היה אומר בפיוט 'כל מקדש' אחר 'איש על מחנהו ואיש על דגלו' בלשון אשכנז: יהי רצון שישבו כל אחד ואחד מישראל בכל שבת קודש עם בני ביתו.

(לבושי מכלול - סי' ד)

אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל
ביום השבת קודש שישו ושמחו במקבלי מתן נחליאל.

בזכות השבת נגאלו ממצרים

'אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו', בזכות השבת ישראל נגאלים, כמו שהמציא משרע"ה במצרים בעצתו אל פרעה לאמר אפשר פועל עובד במלאכה תמיד ונתן להם מנוחה יום אחד בשבוע, והוא השבת כמבואר במדרש, וכוונת משרע"ה היה כי בזכות השבת אשר הם שומרים יהיו נגאלין, וכן היום עיקר הגאולה היא נעשה בשבת.

(תפארת שלמה - פ' תולדות בד"ה וישבת)

קדושת שבת גדולה כהקרבת הקרבנות בביהמ"ק

ידוע כל כוונת צפית הגאולה העתידה ואשר מחכים בבנין בהמ"ק ולהקריב קרבנות הוא, לעשות תיקון

היחודים בשלימות בכל העולמות כמקדם, כמש״כ בכל הקרבנות (ויקרא כג, לז) ׳להקריב אשה לה״, אמנם בקרבנות שבת לא נאמר בכל המקרא אשה לה׳, כי אמנם בשבת אין צורך לעשות היחוד ע״י קרבנות, כי היחוד נעשה ממילא בקדושת שבת, ע״י תפלת שבת כמו בזמן שביהמ״ק קיים. וזהו שאנו אומרים ׳אוהבי ה׳ המחכים בבנין אריאל׳, לעתיד לתקן היחוד הנה עתה ׳ביום השבת שישו ושמחו׳, כי גם עתה נעשה כמוה ביום השבת.

(תפארת שלמה - פ׳ תולדות בד״ה וישבת)

השראת השכינה כזמן בית המקדש

אין לדאוג ולהתאונן על חורבן הבית ביום שב״ק, כמ״ש (בזמירות שב״ק) אוהבי ה׳ המחכים בבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו כו׳, כי ביום השבת הוא באמת בבחינת בנין בהמ״ק, מפני כי השכינה הקדושה שורה בתוכנו כמו בשעת בנין בהמ״ק.

(תפארת שלמה - פרשת ויצא בד״ה ושבתי)

קדושת השבת בשבת כמדרגה שלפני החטא

ישראל קודם שחטאו בעגל, לא היה להם צורך בהקמת משכן, משום שהיתה השכינה בתוכם, על ידי כתרי נעשה ונשמע שהוכתרו בהם. אך לאחר שחטאו בעגל וניטלו מהם הכתרים, היו צריכים לעשיית המשכן, מקום להשראת שכינה בישראל. אך בשבת קודש, כיון שמחזיר משה רבינו לישראל את כל אותם הכתרים שניטלו מהם וניתנו לו, חוזרת אותה הקדושה שהיתה מלפנים בישראל, ושורה על כל אחד ואחד. ולפיכך ׳אוהבי ה׳ המחכים לבנין אריאל ביום השבת שישו ושמחו׳, שכן אעפ״י שעדיין אין בית המקדש בנוי, ששים ושמחים בשבת משום השראת השכינה, השורה בשבת על כל אחד ואחד, והרי הם כאנשי דור ׳מקבלי מתן נחליאל׳ שלא היו צריכים למשכן.

(שם משמואל – פרשת ויקהל תרע ד״ה דעת)

אריאל הוא המזבח

פירש הרה״ק רבי פנחס מקורין, ש׳אריאל׳ הוא המזבח הנקרא ׳אור אל׳, ככתוב ביחזקאל (מג, טו). והטעם שהזכיר הפייט את המזבח, הוא משום שבשבת צריך להזכיר את האור במעשה דיבור ומחשבה. במעשה על ידי הדלקת נרות בשבת, בדיבור על ידי אמירת פרק ׳במה מדליקין׳, ובמחשבה היינו במה שאנו מצפים לבנין המזבח הנקרא ׳אריאל׳ דהיינו לאור האש של המזבח.

(אמרי פנחס השלם - שער השבת אות סה)

חירות מיצר הרע

בזמירות של ליל שבת קודש (פיוט כל מקדש) אוהבי ה׳ המחכים בבנין אריאל וגו׳. כי כשבא שבת, פוסק הזוהמא ויצר הרע מאדם. וכאשר תיפסק הזוהמא בשבת קודש, יהא לבו של אדם נכון ובטוח לבל יחטא עוד, ויש לו מנוחה מאויב שלו מסביב הוא היצר הרע, כל שכן אם זוכה בשבת קודש להפכו לטוב ולשים מר למתוק, וממנו נקח לעבוד השי״ת. וז״ש אוהבי ה׳ המחכים בבנין אריאל, למען אז הרשעה כלה כעשן תכלה, ורוח הטומאה יעביר מן הארץ, ויצר הרע יבטל מן העולם, ומלאה הארץ דעה את ה׳, ביום שבת קודש שישו ושמחו, כי שבת הוא מעין עולם הבא (ברכות נז:), ופסקה זוהמא כמקבלי מתן נחליאל, כמו שבשעת מתן תורה פסקה הזוהמא ונעקר היצר הרע (שהש״ר פ״א סט״ו), כמו כן מדי שבת בשבתו, לכן שישו ושמחו לאשר תמצאון מנוחה מאויביכם. גם שאו ידיכם קדש, כלומר שאו שתי ידים, יד ימין ויד שמאל, הרומז ליצר טוב ויצר הרע (זוהר בראשית מט:), קדש לה׳, ואז אמרו לאל ברוך ה׳ אשר נתן ״מנוחה״ לעמו ישראל, כי מצאו מנוח מיצר הרע מסביב, כי נעקר מלבן.

(ייטב לב – פרשת נח בד״ה או יאמר)

מתעורר גאולת אחישנה

אוהבי ה׳ המחכים בבנין אריאל וכו׳. כי כבר אמרו (סנהדרין צח.) זכו אחישנה (ישעיה ס, כב). והנה להיות זכו בבחינת אתערותא דלתתא בלי אתערותא דלעילא, הדבר קשה עד מאד, כי הדורות מתמעטין, ושאור שבעיסה מעכב. אך בבחינת אתערותא דלעילא להעיר לבבנו לתשובה, יכול להיות בכל עת, כי היד ה׳ תקצר להטות לבבנו אליו וללכת בדרכיו ולשוב אליו באמת ובתמים. ולזכות לבחינת אתערותא דלעילא העצה לזה נ״ל, על פי המבואר בסה״ק כי כל המועדים תלויין בקביעות על פי בית דין. ושבת קודש הוא קדוש מעצמו בלי שום סיוע ממעשה התחתונים. אם כן על ידי שמירת שבת כהלכתו יכול להמשיך בחינת אתערותא דלעילא בלי עובדא דלתתא. וז״ש אוהבי ה׳ המחכים בבנין אריאל, ונפשם עליהם יכאב לאמר מתי יבנה, העצה לזה ביום שבת קודש שישו ושמחו, (כי הוא בחינת אתערותא דלעילא בלי אתערותא דלתתא), כמקבלי מתן נחליאל, כלומר כמקבלי התורה שכפה עליהן ההר כגיגית, להודיעך שהתורה לישראל בבחינת נחלה בלי אתערותא דלתתא, על כן גם שאו ידיכם קודש ואמרו לאל ברוך ה׳ אשר נתן מנוחה לעמו ישראל, שאין צריך לעובדא דלתתא כלל, ועל דרך זה יוכלו לעורר הגאולה יום שכולו שבת על ידי בחינת אתערותא דלעילא בלי עובדא דלתתא.

(ייטב פנים - שם הגדול אות ד)

כל שבת מציאה חדשה

והיא השמחה בשבת, שכן כל שבת ושבת היא כמציאה חדשה, לפי שמשיגים בה קדושה חדשה שלא זכו לה מעולם. והוא שאמר הפייט ׳שישו ושמחו כמקבלי מתן

נחליאל', שכן כשם שבשעת מתן תורה, נודע לישראל גדלות ורוממות התורה שלא שיערום מראש, כך בשבת מתעוררת קדושה חדשה שלא שיערוה מראש.

(שם משמואל – פרשת וארא תרע"ב בזמירות)

קבלת מלכות שמים ללא חשש מהעונות

כשם שישראל במתן תורה, לא נעצבו על שהיו במדריגה תחתונה במצרים, אלא קיבלו את התורה מחדש, כן צריך אדם בכל שבת ושבת, לקבל עליו מלכות שמים ולא להיעצב מפני עוונותיו.

(חשבה לטובה – עניני שבת עמוד קה ד"ה ביום)

בני ישראל שמחים מידי שבת בשבתו משום שמשה רבינו מחזיר להם את הכתרים

על פי מה שאמרו רז"ל (שבת פח.), בשעה שהקדימו ישראל 'נעשה' ל'נשמע', באו ששים רבוא של מלאכי השרת, לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד 'נעשה' ואחד כנגד 'נשמע', וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים רבוא מלאכי חבלה ופירקום, וכולן זכה משה ונטלן, ועתיד הקב"ה להחזירן לנו, שנאמר ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם, (ישעי' לה, י), שמחה שמעולם על ראשם.

ואיתא בשם האר"י ז"ל (שער הכוונות ענין מזמור שיר ליום השבת), כי בכל ערב שבת מחזיר משה רבנו לבני ישראל, אותם האורות והעטרות שקבלו ישראל בהר סיני, 'ואלו האורות נתנים לישראל בכל ערב שבת, בסוד תוספת קדושת שבת', וזהו 'אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל', שאז יוחזרו להם אותם הכתרים שזכו בהם בשעת מתן תורה, אמנם 'ביום השבת קודש שישו ושמחו', לפי שמשה רבנו מחזיר לבני ישראל את הכתרים מדי שבת בשבתו, וזוכים בהם 'כמקבלי מתן נחליאל', כמו בשעה שהקדימו נעשה לנשמע וקבלו את התורה. (מהרי"ד מבעלזא).

(לקט אמרי קודש - פרשת קדושים עמוד סז)

ביום השבת קודש שישו ושמחו כמקבלי מתן נחליאל, כמו במתן תורה לא היו ישראל מרגישים בעצמם נפולים, במה שחטאו קודם מתן תורה, כי לא היו עוד מצווים, כן בשבת קודש ירגיש עצמו כמו שמצווה מחדש.

(חשבה לטובה, אלכסנדר – עניני שב"ק דף קה ע"א)

טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים

המחבר של 'כל מקדש' לא הספיק לגמרה מרוב תשוקה

הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש ז"ל אמר שבעל מחבר הזמר "כל מקדש" לא השלים הא"ב, כי מרוב תשוקתו יצתה נפשו באמצע ולא הספיק לגמרו.

(זמירות אור הגנוז)

המשיך ברכות וישועות רבות בסגולת זמר כל מקדש

גאון אדיר בכל מכמני התורה היה הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זיע"א, כל ימיו לא חפץ להתעטר באיצטלא של אדמו"רות, ועד סוף ימיו נשאר רק בתורת רב ואב"ד, אם בעיר ראווע שם נולד, אם בעיר יאריטשוב, ואם בעיר קאמינקא שם ישב עד להסתלקותו ביום בכ' לחודש מר-חשון תרי"ב.

אנשים רבים היו מסובים על שולחנו בסעודות שבת, בו היה נשמע קולו באמירת דברי תורה מתוך ריתחא דאורייתא, שכן כאמור היה גאון אדיר, והיה מקיף בדברי תורתו את כל מכמני התורה, אותה התלהבות ניכרה עליו לאחר מכן בעת הזמירות, לרוב היה שר את הזמירות לבדו, בניגונים ידועים, אולם יש ולפעמים הוא מכבד את היושבים לצידו בשירת הזמירות.

גדולה מעלתם של זמירות שבת קודש, היה רבי שלום רגיל לומר, שכן יש להם כח מיוחד גם בהיכלות העליונים בשמים ממעל, ועל כך הזכיר פעמים רבות את דברי התיקוני זוהר, כי יש היכל מיוחד גנוז למעלה, שרק הנשמה נהנית ממנו, ואינו נפתח אלא על ידי ניגונים, שמקורם בנשמה, ולהיכל זה כיוון אלישע הנביא כאשר שר שלשה ניגונים.

כאשר מזמרים זמירות שבת בהתלהבות בכוונה יתירה, הוסיף ואמר רבי שלום, ניתן לפתוח היכל זה, ואם בכל זמירות שבת כן, הרי שעל אחת כמה וכמה כאשר מזמרים את הזמר 'כל מקדש שביעי', שכן גדול הכח של הזמר 'כל מקדש', שבכחו אפשר להמשיך פרנסה בשפע לכל אחד, כפי שאומרים בתחילת הזמר 'שכרו הרבה מאד על פי פעלו', 'משוך חסדך ליודעיך', ללמדנו, כי אפשר להמשיך חסדים ושפע של גשמיות בזכות ניגון זה.

ומספרים, כי פעמים רבות היו באים אנשים לשמוע אותו כשהוא שר ניגון זה בהשתפכות הנפש, והיה מברכם בשפע ברכה והצלחה ופרנסה בריווח, והיו נושעים.

הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים – וְאֶת בְּנֵיהֶם וְלִמְּדוּן וְיָרְאוּ

מעמד

למען דורותינו

ג' בשלח תשפ"ג

למען
הצלחת חינוך
בנינו ובנותינו

בצל נסיונות הדוד
וסכנות כלי
הטעכנאלגיע

ג' בשלח - ט' שב"ט תשפ"ג לפ"ק

בהיכל בית מדרשינו המפואר זכרון מאיר

אונזער השתדלות 'למען דורותינו'

פנימי תרפ"א בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור אצל הגאון הצדיק רבי יוחנן סג"ל וואזנער שליט"א

ראב"ד סקווירא, מאנטריאל – בעמח"ס שו"ת חיי הלוי

יום ה' פרשת חיי שרה תשפ"ג לפ"ק

הגאון ראב"ד סקווירא שליט"א קיבל פני רבינו בכבוד והערצה והציג את בנו הרה"ג ר' יעקב יוסף סג"ל וואזנער שליט"א ראש כוללינו במאנטרעאל יצ"ו

ואמר: דאס איז מיין זוהן, ער איז דער ראש הכולל דאהי אין רבינ'ס כולל.

וישאלו רבינו: נו, ווי אזוי גייט עס אין כולל?

הררי"י: ב"ה די יונגעליט לערנען זייער פלייסיג.

רבינו: ברוך ה', מ'הערט שיינע גריסן.

הררי"י: מ'זעהט אין זיי א חיזוק וועז דער רבי קומט.

ראב"ד סקווירא: זיי קומען זיך פארהערן אסאך.

רבינו: ב"ה כ'הער אז ס'איז דא אין כולל אסאך חשוב'ע יונגעליט.

ראב"ד סקווירא: כ'האב נעכטן פארהערט א חתן, א תלמיד פון רבי'נס ישיבה, וואס גייט אי"ה חתונה האבן בקרוב...[1]

ודברו אודות העירוב בעיר מאנטריאל ונו"נ בדיני מחיצה וגדר שעושים לתיקון העירובין ודברו מהעירוב בעיר קרית יואל ושאר עיירות

רבינו: אונז האבן מיר אן עירוב אין קרית יואל, מיט א מחיצה ארום די שטאט.

ראב"ד סקווירא: ממש א מחיצה?, אין סקווירא אויך. דעמאלטם איז נישטא קיין שאלות, די שיטת הרמב"ם איז דאך דאס.

רבינו: יא, מ'איז מחמיר לויטן רמב"ם אויך.[2] נאר אויף אריבער די גאס, נאר דארט דארף מען האבן א צורת הפתח.

עס קאסט אסאך געלט צו מאכן א גדר.

הרה"ג ר' יהודא שטערן שליט"א מראשי הכולל: דא אין מאנטריאל ביי אונז אין קאנטרי (קרית ברך משה) מאכט מען יעצט אויך א גדר. דער דיין (הרה"ג רבי מענדל ווערצבערגער שליט"א דומ"ץ קהלתינו) האט זיך אריין געלייגט צו מאכן א גדר.

רבינו: אבער דא אין שטאט אין מאנטריאל איז נאכנישט דא קיין עירוב?

ראב"ד סקווירא: עס איז דא אן עירוב אבער נישט יעדער טראגט.

רבינו: עם מוז דאך זיין עפעס, כ'האב פארשטאנען אזוי.

ראב"ד סקווירא: יארן איז נישט געווען, נאר לעצטנס איז געווארן.

---

1 ה"ה האברך היקר ר' יחיאל מיכל ברי"צ וויים ני"ו מחשובי אנ"ש במאנטרעאל כעת בוומסב"ג, וממובחרי התלמידים יוצאי ישיבתינו הק' בקרית יואל, שנבחן ע"י הגאון ראב"ד סקווירא שליט"א על שו"ע יו"ד חלק א', והגאון ראב"ד סקווירא שליט"א החתם שם בפני מרן שליט"א על כתב ההצטיינות ומסרו ליד האברך הנ"ל.

2 שיטת הרמב"ם (הובא בדעה שניה בשו"ע סי' שפ"ב ס"י) שלא מועילה צורת הפתח יותר מעשר אלא כאשר רוב ההיקף הוא ע"י מחיצות, והמשנ"ב (ס"ק נ"ט) כתב שנכון לחוש לשיטת הרמב"ם. וכן החמיר בשו"ע הרב.

רבינו: דא אין די אידישע געגענט.

דער ייטב לב האט געהאט צו טוהן אין סיגוט, אינדערהיים האט עם געהייסן א בירגער מייסטער, דאהי הייסט עם א מעיאר, מיט"ן מעיאר פון שטאט, כ'מיין ס'איז געווען וועגן די עירוב, ער האט געוואלט מאכן א עירוב און שטאט, און דער בירגער מייסטער האט נישט געלאזט, דער בירגער מייסטער איז געווען א פריין און אז ער האט נישט געלאזט האט מען נישט געקענט מאכן, ער האט געהאט דארטן א צרה, האט ער געשיקט א שליח קיין צאנז צום דברי חיים, דער דברי חיים האט אויסגעהערט דעם שליח, און ער האט זיך אזוי פארטראכט, און ער האט געזאגט, ער האט טאקע א שטארקן שר, אבער מ'וועט זיך אן עצה געבן מיט אים, 'מ'וועט אים נאך ארויס טראגן מיט געזאנגן', עפעם אזוי האט ער געזאגט אזא לשון, 'מ'וועט אים נאך ארויס טראגן מיט געזאנגן'.

למעשה, ער איז געזיצן אין זיין קאנצעליי, אין זיין אפיס, אינעם מעיאר'ס אפיס, און ער האט באקומען א נערווז בראך דארט אין אפיס, און ער האט אנגעהויבן צו טאנצן און שפרינגען אזוי ווי א חסר דעה, אזוי אויף די גרויסע טענער, אזוי אז מ'איז געקומען מ'האט אים געמוזט בינדן די הענט, און מ'האט אים ארויס געפירט אזוי, און ער האט געמאכט קולות וברקים, ער האט געשריגן משונה'דיג, און די גאנצע שטאט איז זיך צוזאם געלאפן, ס'איז געווען א גרויס געשהניש, מ'האט אים ארויס געפירט אזוי פון אפיס, אזוי געבינדענערהייט, און אלע קינדער זענען זיך צוזאם געקומען און מ'האט געקלאטשט, בקיצור ס'איז געווען ישמחו..., אזוי איז געווען, מ'האט אים ארויס געפירט מיט געזאנגן אזוי. דער נאסאדער רב ז"ל האט געזאגט אז ער איז אויך געווען פון די קינדער, ער איז אויך געווען פון די וואס האבן נאכגעטאנצט, ער איז דערבייי געווען.[3]

דער ייטב לב האט געוואלט מאכן א עירוב איז סיגוט, און אזוי ווי מ'האמיר געשמועסט ער האט געהאט שווערייגקייטן, דעמאלטם איז ר' משה ארי' געווען דארט (הרבני החסיד רבי משה ארי' פריינד ז"ל ראה"ק דק"ק סיגוט יצ"ו) ער האט אים צוגעזאגט עולם הבא אויב ער ערלעדיגט א עירוב, ער האט אים געזאגט אויב ער איז ממדר אן עירוב זאגט ער אים צי עולם הבא.

הרר"י שטערן: עס איז געווען אן ענין מ'זאל נישט טראגן נאר מיט א שטאט'ס רב?

רבינו: אינדערהיים איז איבעראל געווען א רב, יעדע שטעטל האט געהאט א רב.

אינדערהיים איז נישט געווען אזוי ווי היינט, מ'קען זיך דאם היינט נישט פארשטעלן דאם לעבן, אין ביהמ"ד איז נישט געווען קיין סידורים, אז מ'האט געוואלט האבן א סידור אין ביהמ"ד האט מען מיטגעטראגן. און אז מ'האט געוואלט שבת האבן ווארימע טשולענט, איז געווען א בעקער, און מ'האט געטראגן שבת צום בעקער, דארט האט מען געהאט ווארעמ'ס, און אז מ'האט נישט געקענט טראגן האט מען נישט געהאט.

מ'האט מיקל געווען אז ס'איז נישטא קיין רשות הרבים דאורייתא (עי' סי' שמ"ה סעיף ז' די"א דבזמן הזה אין רשות הרבים), און מ'האט מיקל געווען דורך קליינע קינדער.

ראב"ד מקוירא: אין הלכות יום טוב, זעהט מען וועגן התירו סופו משום תחילתו (עיין ביו"ד סי' רס"ו). עס איז ממש טאקע אזוי געווען.

רבינו: אזוי איז געווען, מ'פארשטייט דאם נישט היינט, א סידור איז א פראבלעם?, יא, א סידור איז געווען א פראבלעם, א חומש וכדו', ס'איז נישט געווען.

מ'זאגט נאך אויפן בעל שם הקדוש, ער האט געדאוועט אין ביהמ"ד, און ער האט געהאט זיין סידור צו דאוועגען, און ער איז אריין געקומען אמאל אין ביהמ"ד, ער האט געוואלט דאוועגען, און די סידור איז נישט געווען דארט, ער האט נישט געהאט דעם סידור, ער דרייט זיך אויס זעהט ער עפעס א יונגל האט געוואלט דאוועגען און ער האט נישט

---

3 בהזדמנות אחרת סיפר רבינו שליט"א באריכות ענין זה: "דער ייטב לב האט געארבעט צו מאכן א עירוב אין סיגוט, און האט וועגן דעם ממש צוגעזאגט עולם הבא פאר וועם ס'ערלעדיגט דעם עירוב, מ'האט געטראגן דעם טשאלאנט צו א בעקער, סידורים און חומשים, אז מ'האט געוואלט דאוועגענ האט מען געמוזט טראגן, האט מען געזוכט קולות. אינדערהיים האט מען מקיל געווען, מ'האט נישט געהאט קיין ברירה, מ'האט געטראגן א סידור אין בית המדרש, ווייל ס'איז נישט געווען קיין סידורים, ס'איז נישט געווען ווי היינט, מ'האט מיקל געווען אז ס'איז נישטא קיין רשות הרבים דאורייתא (עי' סי' שמ"ה סעיף ז' די"א דבזמן הזה אין רשות הרבים), און מ'האט מיקל געווען דורך קליינע קינדער".

געהאט קיין סידור איז ער געגאנגען און געגומען זיין סידור, ער דרייט אוים און זעהט ווי דער יונגל האט זיין סידור, זאגט ער, 'יונגל, זאלסט לעבן הונדערט און צוואנציג יאר, אבער גיב מיר צוריק מיין סידור', ער האט צוריק געגעבן, און ער האט געלעבט הונדערט און צוואנציג יאר.[4]

ראב"ד סקווירא: כשגגה היוצאת מפי השליט.

ביים ראפשיצער רב איז געווען, עס איז געווען א איד מ'האט אווועק געשטעלט און ער האט נישט געקענט גיין.

רבינו: יא, מ'איז געקומען פארטאג'ס אינדערפרי און מ'האט אראפ געלייגט איינעם וואס האט נישט געקענט גיין, האט ער גזאגט, 'הייב דיך אויף פון דאנעט און לאמיך גיין', ער האט זיך אויפגעהויבן און געגאנגען פון דארט.

די מעשה איז געווען אזוי, ס'איז געווען א איד ל"ע וואס איז געווען געלעמט, ער האט זיך נישט געקענט רירן, און מ'האט אים געברענגט קיין ראפשיץ, און מ'האט אים אראפ געלייגט ביי די טיהר פונעם ראפשיצער רב, און ס'איז געווען פארטאג'ס, דער ראפשיצער רב האט געעפנט די טיהר אינדערפריה און ס'איז געווען טונקל, פארטאג'ס, און ער האט געוואלט ארויסגיין צו גיין אין מקוה, און ער זעהט ווי איינער ליגט דארט ביי די טיהר, זאגט דער ראפשיצער רב 'הייב דיך אויף און גיי פון דאנעט', דער איד האט זיך אויפגעהויבן כאחד האדם און איז געגאנגען.

ס'איז געווארן א טומל אין שטאט, דריי טאג האט דער ראפשיצער רב נישט געוואלט ארויס גיין פון שטוב, ער האט גזאגט אז ער שעמט זיך ארוים צו גיין פאר אזא מעשה...[5]

---

4 עיי' בס' שמועות וסיפורים מרבותינו הקדושים (אות ח) שמביא עדות מפי א' הרבנים ברוסלאנד שהבירו את הזקן הנ"ל, בהיותו בן מאה וארבע עשרה שנים והיה גבור חיל, וסחב עצים על כתפיו, וסיפר שהוא היה הילד הנ"ל והאריך ימים בזכות הסיפור הנ"ל מהבעש"ט הק'.

5 עי' בי"ג אורות (חלק ב' - מערכת ראפשיץ) שכ"ק האדמו"ר רבי יעקב'לע מפשעווארסק ז"ל הסביר למה כעת נתבייש יותר ממופתים אחרים אשר פעל, כי כשהצדיק מתפלל על איזה ענין ונתקבלה תפילתו אין בזה חידוש כל כך, אבל בעובדא דידן שהלה נושע בלי התאמצות בתפילה, ובפרט שהגה"ק מראפשיץ ז"ל אף לא ידע ממחלתו כלל, זה רבותא ביותר.

ביים בעלזער רב רבי יהושע'לע זאגט מען דאך אויך אזא מעשה וועלן איינער איז אראפ געפאלן פון דאך. ס'איז געווען א חתונה און איינער האט זיך אויפגעשטעלט אויפן דאך צו זעהן, און ער האט זיך אויסגעגליטשט און איז אראפ געפאלן, ער איז געווען זייער אין א שווערן מצב, און דער בעלזער רב איז צוגעגאנגען און האט אים גזאגט, 'פארשטעער מיך נישט די שמחה, הייב דיך אויף און גיי אהיים פון דא', אזוי זאגט מען איז געווען ביים בעלזער רב, ביי א חתונה איז עס געווען.

הרר"י שטערן: דער דיין האט א שאלה לעצטנס וועלן די מעיינות גייען אראפ דא...

רבינו: אונז האבן מיר דאך אויך א קוואל מקוה, אונז האבן מיר א נאטורליכן קוואל. ווי אזוי איז געמאכט די קוואל, מ'האט אויסגעבארט אין די ערד אזוי א רונדעכיגן נקב, הונדערט פופציג פום אראפ, און נאכדעם האט מען דאס אנגעפילט מיט צימענט, בעטאן, די גאנצע זאך, נאכדעם האט מען גענומען א בארער, א דינעם בארער, און מ'האט גבארט אין דעם, א לאך הונדערט פופציג פום אראפ, ביז אראפ צום קוואל, און דאס וואסער קומט ארויף פון זיך אליינם.

א' הנוכחים: נאטירליך? אהן א לופט דרוק?

רבינו: יא, אהן קיין לופט דרוק.

ראב"ד סקווירא: אין סקווירא איז אויך אזוי.

רבינו: יא, עס קומט ארויף פון זיך אליינם.

אבער נישט א גאנץ יאר, עס איז דאך דא זמנים וועלן עס שטייגט, און זמנים וואס עס פאלט.

מען טובל'ט זיך אין די קוואל וואסער, ס'ווערט נמשך פונעם מעין צום בור הטבילה, הוין דעם איז אויך דא מי גשמים, דער דאך איז א צימענטענע דאך, און פון דארט קומט אריין

וע"ע בס' עשר צחצחות (מערכת ו' אות ס"ב) שמביא מספר המאור הגדול, שהרה"ק מראפשין פי' 'כל שיח תדשא ותושיע', כי אם האדם זוכה אז פועל אפילו בלא תפילה, אלא מדבר דברים בעלמא בינו לבין חבירו ואומר האיש הזה צריך לרפואה, נתרפא תיכף, וכן כל מה שאומר פועל בדברים בעלמא, בלי שום תפילה, וז"פ כל שיח, אפי' שיחה בעלמא כדרך בני אדם יהא עושה פירות, וזה תדשא ותושיע, ע"כ.

דאם וואסער, ס׳מאכט זיך נישט קיין שאלה פון קיין גרובלעך.[6]

מ׳מוז דאך האבן א מקוה, פון דארט ווערט עס נמשך צו די מקוה, אזוי איז עס געמאכט, ס׳איז נישט איין בור, עס איז מערערע בורות טבילה.

אבער מ׳דארף דאך האבן א גאנץ יאר, איז דא א צווייטע קוואל וואס יענץ גייט שוין מיט א לופט דרוק, טאמער פעלט זיך אויס וואסער וועלט יענץ באנוצט.

הרר״י שטערן: מ׳מאכט דארט השקה?

רבינו: יא, עס איז דא השקה אויך.

ראב״ד סקווירא: בקיצור די שאלה איז צי מ׳מעג צוליגן וואסער. עס העלפט במילא נישט.

רבינו: ניין, ס׳העלפט נישט, אז מ׳גיסט צו וואסער גייט עס אראפ.

הרר״י שטערן: ס׳איז נפלאות הבורא, ס׳קען נישט האלטן.

רבינו: ניין, ס׳נוצט נישט, עס גייט אראפ.

הרר״י שטערן: רבי מיכאל בער האט געפרעגט פונעם רבי׳ן ז״ל אז וועט מ׳גייט אריין אין די מקוה הייבט זיך אויף די וואסער, און נאכדעם גייט עס צוריק אראפ, און אזוי וויטער עס הייבט זיך אויף און עס גייט צוריק אראפ, צי ס׳הייסט זוחלין.

רבינו: ער איז מברר דארט (בשו״ת דברי יואל ח״א סי׳ ע״א אות ב׳) אז דאם מיינט נישט זוחלין, נאר אויב מ׳דארף מצרף זיין צו די מ׳ סאה.[7]

אונז וואוינען מיר דאך אין קרית יואל, כלפי די גרויסע שטעט זענען מיר דאך א קליינע שטעטל, ווי אזוי איז דא וואסער? ס׳איז דא א גרויסער וואסער טאנק אין די הייעך פון שטעטל, און דאם ווערט אנגעפילט, במילא גייט דאם וואסער אראפ אין די רערן, קומט דאם ארויף אין יעדן הויז, עם מוז זיין העכער ווי אלע הייזער, ווייל וואסער גייט אראפ, טאמער נישט איז נישטא קיין וואסער, דאם איז דער מציאות, דער אויבערשטער האט אזוי באשאפן אז וואסער איז אזוי, ס׳איז מחובר אזוי צום מקור.

ראב״ד סקווירא: אין סקווירא איז געווען א שטיק צייט וואס מ׳האט געזאגט מ׳זאל נישט נוצן קיין קוואל וואסער, ס׳איז דא אסאך קוואלן, אסאך אידן האבן קוואלן, האט מען געזאגט דעמאלטס אז זיי זאלן נישט נוצן קיין קוואל וואסער כדי מ׳זאל קענען נוצן די מקוה.

רבינו: ס׳איז חלחולי מחלחלי ווי די גמרא זאגט. ס׳איז איינם פון די נפלאות הבורא אין די טבע אריין געלייגט.

די גמרא זאגט מים יורדין ממקום גבוה למקום נמוך, וואסער גייט פון די הייעך אראפ.

דערפאר איז תורה איז נמשלה למים.

א׳ הנוכחים: ס׳איז דא א ר״ן אין נדרים (מ.) וועגן דעם, וועגן פרת.

ראב״ד סקווירא: דעם מחלוקת פון שמואל מיט רב.

רבינו: ביי טבילה בנהרות דער ר״ן דארט.[8]

---

6 עי׳ שו״ת עמק שאלה להרה״ק מהארנאסטייפל (סי׳ מ״ץ וסי׳ נ) ובשו״ת אמרי יושר (סי׳ צ״ט) ושו״ת בית שלמה (ח״ב סי׳ פ״ב) ושו״ת דברי יואל (סי׳ ע״ז או״ז).

7 וזלש״ק: ... מ״ש מהדברי חיים (הלכות מקואות סעיף ה) שאם זוחל לתוך המקוה הוי זוחלין, הנה בפירוש הוא בדברי חיים שאף אם אינו יוצא לחוץ אלא זוחל לתוכו הוי זוחלין, אך לפענ״ד אין כוונתו ז״ל אלא היכא שצריך לצרף את המים הזוחל לשיעור מ׳ סאה, לא כשיש מ׳ סאה ושיעור טבילה מלבד המים הזוחל ואין צורך לצרפו כלל, וזהו ממש כדברי הספר מי השילוח (סימן ב׳ סעיף ז), וכבר הארכתי לבאר בראיות אמיתיות, אף אף על פי כן לכתחילה טוב ליזהר שלא יהי׳ שום מים זוחל לתוך המקוה בשעת טבילה, אבל מעיקר הדין נראה לפענ״ד דכשר בכה״ג.

8 דהתם בגמ׳ חולקים רב ושמואל אם הנהרות התרבו בעת ירידת הגשמים, וכשניכר לעין דכשהגשמים יורדין הנהרות מתרבים, האם נאמר דמכיון שנראה שהגשמים ריבו בהם את המים ממילא נפסלו הנהרות מלהיות כשרים לטבילה כי רבו הנוטפין על הזוחלין, ועטפין (דהיינו גשמים) צריכים להיות באשבורן, וכך דעת רב שאמר שכשיורד מטר בארץ ישראל העד המעיד על זה הוא נהר פרת שנמצא בבבל ע״י שמתרבה, דאע״ג שבבבל לא ירד גשם, אבל מכיון שירד גשם בארץ ישראל מגיעים מימיהם לבבל, ולכן נתרבו המים, ומוכח שרב סובר דהגשמים הם מרבים את המים, אבל שמואל חולק וסובר דנהר מתברך ומתרבה ממקורו, ואפילו אם נראה בעין שכשהגשמים יורדין נתרבו אז המים, אנו תולין שלא מהגשם הוא התרבה, אלא מחמת המים שנבעו מהתהום לקראתו וכדאמרינן במסכת תענית כל טבח וטפח יורד מלמעלה תהום עולה לקראתו טפחיים, נמצא שלא מי הגשמים נתרבו אלא מים שבנהר נתרבו, והם מי המעינות שבתוך הנהר, ולכן כשר הוא לטבילה, וכמו שאמר ר״א בר״צ במשנה במקואות (פ״ה) אם רבו הזוחלין על הנוטפין הוא כשר בזחילה.

א׳ הנוכחים: דא אין מאנטריאל איז דאך אויך דא א קוואל מקוה.

רבינו: יא, דער פעטער ז״ל מיט יארן צוריק האט עס אליין געׂכשר׳ט, ער האט זיך אויסגעטוהן די בעקיטשע און איז אריין אין די מקוה, און האט געגאסן זאמד.[9]

אינדערהיים אין אונזער געגענט איז געווען מעיינות מקוואות, אין אויבערלאנד נישט, אין אויבערלאנד איז געווען מי גשמים, דער חתם סופר, דאס איז דאך באקאנט.[10]

אבער אין אונזערע געגענט איז אלעס געווען מעיינות, עס איז נישט געווען קיין פראבלעם, מ׳האט געגראבן און מ׳האט געטראפן, האט מען געכשר׳ט מיט זאמד,[11] און

ולהלכה חולקים הראשונים, רבינו תם הביא ראיה מבכורות (נה) יובל שמו, ולמה נקרא שמו פרת שמימיו פרין ורבין דברי רבי מאיר, וחכ״א פרת שמו שמימיו פרין ורבין, ומסייע לשמואל דאמר נהרא מכיפיה מבריך, ואף שבגמרא כתוב על נהר פרת אבל כיון דרואים בפרת שהם מתברכים כל הנהרות נמי מכיפיה לפרת הם מתברכים, שהרי כל הנהרות מותר הם נמשכים, וכמו שאמרו בבכורות (מה.) דהנודר ממי פרת אסור בכל מימות שבעולם.

אבל ר״ח והרי״ף פוסקים שההלכה כרב שלא אומרים דנהר מכיפיה מתברך. והר״ן האריך דגם דברי שמואל אינם אמורים להלכה, ולמעשה חייש שמואל, וזהו מה שאמרו בגמרא דפליגי אין הכוונה שהוא בסתירה מוהלטת, רק שמעיקר הדין סובר שמואל דנהרא מכיפיה מתבריך, אבל חושש הוא להלכה שאינו כן, ולכן כיון דשמואל כך סובר, וגם רבנן חולקים על רבי מאיר שם, כי גרסינן שם חכמים אומרים פרת שמו ותו לא, ואם כן מבואר שחכמים חולקים וסוברים שנהר פרת אינו מתברך מכיפיה, הלכך פוסקים הם שהנוטפין שרבו על הזוחלים בנהר פרת אינם יכולים לטבול בהם.

9 היינו כשיטת התרומת הדשן שיש להכשיר את המעיין ע״י שמנגבים אותה מקודם ומייבשים אותה ע״י סדינים ועפר, והוא הדרך להכשיר לכתחילה את המקוה.

10 במשך הדורות עשו בור א׳ ובתוכו מ׳ סאה מי גשמים, ולידו עשו עוד בור שטובלים בו, והיו ממלאים אותו במים שאובים, וכדי להכשירו היו עושים נקב - כשפופרת הנוד - לחבר בין ב׳ הבורות, וזהו נקרא ׳השקה׳, ואף שבמשך הזמן נתערבו המים השאובים עם המי גשמים, עד שכמעט שלא נשאר מי גשמים בכלל (וע׳ בשו״ת חת״ס יו״ד סי׳ ר״ג וסי׳ ר״ל שהכשיר מקוואות כאלו).

אמנם ידוע שיטת הראב״ד ס״ל שמקוה כזו פסולה, וכמה גדולי הפוסקים ובתוכם מרן הדב״ח ז״ל חששו לדעת הראב״ד, ולכן טיכסו עצות ותחבולות בכדי להכשיר בורות השקה.

וידוע שיטת הגה״ק הדברי חיים ז״ל (שו״ת דברי חיים חו״מ סי׳ ל״ז) שכתב תקנה לזו לחבר עוד בור אחר של מי גשמים שאין בזה חשש של נתן סאה ונטל סאה, ע״י שנפסק ההשקה אח״כ, ורק מחברים אותו לרגע עכ״פ, והוא חוץ ממה שהוכשר הבור הטבילה ע״י בור אחר ממי גשמים, ששם ההשקה הוא בתמידיות.

ומפני שרבו חששות שונות בהכשר מקוה ע״י מי גשמים, ולאחר זמן יתכן לבוא לידי מכשולות, לכן השתדלו צדיקי ואאוני הדורות לעשות מקוה ממי מעיין, דבמעיין אין כלל חשש דנתן סאה ונטל סאה, כיון שאין מוסיפים מים שאובים.

ועיין בספר אור מאיר על מקואות [וכן מובא קצת בס׳ דברי יחזקאל החדש] שמעתי מעשה מרבותינו זי״ע בענין מקוה של מרן החת״ס זצ״ל ומה הי׳ דעת הדברי חיים זצ״ל בזה, הד״ח שמע שבעיר קראקא נבנה מקוה חדש כתשובת החת״ס ע״י הגאון ר׳ שמעון סופר זצ״ל גאב״ד דשם שהי׳ בנו של החת״ס, והקפיד הד״ח על זה, וכתב לו הגר״ש סופר שממקוה כזה נולד אביו החת״ס, והחריש הד״ח ולא דיבר כנגדו.

ופעם א׳ היו שם שני אנשים אברכים קנאים שדיברו נגד מקוה זה בקנאות באשר הוא לא כתשובת הד״ח, ושמע הד״ח וכתב להם למנוע לדבר נגד המקוה של החת״ס, ולא שמעו אליו ודיברו עוד מזה, עד ששלח להם הד״ח ואמר בזה״ל: אז מען טשעפעט דעם חתם סופר״ס זוהן דארף מאן ציטערן... והם עוד לא שמעו אליו, והמשיכו לדבר נגד הך מקוה של הגר״ש סופר, ואחזום רתת וחלחלה עד יום מותם.

ושמעתי דבר זה עדות מפי הר״ר שלמה שטערן ז״ל שהי׳ דר בפרעשבורג והי׳ נכד של החת״ס ופעל הרבה במלחמה בשואה להצלת בנ״י ביחד עם הגה״צ ר׳ מיכאל בער ווייסמאנדעל זצ״ל והוא הגיד לי ששמע מהגאב״ד ק״ק נאווימעסטא שהי׳ נכד הגר״ש סופר הנ״ל ונקרא בשמו, והי׳ במאריענבאד וראה איש זקן מאד יושב על הספסל, והיו רתת וחלחלה אוחזות בו עד שהי׳ מנענע כנוע עצי יער מפני הרוח, והוא בהביטו אליו קראו אליו, ושאל אותו כשהכיר צורת פניו כזקנו האתה נכדו של הגר״ש סופר גאב״ד דקראקא, ואמר הן, והאיש אמר בזה״ל די גלאגלעך האט אייער גרויס-פאטער מיך אנגעהענגט [הפעמונים האלו תלה עלי זקנך], דהיינו שזקנו גרם לו את המחלה הזאת, והגיד לו כל המעשה הנ״ל, ואמר שהוא הי׳ אחד מאותם האברכים, וגגע בו ההקפדה של הגה״ק בעל ד״ח ע״כ הי׳ המעשה.

11 שהיו נוהגין בכל תפוצות ישראל שלצאת מחשש מים שאובים בעת נקיון המקוה, שופכים לתוכו יין או חלב הרבה ומשנים מראיו, והוא נקרא הכשר מקוה. וטעמו ומקורו מפסקו של רמ״א (יו״ד סי׳ ר״א סעיף כ״ט) דמקוה חסר שנפל שם יין ונשתנה מראהו ונפל שם ג׳ לוגין מים שאובים אינם פוסלים, וכשחזר והשלים המקוה במים כשרים וחזרה למראה מים כשרה. וכתב הש״ך שם הטעם דהרי הוא כאילו כולו יין ושוב אינו נפסל

ס׳איז געווען שווער מיט זאמד,[12] איז געווען וואס מ׳האט געכשר׳ט מיט מילעך, איז געווען א גאנצער עסק, דער דברי חיים האט מקפיד געווען נישט צו כשר׳ן מיט מילעך, דער ייטב לב האט יא מקיל געווען.[13]

ראב״ד סקווירא: פון בארדיטשובער רב זאגט מען אז ער האט יא מקפיד געווען. אזוי זאגט מען נאך פונעם קדושת לוי.[14]

רבינו: פונעם דברי חיים זאגט מען אויך אזוי נאך, עם איז נישט געדרוקט, אבער מ׳זאגט עם אזוי בשמו, אז ער האט מקפיד געווען נישט מיט קיין מילעך.[15]

א׳ הנוכחים: וויין האט מען געענדצט.

רבינו: אינדערהיים האט מען נישט געענדצט קיין וויין, מ׳האט געענדצט זאמד.

וויין איז געווען צי א טייערע זאך אמאל. היינט נוצט מען וויין, אונז האמיר געענדצט וויין, עס איז געווען זייער טיף, קען מען דאך נישט מיט זאמד.

הרר״י שטערן: דער רבי האט פארציילט א מעשה מיטן חלום פונעם צאנזער רב.

רבינו: איך צאנז איז געווען אזא קפידא.

אינטערסאנט, אין בערעזסאז איז נישט געווען קיין מקוה, מ׳האט געגראבן א מקוה און מ׳האט נישט געטראפן קיין וואסער, איז אריבער געפארן א דעלעגאציע פון בערעזסאז צום רבי ר׳ הערש פון רימנוב בשם קהל, אז ס׳איז נישטא קיין וואסער און מ׳דארף א מקוה. האט ער געזאגט, אז מ׳וועט אים געבן דריי הונדערט רייניש וועט זיין וואסער, ס׳איז אסאך געלט, דריי הונדערט רייניש איז געווען אסאך געלט.

נו אז ער האט געבעטן דריי הונדערט רייניש האט איינער געזאגט מ׳זאל פארן קיין אוהעל צום ישמח משה, אפשר וועט דאס זיין פאר ביליגער....

זענען זיי געפארן צום ישמח משה, ס׳איז נישט וויט, פון בערעזסאז ביז אוהעל איז נישט וויט, איז מען געפארן קיין אוהעל, און דער ישמח משה האט געגעבן א קמיע, און ער האט געהייסן אריין ווארפן דארט וואו מ׳האט געגראבן דעם בור, און ס׳איז געווען וואסער, ס׳האט געקאסט צעהן רייניש, מ׳האט געגעבן א קוויטל מיט צעהן רייניש, און דעמאלטס איז געווען וואסער.

דער רבי ר׳ הערש האט געווארט אז מ׳זאל צוריק קומען, ער האט שוין געהאט א חשבון, ער איז געווען א גרויסער בעל צדקה דער רבי ר׳ הערש, ער האט זיך געמאכט א חשבון ווי

בג׳ לוגין מים, והנה כל זה שייך במקוה של מי גשמים אבל במעין הלכה רווחת הוא בשו״ע שם סעיף כ״ח דאינו נפסל בשינוי מראה.

12 עי׳ בקונטרס תמר יפרח (אות יז) שרביה״ק בעל הדבר״י ז״ל התאמץ מאד בעיר סאטמאר להכשיר המעיין ע״י עפר כמו שמבואר בתרוה״ד המובא בב״י.

ועי׳ בזה שו״ת צבי תפארת מבעל דרכי תשובה בשם מרן הד״ח להחמיר שלא להכשיר מעיין ע״י יין, כיון דכבר נפסלו ע״י שאובים לא מהני מה שנשתנה מראיתה לחזור לכשרותה עיי״ש, ועי׳ בזה בשו״ת צמח צדק (יו״ד סי׳ קע״ג) ג״כ בסברא זו להחמיר, ועי׳ בזה בחיבור לטהרה (כלל א׳ אות י״ח), ועי׳ בשו״ת מאור יהושע (סי׳ נ״ה) מכמה גאונים וקדושים שהחמירו בזה, משום זה התאמץ רבינו להכשיר דוקא ע״י עפר, ובעיר מאנטריאל התאמץ רבינו מאוד ג״כ להכשיר ע״י עפר כידוע ועלתה בידו.

13 עי׳ בשו״ת דברי יואל (סימן ע״ב) דסמך רבינו להכשיר ע״י חלב, ועי׳ בזה בשו״ת אבני צדק (סימן פ״ח), ובשו״ת שואל ומשיב (קמא ח״ג סי׳ ס״ט) להקל.

ועי׳ בשו״ת מאור יהושע (סי׳ מ״ז) דח״ו להרהר אחר הכשר חלב, ועי׳ מקוה ישראל (אות מ״ד) בשם הייטב לב דלא הקיל כ״א במקוה דא״א להכשיר ע״י עפר.

14 עי׳ בחיבור לטהרה (כלל א׳ אות י״ח) בשם הגה״ק בעל קדושת לוי שעשה כן בברדיטשוב להכשיר ע״י יין.

15 וזה לשון תשובת הרה״ק המהר״ש מבאבוב זי״ע להרה״ק מאסוויד הנדפס בס׳ מקוה ישראל (אות מ״ד):

ב״ה, אור ליום ב׳ תולדות תרמ״ז לפ״ק ווישניצא. להרה״ג החסיד הירא כש״ת מו״ה אברהם יהושע נ״י האבד״ק ראגנא יע״א, הגיעני מכתבו בענין הכשר המקוה, והנה אנכי בעצמי לא שמעתי מכ׳ קדושת מרן אדוני אבי זקני מו״ר הגאון הקדוש רכשכב״ה זלה״ה שום דבר בענין זה, רק שמעתי מפי כמה מגידי אמת שאמרו בשמו שאמר שלא ניחא ליה בהאי הכשר ע״י שפיכת חלב או משקה אחרת, רק ע״י הכשר המבואר בפוסקים לנגב המקוה בסדינים וחול... ועיי״ש שהאריך עוד בזה.

וכן בס׳ מקוה ישראל (שם) מביא מכתב מהרה״ק מקשאנוב בשנת תרנ״ז שכתב לו שאביו הק׳ מצאנז הקפיד מאוד שלא יכשירו ע״י חלב רק ע״י חול, עיי״ש.

אזוי ער וועט אויסטיילן דאס געלט, און ער האט געזעהן אז מ׳קומט נישט צוריק, האט ער זיך נאכגעפרעגט, וואס איז געשעהן, זיי דארפן נישט קיין מקוה? ביז מ׳האט אים געזאגט אז מ׳איז געפארן קיין אוהעל און דער אוהעלער רב האט געגעבן א קמיע ס׳האט געקאסט צעהן ריניש און ס׳איז דא וואסער. האט ער געפרעגט, וואס האט דער אוהעלער רב געטוהן? האט מען אים געזאגט, ער האט געגעבן א קמיע, זאגט ער, ׳מיט א קמיע דאס צו מאכן איז נישט קיין קונץ, אהן א קמיע איז א קונץ...׳

ראב״ד סקווירא: דער מאור עינים איז געקומען אמאל אויף א פלאץ וואו ס׳איז נישט געווען קיין מקוה, האט ער פארקויפט זיין עולם הבא.[16]

אין סקווירא די ערשטע יארן וועז מ׳האט געמאכט די מקוה, האט דער רבי (כ״ק אדמו״ר מסקווירא זי״ע) זי״ע גע׳זאגט וואו מ׳זאל גראבן, ס׳איז געווען אויף א אנדערע פלאץ, און דער רבי האט געזאגט ניין מ׳זאל דארט גראבן, און מ׳האט טאקע אזוי געטוהן, און וועז מ׳איז געקומען זאגן די בשורה, האט דער רבי געהאט די רבינו תם׳ס תפילין, און מ׳האט אריין געקלאפט, האט דער רבי געזעגן א זאג, אה ׳מצאנו מים׳.

רבינו: וועז דער קדושת יו״ט איז געווען אין טעטש האט מען זיך ארום געקריגט וואו מ׳זאל מאכן די מקוה, און ער איז ארוים געגאנגען אין הויף, דארט איז געווען א גרויס פלאץ, נעבן די שוהל, אינדערהיים איז דאך געווען אזוי, נעבן די מקוה איז געווען די שוהל, אזוי איז געווען אינדערהיים, אין די שוהל הויף דארט איז אלעס געווען, איז ער ארוים געגאנגען מיטן שטעקן, און ארום שפאצירט ארויף און אראפ, ביז ער האט זיך אפגעשטעלט אויף א פלאץ און האט געווייזן מיטן שטעקן, דא זאל מען גראבן..., און דארט איז געווען א קוואל.

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

רבינו: ביים פעטער ז״ל איז געווען א מעשה וועז ס׳איז נישט געווען קיין וואסער אין קעמפ.

א׳ הנוכחים: אין מיידל קעמפ אין קערהאנקסטן.

רבינו: יא, ער איז געווען דארט אין קעמפ, ס׳איז נישט געווען קיין וואסער בכלל פארץ קעמפ, ס׳איז געווען א מאנגל אין וואסער, און מ׳האט געגראבן און ס׳איז נישט געקומען קיין וואסער, מ׳האט זיך נישט געקענט קיין עצה געבן. איז מען געקומען מזכיר זיין אז ס׳איז נישטא קיין וואסער, האט ער געהייסן מ׳זאל גרובן נאך טיפער, און מ׳האט אזוי געטוהן און דעמאלטס האט אהנגעהויבן צו קומען וואסער.

ער איז געווען שפעטער אויף א שבת אדער צוויי איז דעם קעמפ נאך די ימים טובים, איז ער געווען פרשת וירא, האט ער געלייענט און וועז ער האט עולה געווען, ער האט דאך עולה געווען שישי, האט ער זיך געשטעלט דארט עטליכע פסוקים פאר שביעי און האט אויסגעלאזט ׳בעבור תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת׳ (בראשית כא, ל).

הר״ר שמואל הכהן פריעדמאן חי״ו, משב״ק: דעמאלטס וועז מ׳האט געגראבן זייער טיף, מ׳איז אים געקומען זאגן אז ס׳קומט שוין וואסער, האט ער אויך געזאגט ׳מצאנו מים׳.

רבינו: ס׳איז געווען אינטערעסאנט אז ער האט זיך דארט געשטעלט און דאס אויסגעלאזט.

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מיט בריאות השלימות, אריכות ימים ושנים מיט הרחבת הדעת על התורה ועל העבודה, ס׳זאל זיין הוראתו בקדושה מיט אלעם גוטן, מ׳זאל מיר זיך זעהן מתוך שמחה.

ואיחל רבינו לחיים לכל הנאספים

וליהי את רבינו החוצה ונפרדו לשלום ברוב ידידות

---

16 עיי׳ בס׳ בפקודיך אשיחה (ח״ב עמ׳ צ״ו) שכן מסופר על הרה״ק בעל מאור עינים זיע״א שפעם הגיע לעיר אחת ונתודע לו שאין שם מקוה טהרה, וסיבת הדבר היתה מפני שהעיר ישבה בגובה ההר, וכדי למצוא מים הוצרכו לחפור בעמק הרבה ובני העיר עניים היו שלא היה להם בכסף, והמאור עינים לא נח ולא שקט הוא חקר ודרש איזה תחבולה שייך למנות להם מקוה טהרה, עד שנתודע לו שעשיר אחד יש ביניהם אשר יכול ליתן את כל הסכום הנדרש, והמאור עינים ביקש שיקראו את העשיר שיבא אצלו, כאשר הגיע הציע לו המאור עינים שאם יתן את כל הסכום הנדרש מבטיח הוא למסור לו את כל חלקו בעולם הבא, העשיר לא היסס הרבה הסכים לזה בתנאי ושאכן יכתוב לו שטר מכירה, וכן עשו, המאור עינים אשר יצא נקי מחלקו בעולם הבא לא היה עצוב, אלא אדרבה אמר בשמחה רבה כי עכשיו בטוח הוא שכל עבודתו מהיום והלאה יהיו רק לשם השי״ת, כי אפילו לפניה דקה של שכר עולם הבא לא יוצרך לעבוד עכשיו, ותיכף יצא בת קול ״רבי נחום מזומן לחיי עולם הבא״.

שָׁמְרֵם בָּרְכֵם טַהֲרֵם

אין א דור המבול, וואס די נסיונות ווערן כסדר שווערער,
און די סכנות הכלים פון טאג צו טאג גרעסער און גרעסער.

שָׁמְרֵם	בָּרְכֵם	טַהֲרֵם
ווער זוכט נישט קיין עצה אויף שמירה פאר זיינע קינדער ?	ווער ויל נישט קיין געבענטשטע דורות?	ווער ויל נישט אפגעהיטענע דורות?

יעדע טאטע און מאמע, איש בל יעדר.
פאר די הצלחה פון אונזערע טייערע קינדערליך.

ג' בשלח - ט' שב"ט תשפ"ג לפ"ק
בהיכל בית מדרשינו המפואר זכרון מאיר

אונזער השתדלות 'למען דורותינו'

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לסגל חבורת כלי קודש ומרביצי תורה
מכל סניפי מתיבתא הקדושה תורה ויראה דרבינו יואל

מוצש"ק פ' ויגש תשפ"ג לפ"ק | בקרית יואל יצ"ו

איך שטעל מיך אויף רעדן דא פאר די מרביצי תורה דא איז די ישיבה, כ'קוק מיך אים אויף די זייט און אויף די זייט אויף די מרביצי תורה, כ'מיין מ'קען זאגן דא אז ס'איז דא אין דעם זאל מער מרביצי תורה ווי אין אנדערע ישיבות איז דא תלמידים אין די ישיבה. די מרביצי תורה דא זענען זייער חשוב'ע אידן, תלמידי חכמים מופלגים, יראי ה'.

כ'האב געקלערט אזוי די וואך אין די סדרה, יעקב אבינו איז געגאנגען קיין מצרים, יעקב אבינו האט מורא געהאט צו גיין קיין מצרים, ווייל מ'זעהט אז השי"ת האט אים געדארפט זאגן 'אל תירא מרדה מצרימה', פארוואס האט ער אים געדארפט זאגן 'אל תירא מרדה מצרימה'? פון דעם זעהט מען אז יעקב אבינו האט מורא געהאט, ער איז געווען מלא אימה ופחד אז ער גייט אראפ קיין מצרים, און עס איז געקומען אן הבטחה פון השי"ת אים צו בארוהיגן אז ער זאל נישט מורא האבן פון גיין קיין מצרים, און ער האט אים געזאגט 'כי לגוי גדול אשימך שם'.

דארף מען צו פארשטיין אויב יעקב אבינו האט מורא געהאט פון גיין קיין מצרים, האט ער דאך געהאט א סיבה פארוואס מורא צו האבן, צי ער האט געזעהן ברוח קדשו דעם שיעבוד מצרים, ער האט געזעהן די טומאת מצרים ערות הארץ, האט ער געזעהן וואס מצרים מיינט בגשמיות, און וואס ס'מיינט ברוחניות, האט יעקב אבינו מורא געהאט צו גיין קיין מצרים, האט אים דער אויבערשטער געזאגט 'אל תירא מרדה מצרימה', ער זאל נישט מורא האבן 'כי לגוי גדול אשימך שם' וייל כ'וועל דיך מאכן פאר א גרויס פאלק. איז שווער צו פארשטיין, אויב יעקב אבינו האט מורא געהאט צו גיין, די סיבה פארוואס ער האט מורא געהאט פארשטייט יעדער איינער, נו וואס זאגט דער אויבערשטער, ער זאל נישט מורא האבן, כי לגוי גדול אשימך שם, ער וועט זיין א גרויס פאלק, נו אז ער וועט זיין א גרויס פאלק האט ער דאך וואס מורא צו האבן דארט פאר דעם גרויסן פאלק וואס וועט זיין דארט אין מצרים, וואס עס וועט פאסירן מיט זיי אין מצרים, דאס איז דאך געווען דער פחד וואס יעקב אבינו האט מורא געהאט, וואס האט מען אים געענטפערט, 'אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם'? דער זיידע ז"ל אין ייטב לב שטעלט זיך אויף דעם, אז וואס איז געווען די הבטחה 'כי לגוי גדול אשימך שם'.

כ'האב געקלערט ס'קען אפשר זיין אזוי, עס איז ידוע אז ס'איז געווען א גזירה אין מצרים, ווי ס'שטייט אין פרשת לך, דער אויבערשטער האט געזאגט פאר אברהם אבינו, "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה", זיי וועלן זיין עבדים און מ'וועט זיי פיינ'גן פיר הונדערט יאר, במציאות איז מען ארויס געגאנגען נאך צוויי הונדערט און צעהן יאר, כמה וכמה תירוצים איז געזאגט געווארן ווי אזוי האט מען געקענט טאקע ארויס גיין

פון פריער. איינס פון די תירוצים וואס מ׳ענטפערט, אז די ריבוי העם האט משלים געווען, דאס וואס איז געווען ויפרו וירבו מאוד, ס׳איז געווען ווי ס׳שטייט ותמלא הארץ אותם, און ס׳איז געווען א געוואלדיגע ריבוי העם, דאס האט משלים געווען.

דער זיידע ז״ל אין עצי חיים פרשת שמות פרעגט די קשיא, ווען ס׳וואלט געווען א גזירה אויף א מספר פון אזויפיל אידן, איז אזוי ווי ס׳איז געווען א ריבוי העם, במילא קען מען זאגן אז ס׳איז דאך געווען א גזירה פאר אזויפיל מענטשן, אז ס׳איז געווארן א ריבוי העם און ס׳איז געווען אין די יארן מער מענטשן, דעמאלטס קען מען זאגן אז ס׳האט משלים געווען, אבער עס שטייט נישט וויפיל מענטשן ס׳וועט זיין די גזירה, כי גר יהיה זרעך, וויפיל עס וועט נאר זיין, וויפיל די זרעך איז, אויף דעם איז געזאגט געווארן ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, און אפילו אויב ס׳איז דא א ריבוי העם וואס מאכט עס אויס, פארוואס אז ס׳איז דא א ריבוי העם קען מען ארויס גיין פריער, אז ס׳איז דא מער מענטשן זאלן מער מענטשן ארבעטן, וואספארא תירוץ איז דאס. דער זיידע ז״ל אין עצי חיים מוטשעט זיך מיט די קשיא.

כ׳האב געקלערט אפשר וואס איז דער פשט פון דער ריבוי העם, אין ראש השנה דף י״ח זאגט די גמרא, בכל קראינו אליו, אז גזר דין שנחתם על ציבור אפילו לאחר גזר דין איז נקרע, קען מען עס צורייסן, די גמרא פרעגט א קשיא, און די גמרא זאגט א חילוק כאן ביחיד כאן בציבור, עס איז א חילוק, א ציבור האט א געוואלדיגער כח, בכל קראינו אליו, אלעמאל, אפילו לאחר שנחתם, א ציבור האט א כח מבטל צו זיין א גזר דין.

דער זיידע ז״ל אין עצי חיים פרשת שמות האט ער א שמועס איבער דעם ענין, ברענגט ער אראפ די גמרא אין תענית, פרנסה - זאגט די גמרא - איז בשביל רבים, פרנסה איז פאר א ציבור, שנאמר הנני ממטיר לכם, אז ס׳שטייט ׳לכם׳ איז א סימן אז פרנסה געבט מען פאר א ציבור, פאר א רבים. פרעגט די גמרא א קשיא פון משה רבינו, אז דער מן איז געקומען אין זכות פון משה, זעה איך אז פרנסה קען קומען וועגן א יחיד, זאגט די גמרא, שאני משה שרבים צריכים לו איז כרבים דמי, משה איז עפעס אנדערש ווייל רבים צריכים לו איז ער כרבים, דאס הייסט אז ס׳קען זיין א יחיד, אבער אזוי ווי ס׳איז רבים צריכים לו האט ער א דין ווי א רבים. במילא זאגט דער זיידע ז״ל דארט, ער רעדט אין פרשת שמות, עס קען זיין א יחיד האט א דין פון א רבים, און אז רבים צריכים לו האט א דין ווי א רבים, קען ער מבטל זיין א גזר דין אפילו לאחר שנחתם, ווייל א רבים האבן א כח מבטל צו זיין א גזר דין, און ער האט א דין פון א רבים.

און דער כלי יקר אויף ׳הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו׳, זאגט ער, ׳ממנו׳ מיינט מען כביכול, צדיק גוזר והקב״ה מקיים, הקב״ה גוזר וצדיק מבטל, ער האט מורא געהאט אז ס׳איז טאקע דא א גזירה פון ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, אבער קען זיין אז מ׳קען עס מבטל זיין, טייטשט דער כלי יקר, ׳ועצום ממנו׳ פון כביכול. און דער זיידע ז״ל איז מוסיף וואס מיינט ׳רב׳, אז ס׳קען זיין א יחיד און ער זאל זיין רבים צריכים לו, האט ער דין פון א רבים, קען ער מבטל זיין א גזר דין.

האב איך געקלערט עס קען אפשר זיין אז דאס מיינט טאקע אז דער ריבוי העם האט משלים געווען, עס מיינט נישט אז דער ריבוי העם האט משלים געווען אז ס׳איז געווען הונדערט טויזענט אידן אדער צוויי הונדערט טויזענט אידן אדער זעקס הונדערט טויזענט אידן דער ריבוי העם אין מספר, נאר עס איז געווען א משה רבינו וואס איז געווען רבים צריכים לו, דער איין מענטש איז געווען א ריבוי העם, איין מענטש איז געווען רבים צריכים לו, איז ער געווען א רבים, האט ער געהאט א כח מבטל צו זיין, עס איז טאקע געווען א גזירה פון ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, משה רבינו איז געווען רב כוחו, רבים צריכים לו איז כרבים דמי, ער איז געווען דער ריבוי העם, משה רבינו אליינס איז געווען דער ריבוי העם, און ער האט מבטל געווען די גזירה, במילא האט מען געקענט ארויס גיין פריער.

עס שטייט אין נימוקי יוסף, ס׳איז א באקאנטער נימוקי יוסף, עס איז געווען א מנהג אין צרפת, אז מ׳האט געהאט א חולה בתוך ביתו, איז מען געגאנגען צו א חכם תופס ישיבה ער זאל מתפלל זיין, לכאורה אז מ׳וועט מדייק זיין אינעם נימוקי יוסף, ער איז געווען א ראשון, אז מ׳האט א חולה בתוך ביתו דארף מען גיין צו א צדיק וואס ער זאל מבטל זיין די גזירה, און דא זאגט ער מ׳זאל גיין צו א חכם וואס איז א תופס ישיבה. אבער לויט דעם פארשטייט מען, עס מאכט זיך אמאל א שווערער מצב, א חכם וואס ער איז תופס ישיבה איז רבים צריכים לו, און אז ס׳איז רבים צריכים לו קען ער מבטל זיין א גזירה, אז מ׳האט א חולה, עס מאכט זיך אמאל א שווערער מצב גייט מען צו א חכם א תופס ישיבה, ער האט א כח דאס מבטל צו זיין.

דער אויבערשטער האט געזאגט פאר יעקב אבינו "אל תירא מרדה מצרימה", יעקב אבינו האט מורא געהאט אראפצו גיין קיין מצרים, מ'דארף דארט זיצן פיר הונדערט יאר, ער האט מורא געהאט, דאס איז א שרעקליכע זאך, האט אים דער אויבערשטער געזאגט, "אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם", עס וועט זיין א גוי גדול, איין יחיד וועט זיין א גוי גדול, און ס'וועט זיין איין יחיד וואס ער וועט זיין א גוי גדול, וועט ער מבטל זיין די גזירה, מ'וועט נישט מוזן אויסדינען קיין פיר הונדערט יאר, א ראיה זאגט ער, ויוסף ישית ידו על עיניך, יוסף הוא השליט על הארץ הוא המשביר לכל עם הארץ, יוסף איז געווען א שליט, וואס מיינט מען ער איז געווען א שליט? וואס ער האט געזאגט איז געווען, ותגזר אומר ויקם לך, וואס יוסף הצדיק האט געזאגט איז מקוים געווארן, איי ער איז דאך נאר געווען א יחיד, אבער הוא המשביר לכל עם הארץ, איז דאך געווען רבים צריכים לו איז כרבים דמי, איז ער געווען א שליט. אזוי ווי משה רבינו, מי מושל בי צדיק, יוסף הוא השליט, האט ער אים געזאגט ויוסף ישית ידו על עיניך, פון יוסף הצדיק וועסטו זיך קענען א ראיה ברענגען, יוסף הצדיק האט געקענט מבטל זיין א גזר דין, אויב אזוי קען זיין אז מ'וועט גיין קיין מצרים און מ'וועט נישט מוזן אויסדינען קיין פיר הונדערט יאר, עס וועט זיין וועט ס'זאל מבטל זיין, אזוי ווי ס'איז טאקע געווען, ס'איז געווען א משה רבינו וואס ער איז געווען בכח מבטל צו זיין א גזר דין.

כי לגוי גדול אשימך שם, וואס מיינט לגוי גדול? לגוי גדול מיינט מען וועט ס'איז מרבין תורה לרבים, דאס איז ואעשך לגוי גדול, וואס איז געווען די הבטחה פאר אברהם אבינו, דער הייסט א גוי גדול, מ'קען זיין א יחיד, אבער ער איז רבים צריכים לו, ווייל ער לערנט מיט בחורים.

דער זיידע ז"ל דער ייטב לב איז געווען פון די ערשטע רביס וואס האט געפירט א ישיבה, ער אליינס האט געלערנט מיט בחורים, מיט עלטערע בחורים און מיט יונגערע בחורים, עס איז נישט געווען אזוי ווי היינט קיין ישיבות קטנות, מ'איז שוין אריין געקומען ביי די דרייצן יאר, דעמאלטס איז מען שוין אריין געקומען אין די ישיבה, ער האט געהאט יונגערע בחורים און ער האט געהאט עלטערע בחורים, ער האט זיך זייער אפגעגעבן מיט די ישיבה, ער האט זיך אפגעגעבן בגשמיות וברוחניות.

ער האט אמאל געזאגט, די אלע יארן וואס ער האט געפירט א ישיבה האט נישט פאסירט אז א בחור אין די ישיבה זאל אוועק גיין פון דעם עולם, היינט פארשטייט מען דאס נישט אזוי ווייט, אבער אינדערהיים ס'איז נישט געווען די מעדעצינען, עס איז געווען גאנץ אנדערש, איז געווען שרעקליך, א פארקילונג האט געברענגט א ערגערע - א לונגען אנצינדונג, ס'איז געווען געפערליך, דער ייטב לב האט זיך אויפגעטוהן אז אין אלע יארן איז קיין בחור נישט נעדר געווארן פונעם עולם, עס איז זייער א גרויסע זאך. וואס איז געווען? ער האט געהאט א גרויסן מעדעצינישע שטאב וואס האט אזוי אכטונג געגעבן? ניין, ער האט אכטונג געגעבן, ער האט מתפלל געווען, און אפילו ס'איז געווען אמאל א שווערערע צרה, איז געווען רבים צריכים לו, אזוי ווי ער האט זיך אפגעגעבן מיט די ישיבה, ער האט מרבין תורה געווען, עד כדי כך, ער האט געזאגט אז ער וועט זיך נישט שעמען מיט די תלמידים נישט אויף דער וועלט און נישט אויף יענער וועלט, און ער האט געהייסן אויפשרייבן אויף די מציבה "העמיד תלמידים הגונים וישרים", דאס האט ער געהייסן אויפשרייבן אויף די מציבה ווייל דאס איז געווען פרי עמלו, ער האט זיך מיט דעם שטאלצירט, ער האט זיך אויפגעטוהן.

און מ'קען צוזאגן, אין ייטב לב טייטשט ער עטליכע טייטשן אויפן פסוק "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי". לויט דעם קען מען זאגן, "האזינו השמים ואדברה", מ'זאל צוהערן אין הימל וואס איך בין מתפלל, ווייל "ותשמע הארץ אמרי פי" איך בין א מרבין תורה לרבים, במילא איז דאך רבים צריכים לו האב איך א כח "האזינו השמים ואדברה", אז מ'זאל צוהערן אין הימל וואס איך בין מתפלל.

דאס איז געווען אומנות אבותינו הק', דער ייטב לב האט אזוי אראפ געלייגט אזא כח הקדושה, מרבין תורה צו זיין פאר אידישע קינדער, פאר בחורים, און מתפלל זיין פאר אידישע קינדער, ואחריו נאכ'ן הסתלקות פונעם ייטב לב, דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט איבער געגומען די ישיבה, און ער האט געפירט די ישיבה די אלע יארן, פארגעלערנט שיעורים, פארהערט, אכטונג געגעבן אויף די תלמידים. דער קדושת יו"ט איז געווען אן אנדערער מין מהות ווי דער ייטב לב, דער ייטב לב איז געווען מער א צוגעלאזענער, א פריינטליכער, ער האט געקענט שמועסן מיט א בחור, דער קדושת יו"ט איז געווען אינגאנצן אנדערש, ער איז געווען אזוי מער מידת גבורה, מיט א שטארנגקייט, מיט א פחד.

כ'האב געהערט, ס'איז געווען בימי פונעם קדושת יו"ט, ווען ער האט געפירט די ישיבה, איז פונקט נישט לאנג צוריק

האט מיר געזאגט א וויזניצער חסיד, אין וויזניץ איז נישט געווען קיין ישיבה, איז געווען אסאך וואס זיי האבן געלערנט אין סיגוט, זיי זענען געווען וויזניצער חסידים, אבער זיי האבן געלערנט אין סיגוט אין די ישיבה, איז געווען דער טערנובער רב איז געווען א וויזניצער חסיד, אבער ער איז געווען א תלמיד פונעם קדושת יו"ט, האט איינער מיר פונקט געזאגט, אז דער טערנובער רב האט געזאגט, אז די גאנצע צייט ווען ער האט געלערנט ביים קדושת יו"ט אין די ישיבה, האט געהערט אזא מין קדושה, א אויר פון קדושה, אז ער האט נישט געהאט קיין הרהור עבירה די גאנצע צייט ווען ער האט געלערנט אין די ישיבה ביים קדושת יו"ט, אזא אויר קדושה האט געהערשט דארט.

אזוי איז געווען די אלע יארן ביים קדושת יו"ט, און נאכדעם ווען ער איז נסתלק געווארן, איז דער זיידע ז"ל דער עצי חיים האט אויך אנגעפירט א גרויסע ישיבה אלע זיינע יארן, אויך געווען פחד, אין סיגוט איז געווען אזא פחד, ווען ער האט אויפגעהויבן די אויגן האט מען זיך נישט קיין ריר געטוהן, ס׳איז געווען אין ביהמ"ד שטיל אז מ׳האט געקענט הערן א פליג, קיינער האט זיך נישט געטרויעט צו רעדן, קיינער האט זיך נישט געטרויעט צו גיין, מ׳איז געגאנגען אויפן שפיץ פינגער, אזא פחד איז געווען, און ער האט נישט געשריגן, ער איז געווען זייער א שטילער מענטש, זייער א סאלידער מענטש, און ווען ער האט אויפגעהויבן די אויגן און געקוקט איז געווען א אימה און א פחד. ער האט מרביץ געווען תורה און טהרה און קדושה פאר אידישע קינדער.

דער פעטער ז"ל אויך, אין אורשיווא, אין קראלי און אין סאטמאר, און שפעטער דאהי, ס׳איז געווען אומנות אבותינו צו לערנען מיט בחורים, זיך אוועק צו געבן מיט בחורים. מ׳זאגט אז דער ייטב לב האט געהאט אן אידעם דער גארליצער רב, ער איז געווען א קינד פונעם הייליגן דברי חיים, ער האט אמאל געזאגט פארן זיידן, פארן שווער זיינעם, דער שווער לאזט זיך אראפ צו בחורים, ער האט זיי געזופן די יונגעלעך, ער לאזט זיך אראפ, ער רעדט צו בחורים, ווען דער שווער זאל זיך אפלאזן פון די יונגעלעך, וואלט דאך דער שווער צוגעקומען צו הויכע מדריגות, אזוי האט ער אים געזאגט, דער שווער וואלט געקענט צוקומען צו הויכע מדריגות, ער האט געזעהן לויט די קדושה, לויט זיין עבודה, האט ער אים געזאגט, **ער איז מווּתר אויף די מדריגות אבער ער איז נישט מווּתר אויף הרבצת תורה לרבים.**

נאכ׳ן הסתלקות פונעם פעטער ז"ל, האט דער טאטע ז"ל אין יאר תש"מ מיך אריין געזופן אין שטוב, און געזאגט אז ער ליגט אויף מיר ארויף דעם תפקיד צו פירן די ישיבה, דאס איז געווען שוין תש"מ, די ישיבה איז נאך געווען אין שטאט אין סענדז סטריט, ס׳איז געווען תש"מ ווינטער איז מען געווען אין סענדז סטריט, און תש"מ זוממער איז די ישיבה ארויס געקומען אהער קיין קרית יואל, עס איז געווען צוויי בנינים, אין איין בנין איז געווען דאס ביהמ"ד און איין בנין איז געווען די עס זאל מיט די שלאף צימערן, אלעס איז געווען אזוי אינאיינעם, ארויס געקומען זענען מיר דעמאלטס מיט צוויי הונדערט און פופציג בחורים, דא אהער קיין קרית יואל, היינט האלט מען תשפ"ג, דאס מיינט מען מיט פאר דריי און פערציג יאר צוריק, פון ווען די ישיבה איז ארויס געקומען דא אהער. מ׳איז אדורך געגאנגען אין די ישיבה אסאך אין די יארן, אין די דריי און פערציג יאר איז מען אסאך אסאך אדורך געגאנגען, מ׳רופט דאס קאלטס און וואראמ׳ס.

בשנים קדמוניות בין איך געזיצן אין די ישיבה עבודת הקודש פון זיבן אזייגער אינדערפרי ביז זיבן אזייגער אויף די נאכט יעדן טאג, א גאנצן טאג, פון זיבן אינדערפרי ביז זיבן אויפדערנאכט, געלערנט מיט בחורים און פארהערט, אלעס וואס מ׳האט געדארפט, אז מ׳קוקט צוריק אין די אלע יארן גדיים נעשו תיישים, מיר האבן היינט שוין אין די ישיבה קינדער און קינדס קינדער פון יענע תלמידים, במשך פון די יארן איז אדורך געגאנגען טויזענטער בחורים דא אין די ישיבה, זיי האבן אויפגעשטעלט שיינע אידישע הייזער, אוודאי ס׳איז נישט אלעס גלייך, ס׳איז דא גאר חשוב׳ע תלמידים וואס זענען אויסגעשטיגן תלמידי חכמים מופלגים מורי הוראות מרביצי תורה מגידי שיעור, בעלי בתים חשובים מאוד, מדקדקים בקלה כבחמורה, און אלע כלי קודש יצ׳ ס׳איז שוחטים יצ׳ ס׳איז סופרים אדער מוהלים, אלעס וואס כלל ישראל דארף צו האבן, אויך מלמדים, און אלעס וואס מ׳דארף צו האבן.

אוודאי דער יצר הרע שלאפט נישט, און ס׳איז דא ווי כ׳האב עס א נאמען געגעבן, ס׳איז דא די מחנה אלקים און ס׳איז די מחנה מגושמים, אוודאי איז פון דעם אויך דא, **איך דאנק דעם באשעפער אויפן עבר, ששמת חלקי מיושבי ביהמ"ד, כ׳האב געהאט די זכיה די אלע יארן צו טוהן עבודת אב"ד, ס׳איז נישט אזוי גרינג געווען, מיט אסאך עגמת נפש, און ווען איך זאג אסאך עגמת נפש בין איך גארנישט מגזם.**

און ברוך ה', מ'האלט היינט אין די יארן די ישיבה איז זיך צוואוואקסן, מ'האט צוטיילט די ישיבה אויף מערערע חלקים, ס'איז היינט דא מערערע ישיבות, און די זעלבע יארגאנג איז דא פיר ישיבות, חוץ וואס ס'איז דא פאר די עלטערע, און מ'פראבירט צוצושטעלן פאר אלע בחורים, יעדן איינעם לפי ערכו וואס מ'קען.

כ'וויל נאר זאגן דא פאר די מרביצי תורה, דער שכר פון הרבצת התורה דאס איז דער המשך פון די עבודת הקודש פון משה רבינו, וואס משה רבינו איז נצטווה געווארן און ער האט געלערנט מיט אידישע קינדער, און ער האט איינגעפירט אזוי מ'זאל וויטער עוסק זיין בתורה, יעדער איינער וואס איז א מרביץ תורה איז א שליח דשליח אזוי דור אחר דור פון משה רבינו, וואס משה קיבל תורה מסיני, און דער זכות פון הרבצת התורה העמדת תלמידים דאס איז א געוואלדיגע זאך, דער שכר בעולם העליון האט נישט קיין קץ און קיין גבול.

עס מאכט זיך אמאל וואס מ'האט עגמת נפש מיט א בחור, עס מאכט זיך ס'זאל נישט פארקומען, דארף מען צו וויסן, יא ס'איז א חלק פון די ארבעט, און מ'דארף זיך נישט פארלירן, נישט וועלן א קליינע עגמת נפש, און נישט וועלן ס'איז א גרויסע עגמת נפש, מ'דארף פראבירן צו טוהן, ביי יעדע זאך דארף מען זעהן לויט זיין ענין, עס איז נישטא קיין כלל צו זאגן, וויל יעדעס מאל איז אן אנדערער ענין, און יעדער בחור עקסטער איז א אנדערער ענין, און אז ס'איז דא מערערע בחורים איז דאס מערערע ענינים, עס איז נישטא קיין שליסל קיין כלל גדול. איין זאך דארף מען צו וויסן, מ'דארף דאס מיינען אמת'דיג, און טוהן מיטן ארץ לשם שמים וויל איך בין א מרביץ תורה, א מרביץ תורה ויראה, נישט נאר תורה, נאר יראת שמים אויך, די ישיבה איז אנגערופן 'תורה ויראה', וויל ס'זאל זיין תורה מיט יראת שמים, ביידע צוזאמען.

ברוך ה' די ישיבה האט זיך קונה שם געווען, א גוטן נאמען אין עולם הישיבות, אונז זענען מיר עדות אויף דעם, ווי יעדן התחלת הזמן קומען בחורים לערנען פון פארשידענע אנדערע ישיבות, און נאך זיין דא אפאר וואכן, זאגן זיי אז זיי האבן זיך נישט פארגעשטעלט אז עס קען זיין אזא ישיבה, אזא מין התמדת התורה, וויל מ'קומט דאך פון אנדערע מקומות און מ'רעדט זיך איין אז אין אנדערע מקומות איז בעסער.

וען מ'רעדט פון אנדערע מקומות, איז כדאי צו דערמאנען א סיפור, כ'האב פריער דערמאנט אז דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט געפירט א ישיבה, איז געווען דער קאשויער רב רבי שאול בראך, ער נאכנישט געווען דעמאלטס קאשויער רב, ער איז נאך געווען א יונגערמאן, דער קאשויער רב האט חתונה געהאט קיין אוהעל. מ'דארף צו וויסן קודם זיין היסטאריע, דער קאשויער רב איז געקומען פון אויבערלאנד, ער איז געקומען פון נייטרא, דארט איז נישט געווען קיין חסידים, ער האט געלערנט ביים מהר"ם שיק אין חוסט, חוסט איז נישט ווייט פון סיגוט, און דער מהר"ם שיק האט געשיקט בחורים צום ייטב לב הערן די דרשות, איז ער געפארן און האט געהערט עטליכע מאל די דרשות פונעם ייטב לב, אזוי האט ער דעמאלטס געזעהן א נייע וועלט פון א חסידישן רבי'ן, ער האט חתונה געהאט קיין אוהעל, אין אוהעל איז געווען א חסידישע קלויז, עס איז געווען א שטאט פון אשכנזים, אבער ס'איז געווען א פעסטע חסידישע קרעמל ווי מ'זאגט, און ער האט זיך צוגעכאפט צום חסידישן קלויז אין אוהעל, אזוי איז אין אוהעל האט ער באקומען א נאנטשאפט און א פריינדשאפט מיט חסידים, במילא כאטש ער איז געווען א אויבערלענדער, אבער ער האט גוט געלעבט מיט חסידים, ס'איז אים זייער געפעלן חסידים.

ער האט געהאט א פראבלעם צו פריי ווערן פון מיליטער, און אין סיגוט איז געווען א דאקטער, וואס דער דאקטער איז געווען אפגעקויפט, אין סיגוט האט מען געקענט פריי ווערן פון מיליטער, איז ער געקומען קיין סיגוט זיך שטעלן פטור צו ווערן פון מיליטער, דערווייל איז אנגעקומען א מסירה, מ'האט גע'מסר'ט דעם דאקטער, במילא אז מ'האט געמסר'ט דעם דאקטער האט דער דאקטער גארנישט געקענט טוהן, איז ער דארט געבליבן שטעקן אזוי, ער האט מורא געהאט זיך צו גיין שטעלן, און אלע וואס זענען געווען אזוי ווי ער, זענען געבליבן שטעקן א צייט אין סיגוט, איז ווען ער געווען אין סיגוט האט ער געהאט א שיעור מיטן זיידן ז"ל דער קדושת יו"ט, אזוי האט ער מיט אים געלערנט.

דעמאלטס איז געווען די מעשה מיטן אפיציר, כ'וויל נישט פארציילן קיין סתם מעשיות, אבער אז ס'איז מוצאי שבת וועל איך יא זאגן די מעשה, ער איז געזעצן אמאל אינדערפרי פארן דאוונען ביים קדושת יו"ט, ער האט דאך נישט געקענט פריי ווערן איז ער געזעצן אזוי דארט, און אין די אנדערע עק גאס איז געווען די מיליטערישע

קארסעל, דארט ווי די מיליטער איז געזעצן, און דער אפיציר איז געקומען צו רייטן אויף א פערד, ער איז דאך געווען א אפיציר, דאס האט געהייסן א שיינע קאר, דעמאלטס איז נאכנישט געווען קיין קאר, ס׳איז געווען א פערד, איז ער געקומען צו רייטן אויף א פערד, און אזוי איז ער געפאלן יעדן טאג, ניין אזייגער פונקטליך איז ער אריבער געפאלן דארט, און דער קאשויער רב איז געזעצן ביים קדושת יו״ט אינדערפרי פאר׳ן דאוונענען, וועז ס׳איז געווארן ניין אזייגער האט ער געזאגט, יעצט קומט ער צו פארן, האט דער קדושת יו״ט געזאגט, יא? אזוי? כ׳וויל אים זעהן! ער האט זיך אויפגעשטעלט און איז צוגעגאנגען צום פענסטער, און ער האט ארויס געקוקט פון פענסטער, און דער אפיציר איז אזוי געפאלן אויפן פערד, און דער קדושת יו״ט האט געקוקט אזוי מיט די אויגן, אויף איינמאל האט זיך די פערד געגעבן א שטעל אויף פלוצלינג אויף די הינטערשטע פוס, און דער האט זיך נישט געראכטן, און ער האט אים געגעבן אזא ווארף און ער איז אראפ געפאלן פונעם פערד, און ער האט זיך צובראכן די ביינער, און ער איז שוין נישט אנגעקומען אין אפיס, ער איז שוין געגאנגען אין שפיטאל אריין, מ׳האט אים פון דארט אריין געפירט אין שפיטאל, און אז ער איז שוין נישט אנגעקומען האט שוין דער דאקטער געוואוסט וואס ער האט צוטוהן, און יעדער איינער איז פריי געווארן פון מיליטער, אזוי איז ער אויך פריי געווארן. דאס איז געווען דארט די מעשה, א מעשה לכבוד מוצאי שבת.

על כל פנים, דער קאשויער רב איז דארט געזעצן אין סיגוט, און ער איז געווען א אויבערלענדער, האט ער געזאגט פאר׳ן זיידן, ער האט געזעהן אז ער פירט א ישיבה, זאגט ער אים, ׳אין די אויבערלענדער ישיבות לערנט מען בעסער׳, זאגט אים דער זיידע ז״ל, ׳מ׳לערנט בעסער? כ׳וועל דיר זאגן א משל, א בעל בית׳טע גרייט צו א גוטן זופ, זי מאכט א גוטן תבשיל, זי לייגט אריין פארשידנס, פארשידענע תבלינים, אזוי ווי מ׳מאכט דעם תבשיל, אזוי מאכט א גוטע בעל בית׳טע, עס איז אבער פארהאנען אמאל א שוואכערע בעל בית׳טע, זי האט נישט אזויפיל וואס אריין צו לייגן, אבער זי מאכט אויך דעם תבשיל, אז מ׳סערווירט דאס היים קען מען עס עסן, טאמער סערווירט מען דאס קאלט מעגסטו מאכן א גוטן זופ, טאמער סערווירט מען דאס קאלט האט דאס נישט קיין טעם׳, האט ער געזאגט אזוי, ׳די אויבערלענדער ישיבות דו זאגסט מ׳לערנט בעסער, מ׳סערווירט אבער קאלט, און אז מ׳סערווירט קאלט האט דאס נישט קיין טעם׳, זאגט ער, ׳דא אז מ׳סערווירט היים האט דאס א טעם׳.

דאס איז געזאגט געווארן מיט הונדערט פופציג יאר צוריק, און ס׳איז נאך אקטועל היינט אויך, מ׳רעדט זיך איין ס׳איז דא גערופענע ישיבות מ׳שטייגט דארט, ס׳הייסט אז מ׳לערנט דארט בעסער, כ׳וויים נישט צי מ׳לערנט בעסער, דאס איז א צווייטע זאך, אבער מ׳סערווירט קאלט, דאס דאוונענען איז קאלט, דאס התנהגות איז קאלט, און אז מ׳איז א קאלטער בחור איז מען א געפרוירענער יונגערמאן, אז מ׳איז כאטשיג א ווארימער בחור, אז מ׳איז א הייסער בחור, דעמאלטס שפעטער אלץ יונגערמאן וועז ער וועלט שוין א בעל בית, וועט ער כאטש זיין א ווארימער בעל בית, אבער טאמער איז מען שוין א קאלטער בחור, נו וואס קען שוין אויסוואקסן?, איז מען א פארפרוירענער יונגערמאן.

דאס דארפן מיר אונז צו וויסן, אונז דארפן מיר לערנען מיט די בחורים, מ׳דארף זעהן צו סערווירן היים, עס זאל זיין הייסע בחורים, ווארימע בחורים, דאס דאוונענען, דאס לערנען. כ׳זאג בי אונז אין די ישיבה וועט מען נישט טרעפן א בחור אין די ישיבה וואס זאל זיצן אהן א רעקל אין ישיבה, עס איז דא אזאנס?. אז מ׳גייט אזוי אין די אמעריקאנער ישיבות זיצט מען אזוי אהן קיין רעקל און אהן א טלית קטן, דער טלית קטן איז דאך באהאלטן..., אז מ׳זיצט אין א ביהמ״ד דארף מען זיצן מיט דרך ארץ מ׳טוט זיך נישט אוים דאס רעקל, מ׳זיצט מיט דרך ארץ, און אזוי איז דא כהנה וכהנה, דאס מיינט זייער אסאך, מ׳וועט זאגן ׳נו לערנט ער יא מיט א רעקל, נישט מיט א רעקל׳, ניין ניין, דאס מיינט זייער אסאך צי מ׳לערנט יא מיט א רעקל, צי מ׳לערנט אהן א רעקל, כהנה וכהנה, צי מ׳גייט יא אין מקוה צי מ׳גייט נישט אין מקוה, עס איז זייער א גרויסער חילוק, אז מ׳גייט אין מקוה איז דער גאנצער טאג אנדערש, די מקוה איז נישט בלויז א טהרה אויפן עבר, מקוה ישראל ה׳, דער מגלה עמוקות זאגט אז דאס איז אונז מקשר צום אויבערשטן, דאס איז דער ה׳, דאס איז מקשר א איד צום הייליגן באשעפער, עס איז גאנץ אנדערש.

כ׳האב נאכגעזאגט דעם חנוכה א חתם סופר, דער חתם סופר זאגט אז וועז מ׳מאכט די כריכות אויפן תפילין של יד בינדט מען דעם יצר הרע, מ׳קען נישט בינדן דעם יצר הרע נאר אז מ׳איז געגאנגען אין מקוה פריער, יעדער איינער פארשטייט אז מ׳קען נישט בינדן קיין יצר הרע אהן א טבילה

אין מקוה, עס עקזיסטירט נישט אזא מין זאך, די אויפגאבע פון די מרביצי תורה איז נישט נאר מסביר צו זיין וואס תוס' האט געלערנט, וואס תוס' קריגט מיט רש"י, נאר אריין צו געבן אין די בחורים א תשוקה צו ערליכקייט, צו זיין א חסידישער בחור במילי דחסידא, זיין א ווארימער חסידישער בחור, דאס דאוועגען דארף זיין ווי א חסידישער בחור, מ'דארף דאוועגען אויפן קול מיט אן התלהבות, און דאס מציאות איז, אויב גייט מען אין מקוה דאוועגט מען מיט אן התלהבות, אויב גייט מען נישט איז נישט, דאס איז די מציאות, במילא דאס וויל איך זאגן פאר די מגידי שיעור, זיי דארפן זיין א לעבנס באגלייטער פאר א בחור, א מורה דרך אויף זיין גאנצן לעבן.

און אז מ'רעדט צו מגידי שיעור, מ'דארף האבן א קשר מיט א בחור, ער דארף האבן א שימת לב, עין רואה ואוזן שומעת, עין רואה, דער וואס לערנט מיט בחורים, ער דארף מיטן אויג אויפפאסן אויף א בחור צי ער שטייגט צי ער פאלט, עס דארף זיין א עין רואה, ער זאל דאס באמערקן, ער זאל זעהן אויף יעדן בחור א שינוי לטובה צי חלילה נישט, און א אוזן שומעת, ער דארף קענען רעדן צו דעם בחור, אויסהערן דעם בחור, און אויף דעם דארפן זיי צו האבן שימת לב, צולייגן הארץ אז דער בחור זאל זעהן אז דער מגיד שיעור זוכט זיין טובה, ער זוכט זיין גוטס, און ער וויל אים מדריך זיין אויף א גוטן אופן, ער זאל האבן א קשר מיט אים אויף שפעטער.

עס איז באקאנט דאס ווארט פונעם ייטב לב, כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין, 'כל מי שיש בו', ער האט אינעווייניג 'יראת שמים', איז 'דבריו נשמעים' אומגערעדט!. א מגיד שיעור דארף לערנען דעם בחור אהן א ווערטער, ער זאל נאר אנקוקן דעם מגיד שיעור זאל ער זיך האבן אפצולערנען פון זיין מגיד שיעור, באין אומר ואין דברים, דאס התנהגות פון זיין מגיד שיעור דאס דארף אים ארויס ברענגען התפעלות, ערנסטקייט, דרך ארץ.

עס איז איבעריג צו זאגן, יעדער מרביץ תורה צי איז ער אין שולחן ערוך, צי איז ער אין גמרא מיט תוס', אין וואס מ'לערנט, דארף ער זיין געהעריג צוגעגרייט צו א שיעור ס'זאל זיין כדבעי, בחורים זענען שטארקע מבינים, און זיי כאפן זאפארט צי איז דאס טאקע אויסגעארבעט, צי ס'איז נאר אזוי אויבערפלעכלעך, בחורים זענען שטארקע מבינים.

חוץ פון דעם דארף מען האבן סבלנות, עס איז דא פארשידענע בחורים, עס איז דא מיט שוועכע מידות, עס איז דא צובראכענע בחורים, א בחור האט געהאט א דורכפאל מיט א שידוך, א בחור האט פראבלעמען אינדערהיים, ס'איז דא אסאך בחורים וואס האבן פראבלעמען, במילא דער בחור זוכט אמאל אויסצוגעבן זיין צובראכנקייט, זיין דערביטערטקייט, געבט ער דאס ארויס אויף א משונה'דיגן אופן, וועט ס'לעבט מיט בחורים דארף האבן געוואלדיגע סבלנות, אבער איין זאך, עזות טאר מען נישט פארנעמען, דער פעטער ז"ל האט געקענט מוותר זיין פארשידענע עגמת נפש פון בחורים, אבער נישט פון עזות, עזות איז ביי אים געווען דאס ארגסטע.

כ'וויל מסיים זיין מיינע ווערטער, אין מתיבתא דרקיעא איז דא א היכל פאר מרביצי תורה, פאר די וואס האבן מרבין תורה געווען אויף דעם עולם, אשרי מי שבא און ער איז זוכה אנצוקומען אין דעם היכל לאחר מאה ועשרים. כ'וויל זאגן פאר די מרביצי תורה אזויפיל, אשריכם! אשריכם! וואויל איז ענק, עטץ האטס די זכיה מרביץ תורה זיין פאר אידישע קינדער, וואס עס וואלט פאר ענק בעלמא דקשוט, און אין דעם דארף מען זיך מחזק זיין, ווייל אז מ'טראכט אריין, די ארבעט און וויפיל מ'באצאלט, מ'וועלט נישט באצאלט כדבעי, אבער אונז ארבעט מיר נישט פאר געלט, אונז ארבעט מיר פאר'ן באשעפער עבודת הקודש, ונאמן הוא דער אויבערשטער וועט באצאלן פאר זיינע ארבעטער'ס.

זאל דער אויבערשטער העלפן פאר די אלע מרביצי תורה, הרחבת הדעת, הצלחה, סייעתא דשמיא, אין אלע ענינים, בריות גופא ונהורא מעליא, דער זכות פונעם פעטער ז"ל וואס האט מייסד געווען די ישיבה ווען ס'איז נאך געווען אין שטאט, און זיך אליינס געפלאגט, ער איז געקומען לערנען, ער האט פארגעלערנט אין די ישיבה, ער האט פארהערט אין די ישיבה, און ער האט באגלייט די ישיבה, **און ער האט געזאגט עיני ולבי שם כל הימים אפילו היינט אויך!**, זיין זכות איז מגין אויף די ישיבה, און אויף די אלע מרביצי תורה. דאס זעלבע דער טאטע ז"ל האט זיך אלע יארן אוועק געגעבן פאר די ישיבה, און עס איז אים געווען זייער חשוב און זייער טייער די ישיבה, זאל זייער זכות אונז מגין זיין שלא יצא שום מכשול תחת ידינו, מ'זאל זוכה זיין מיט סייעתא דשמיא און הרחבת הדעת, ביז מיר וועלן זוכה זיין מקבל צו זיין פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י כבוד חותנו הגה"ק
מהרי"ם מ"ב זצוקללה"ה

בניו ברוק
ע"י נ"י

בנשיאות
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק
שליט"א

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

מימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרנה
נברך לאלוקינו, שהשמחה במעונינו, עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א, אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מריחוק מקום וקירוב הלב למעננו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז ובגבורה, משריש בלבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה שבמעון קדשו

בהולדת נכדו ני"ו בסימן טוב ובמזל טוב

אצל נכדו הרב ר' **שלום יחזקאל שרגא רובין** שליט"א

חתן בנו הגה"צ רבי **חיים צבי טייטלבוים** שליט"א

רב ביהמ"ד עצי חיים סיגעט, וויליאמסבורג יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנהל את עדת מי מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מנוחות ינהלינו ובמעגלי צדק ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת הקהילה

ובכן צדיקים יראו וישמחו
וישרים יעלוזו וחסידים ברינה יגילו